

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8001	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Klasikinės ir šiuolaikinės sociologijos teorijos

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Classical and contemporary sociological theories

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	2
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatomas dalyko objektas ir šiuolaikinių modernių bei postmodernių sociologijos teorijų klasifikacija. Aptariamas sociologinio pažinimo problemiškas ir sociologinių paradigmų įvairovė, jos ontologinės ir epistemologinės prielaidos bei svarbiausios klasikinės sociologijos teorijos. Aptariamos pagrindinės šiuolaikinio sociologinio pažinimo kryptys: racionalaus pasirinkimo, fenomenologinė, tinklaveikos, kapitalistinio pasaulio sistemų teorijos. Pristatomos teorinės pastangos sujungti mikro ir makro socialinio lygmens analizes: struktūracijos teorija, J. Habermaso sistemos ir gyvenamojo pasaulio samprata bei komunikacijos teorija, P. Bourdieu kapitalo, habituso ir lauko teorijos. Postmodernios sociologijos teorijos

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

Introduction to subject. Classification of contemporary modern and postmodern sociological theory. Ontological and epistemological nature of the diversity of sociological approaches. The main trend in contemporary sociological theory: rational choice approach, theory of network, theory of systems I. Wallerstein, integration of micro and macro levels, phenomenological approach, Agency-Structure theory (A. Giddens & J. Habermas), P. Bourdieu. Postmodern sociology.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Klasikinės ir šiuolaikinės sociologijos teorijos yra bazinis sociologijos krypties studijų dalykas. Sociologijos teorijų pažinimas ir mokėjimas leidžia suvokti sociologinio pažinimo esmę bei atpažinti sociologinio mąstymo ypatumus ir skirtumus, lyginant su kitais socialiniais mokslais bei jų perspektyvomis. Specialios sociologijos šakos remiasi pagrindinių sociologijos teorijų taikymu ir pačių pagrindinių teorijų plėtra.

Dalyko tikslai

Klasikinių ir šiuolaikinių sociologijos teorijų studijų dalyko tikslai – išsmokyti sociologiškai mąstyti ir taikyti sociologijos teorijas socialinių reiškinių aiškinimui.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Įvadas į dalyką. Supažindinama su dalyko studijų tvarka ir turiniu, atsiskaitymu, vertinimo kriterijais, dalyko objektu.

II tema. Sociologinio pažinimo problemos: epistemologinės ir ontologinės prielaidos. Supažindinama ir paaiškinama sociologijos teorijų įvairovė, kurią lemia skirtingos epistemologinės ir ontologinės teorijų prielaidos.

III tema. Klasikinės sociologinio pažinimo teorijos: K. Marxas, M. Weberis, E. Durkheimas, H. Cooley, G. Meadas, A. Schutzas. Supažindinama su svarbiausių sociologijos klasikų idėjomis, padėjusiomis pagrindus šiuolaikinės sociologijos teorijų svarbiausioms kryptims: konflikto teorijoms, struktūrinio funkcionalizmo, simbolinio interakcionizmo, fenomenologinei sociologijai.

IV tema. Šiuolaikinių sociologijos teorijų krypčių klasifikacija. Supažindinama su skirtingų šiuolaikinių sociologinių paradigmų teoriniais ypatumais.

V tema. Strutūrinio funkcionalizmo ir konflikto teorijų prieigos: šiuolaikinė teorijų situacija ir neofunkcionalizmas. Supažindinama su struktūrinio funkcionalizmo ir konflikto teorijų skirtumais ir panašumais bei teorinėmis transformacijomis.

VI tema. Mainų teorija ir Racionalaus pasirinkimo prieiga. Supažindinama su dviem tarpusavyje panašiomis teorijomis. Aptariamos abiejų teorijų pritaikymas šiuolaikinių visuomenių tyrimams.

VII tema. Tinklaveikos teorija. Supažindinama tinklaveikos teorijos ypatumais ir skirtumais, lyginant su normatyvinėmis ir atomistinėmis prieigomis.

VIII tema. Fenomenologinė sociologijos prieiga. Etnometodologija. Supažindinama su savita fenomenologine socialinių mokslų pažinimo paradigma ir jos įtaka etnometodologijos bei dramaturgijos teorijai.

IX tema. Dramaturgijos teorija. E. Goffmanas. Supažindinama su pagrindiniais dramaturginės teorijos elementais bei šios teorijos pritaikymo galimybėmis šiuolaikinės visuomenės analizei.

X tema. Struktūracijos teorija A. Giddensas. Supažindinama su originalia britų sociologo pastanga sujungti mikro ir makro lygmens sociologijos papradigmas.

XI tema. Komunikacijos teorija J. Habermasas. Supažindinama su J. Habermaso pastangomis praplėsti racionalistinės sociologijos ribas bei pritaikyti ją šiuolaikinių visuomenių analizei.

XII tema. Sistemų teorija. Niklas Luhmannas.

XIII. tema. Pasaulinės kapitalizmo sistemos teorija. I. Wallersteinas. Supažindinama su pasaulinės kapitalizmo sistemos teorijos pagrindiniais elementais.

XIV tema. P. Bourdieu kapitalo, habituso, lauko teorijos. Supažindinama su pagrindinėmis prancūzų sociologo teorijos sąvokomis ir jos galimybėmis aiškinti šiuolaikinę visuomenę.

XV tema. Postmodernus sociologinis pažinimas. Supažindinama su M. Foucault ir kitų postmodernių autorių pagrindinėmis idėjomis.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Bourdieu, P., Wacquant L. J. D. 2003. *Įvadas į refleksyviąją sociologiją*. Vilnius: Baltos lankos.
2. *Classical Sociological Theory*. 2012. (eds. V. Calhoun, J. Gerteis, J. Moody. St. Pfaff, I. Virk). Third ed. London: Wiley- Blackell.
3. Collins R. 1994. *Four Sociological Traditions* Oxford Univ. Press
4. *Contemporary Sociological Theory*. 2012. (eds. V. Calhoun, J. Gerteis, J. Moody. St. Pfaff, I. Virk). Third ed. London: Wiley- Blackell.
5. Coser L. 1969. *The Functions of Social Conflict*. N. Y. Jovanovich, Inc.
6. Cuff E. C., Sharrock W. W., Francis D. W. 1998 *Perspectives in Sociology*, Oslo,
7. Dahrendorf, Ralf. 1996. *Modernusis socialinis konfliktas*. Vilnius: Pradai.
8. Garfinkel Harold. 2005. *Etnometodologiniai tyrimai* Vilnius. Pradai.
9. Giddens, Anthony. 1995. *The constitution of society: outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity press.
10. Goffman, Erving. 2000 [1959]. *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga
11. Habermas, Jürgen, 2002. *Modernybės filosofinis diskursas*. Vilnius : Alma littera.
12. Habermas, Jürgen. 1989. *The theory of communicative action* Boston (Mass.) : Beacon Press
13. Leonavičius V. Norkus Z. Tereškinas A. 2005. *Sociologijos teorijos*. K. VDU leidykla
14. Merton R. 1961. *Social Theory and Social Structure* The Free Press, Glencoe, Illinois.
15. Parsons, Talcott. 1997. (1951). *The social system*. London: Routledge.
16. Ritzer, George. 2000 [1983]. *Modern Sociological Theory*. Boston: McGraw-Hill.
17. Seidman, Steven. 2013 (1994). *Contested Knowledge. Social Theory Today*. Fifth ed. London: Wiley- Blackell
18. *Social Theory Today* 1988. (eds. Giddens A., J. Turner). Stanford University Press Stanford California.
19. Wallerstein, Immanuel, Maurice, 1974-1989. *The modern world-system* 3 vol. New York (N.

Y.): Academic Press.

Papildoma literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Bourdieu, Pierre et al. 1991. *The craft of sociology: epistemological preliminaries*. Berlin, New York: Walter de Gruyter
2. Bourdieu, Pierieu. 1988. *Homo Academicus*. Stanford California: Stanford University Press.
3. Coser, Lewis A. 1971 *Masters of Sociological Thought*. New York, Chicago, San Francisco, Atlanta: Harcourt Brace.
4. Dahrendorf, Ralf. 1968. *Essays in the Theory of Society*. London: Routledge & Kegan Paul.
5. Elster, Jon. 2000 *Socialinių mokslų elementai V.*, Vaga
6. Farganis J 1993. *Readings in Social Theory* McGraw Hill Company
7. Giddens, Anthony., Turner Jonathan. 1987. *Social Theory Today* Stanford: California university Press.
8. Giddens, Anthony. 1995. *Politics, Sociology and Social Theory. Encounters with Classical and Contemporary Social Thought*. Stanford, California: Stanford University Press.
9. Lemert C. C. 1979. *Sociology and the Twilight of Man*. Southern Illinois University Press
10. Mickūnas A., Steward D. 1994. *Fenomenologinė filosofija* Vilnius: Vaga
11. Mills, Wright C. 1959. *The Sociological Imagination*. New York: Oxford University Press.
12. Norkus Z 2000 Racionali veikla Maxo Weberio sociologijoje ir racionalaus pasirinkimo teorijoje. *Problemos*, Nr. 57, 17-34.
13. Norkus, Zenonas. 2003 *M. Weberis ir Racionalaus pasirinkimo teorija*. Vilnius: Margi raštai
14. Norkus, Zenonas. 1997. "Robertas Mertonas ir šiuolaikinė sociologija", *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1: 85-87.
15. Swingewood A. 1991. *A Short History of Sociological Thought*, London.
16. Valantiejus, Algimantas, 2007. *Socialinė struktūra: nuo makro prie mikro modelių*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vylius Leonavičius	VDU	Prof. dr.	v.leonavicius@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9001	6	KTU	SHMF	

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Sociologinių tyrimų metodologija ir šiuolaikiniai metodai

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociological research methodology and modern methods

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Modulis apima šias stambias tematines kryptis: 1) bendroji mokslo metodologija, mokslo logika ir filosofija; 2) metodologinių paradigms diskusija socialiniuose moksluose; 3) kiekybiniai metodai; 4) kokybiniai metodai; 5) multimetodizmas ir trianguliacija; 6) tyrimo ataskaitos rengimas; 7) socialinio tyrimo etika.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The module includes the following major thematic directions: 1) general scientific methodology, logic and philosophy of sciences; 2) discussion of methodological paradigms in the social sciences; 3) quantitative methods; 4) qualitative methods; 5) multi-Methodism and triangulation; 6) preparing social studies reports; 7) ethical standards in the social sciences.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Modulis skirtas doktorantams, rengiantiems sociologijos disertaciją, planuojantiems ir vykdančiams konkretų empirinį socialinį tyrimą.

Dalyko tikslai

Įgyti doktorantams metodologinę socialinio tyrinėtojo kompetenciją, teorinių žinių, praktinių įgūdžių ir mokėjimų vienovę; užtikrinti bendramokslinės ir specialiosios socialinių (sociologinių) tyrimų metodologijos žinių pusiausvyrą; aktualų šiuolaikinio socialinio (sociologinio) tyrimo metodologinės kultūros lygį; gebėjimą susivokti šiuolaikiniame metodologiniame diskurse.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I. tema. Bendrieji mokslo metodologijos klausimai. Šiuolaikinio mokslo samprata (mokslo logika, filosofija, metodologija ir mokslotyra; mokslo sociologija ir mokslo istorija; mokslo klasifikatorius;)

II. tema. Metodologinis diskursas socialiniuose moksluose: istorija ir dabartis; nomotetinė ir konstruktyvistinė-interpretacinė paradigmos; kritinė emancipacinė paradigma. Tyrimo metodologinės kokybės bruožai ir normos skirtingose paradigmos.

III. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 1 (Atrankinis tyrimas, atrankos (imčių) tipai)

IV. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 2 (Matavimas ir testavimas socialiniuose ir elgsenos moksluose; klasikinė (KTT) ir modernioji tikimybinė (IRT) testų teorijos. Kognityvinių ir nekognityvinių savybių matavimo ypatumai, projektyviniai metodai, „vertinimo centro“ metodologija

V. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 3. Eksperimentas, jo atmainos socialiniuose ir elgsenos moksluose. Eksperimentas ir kvazi-eksperimentas; „modelinis“ eksperimentas, evaluacija, formuojamasis eksperimentas (kauzalinis genetinis metodas), veiklos tyrimas.

VI. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 4. Apklausa ir jos tipai. „Multimodalinė“ apklausa.

VII. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 5. Stebėjimas ir jo atmainos. „Klasikinis“ stebėjimas ir „videostudija“.
VIII. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 6. Tekstinės informacijos nuskaitymas ir apdorojimas. Kontent analizė ir jos atmainos. Diskurso analizė.
IX. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 7. Tarpkultūrinio ir tarptautinio palyginimo tyrimai ir jų epistemologinės funkcijos. IEA studijos, ES inicijuojami tyrimai etc.
X. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kiekybinėje paradigmoje 8. Statistinio tyrimo strategijos. Pagrindinių metodų ir programinių paketų apžvalga. Statistinio tyrimo nuoseklumas ir metodų derinimas
Tema Darbas su antriniais duomenimis ir žinybine statistika. Nacionalinės ir tarptautinės duomenų bazės.
XI. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kokybinėje paradigmoje 1. Kokybinio tyrimo metodologinės normos: atvirumas, natūralumas, interpretatyvumas, komunikatyvumas etc. Grindžiamoji teorija – klasikinis kokybinio tyrimo pavyzdys.
XII. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kokybinėje paradigmoje 2. Grupiniai ir individualūs interviu; darbas su tekstone medžiaga (kontent analizė ir diskurso analizė); darbas su vizualine medžiaga; biografinis metodas; etnografinė studija ir kt.
XIII. tema. Tyrimo strateginiai tipai ir metodai kokybinėje paradigmoje 3. Kokybinius tyrimus aptarnaujančių programinių priemonių apžvalga.
XIV. tema. Trianguliacija ir multimetodizmas. Skirtingų paradigmų ir skirtingos prigimties metodų derinimas viename tyrimų projekte.
XV. tema Tipiniai Metodologiniai reikalavimai socialinių tyrimų ataskaitoms. Socialinių tyrimų ataskaitų pagrindiniai tipai. APA reikalavimai, kaip metodologinė norma ir geroji praktika. Ataskaitos struktūravimas, tyrimo kartonimumo normos užtikrinimas, reikalavimai stilistikai etc.
XVI. Tema Socialinių tyrimų etika. Etikos pažeidimų tipai. APA , WAPOR, ESCOMAR standartai

Studijų pasiekimų vertinimas

Individualus darbas 20 proc.

Semestro darbas 40 proc.

Egzaminas 40 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Sokal AD (1996) Transgressing the boundaries: towards a transformative hermeneutics of Quantum gravity. Social Text 46/47: 217 – 252.
2	Sokal A (2010) Beyond the Hoax: science, philosophy and culture. Hampshire: Ashford Colour Press Ltd.
3	Popper K (1959) The logic of scientific discovery. London and New York: Hutchinson&Co.
4	Pigliucci M and Boudry M (eds) (2013) Philosophy of Pseudoscience: Reconsidering the Demarcation problem. Chicago: University of Chicago Press.
5	Hallyn F (Ed) (2000) Metaphor and Analogy in the Sciences. Springer Netherlands.
6	Feest U (ed) (2010) Historical Perspectives on Erklären and Verstehen. New York: Springer.
7	Ciaffa JA (1998) Max Weber and the problems of value-free social science: a critical examination of the Werturteilsstreit. Bucknell University Press.
8	Brunn HH (2007) Science, values and politics in Max Weber’s methodology. England: Ashgate Publishing, Ltd.
9	Adorno ThW (ed.) (1976) The Positivist dispute in German Sociology. London: Heinemann
10	Loseke D. R.. (2013). Methodological thinking: basic principles of social research design. Los Angeles Calif.: SAGE (KTU biblioteka)
11	Strydom P. (2013). Contemporary critical theory and methodology. Abingdon : Routledge
12	Gobo G., Mauceri S. (2014). Constructing survey data: an interactional approach. Los

	Angeles Calif.: SAGE (KTU biblioteka)
13	Gray D. E. (2014). Doing research in the real world. Los Angeles Calif.: SAGE (KTU biblioteka)
14	Wimmer R., Dominick J. (2014). Mass media research: an introduction. Belmont Calif.: Wadsworth Cengage Learning (KTU biblioteka)
15	Emmison M., Smith Ph. and Mayall M. (2012). Researching the visual. Los Angeles Calif.: SAGE (KTU biblioteka)
16	Čekanavičius, V.m Murauskas G. (20001). Statistika ir jos taikymas I dalis. Vilnius: TEV. 210 p.
	Čekanavičius, V.m Murauskas G. (20001). Statistika ir jos taikymas II dalis. Vilnius: TEV. 274 p.
17	Denzin, N. Lincoln, Y, C. (1998). Collecting and interpreting qqualitative materials. Thousand Oaks, London, New Delhi.- 462 p.
18	Agazzi, E. (1997). Historical and philosophical Dimensions of Logic, Methodology and Philosophy of Science. Dordrecht, Boston
19	Kuhn, T. (1962). The structure of scientific revoliutions. Chicago: university of Chicago Press
20	DeVellis (2003). Scale Development, Second Edition: Theory and Applications.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Merkys G. (1999). Testavimas - socialinių mokslų principas. Metodologinio diskurso projekcija. Socialiniai mokslai. 2 (19), p.7-22.
2.	Merkys G. (1996). Eksperimentas socialiniuose ir elgsenos moksluose: Teorinės kontroversijos. Filosofija, Sociologija, Nr.1. p.19-27
3.	Merkys G. (1999). Empirinė-analitinė paradigma ir šiuolaikinis socialinis tyrimas. Filosofija ir sociologija, 3, p. 54-64.
4.	Merkys G. Kulturhistorische Methoden. In: Handbuch der Angewandten psychologie: Grundlagen, Methoden, Praxis. Rosenstiel&Molt (Hrsg.). Landsberg : Ecomed Verlagsgesellschaft,1998
5.	Vaitkevičius R., Saudargienė A. (2006). Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose. Mokomoji knyga. Kaunas, VDU. 223p.
6.	Martišius V. (1999). Psichologijos metodai. Vilnius.
7.	Bitinas B. (1998). Ugdymo tyrimų metodologija. Vilnius: Jošara.
8.	Merkys G. ir kt. (2004). Užsakomųjų tyrimų ataskaitos rengimas: Švietimo ir mokslo ministerijos rekomendacijos tyrėjams. Vilnius, Kaunas. Žr. internetiniame psl.: https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/centrai/testiniu_studiju_centras/tvarkarasciai_tv_2_5/Rekomendacijos_tyrejams_1%20dalis.pdf

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Gediminas Merkys	KTU	habil. dr. prof.	gediminas.merkys@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8002	6	KTU	SHMMF	Viešosios politikos ir administravimo institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Aplinkosaugos sociologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Environmental sociology

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	
Seminarai	
Individualus darbas	5

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Studentas geba analizuoti šiuolaikinės visuomenės ekologinės krizės priežastis; supranta ekologinių judėjimų istorinę raidą ir pagrindinius bruožus; supranta darnaus vystymosi paradigmą, aplinkosauginio teisingumo koncepciją; žino aplinkosaugos institucionalizacijos procesus; supranta aplinkos politikos principus; geba analizuoti aplinkosauginės elgsenos bei ekologinės sąmonės charakteristikas ir sąlygotumo modelius; geba analizuoti energetikos sektoriaus iššūkius socialinei visuomenių raidai

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

Students analyze the causes of ecological crisis of modern societies, study environmental movements, paradigm of sustainable development, environmental justice concept, environmental institutionalization processes, principles of environmental policy, also analyze characteristics and explanatory models of environmental consciousness and behavior, analyze energy sector challenges posed to the social development of societies.

Dalyko poreikis bei aktualumas

XX a. aplinkosauginiai iššūkiai tapo vienu svarbiausiu veiksnių keitusių visuomenių socialinę ir institucinę sąrangą, kolektyvinę sąmonę ir žmonių elgseną. Kaip atsakas į aplinkosauginius iššūkius, dar XX a. vid. sociologijos disciplinoje gimė aplinkosaugos sociologijos kryptis, suformavusi atsvarą klasikinei sociologijai ir gražinusi socio-biologinį tapatybės suvokimą. Šiuo metu ši kryptis į įvairius akademinis tinklus suburia itin skaitlingą akademinę bendruomenę. Aplinkosaugos sociologijos klausimai nepraranda aktualumo. Jungtinių tautų teigimu klimato kaita ir aplinkosauginės problemos tampa pagrindiniu iššūkiu globaliai žmonijos raidai XXI a. Turint galvoje Lietuvoje susiformavusią specifinę aplinkosauginio aktyvizmo tradiciją, lėtai kintančią aplinkosauginę elgseną, energetinių ir plėtros projektų iššūkius, egzistuoja aiškus poreikis sociologinei šių visuomenės gyvenimą smarkiai veikiančių veiksnių refleksijai ir Lietuvoje. Sociologijos doktorantūroje Lietuvoje aplinkosaugos sociologijos tyrimų tradicija turi tvirtus pagrindus.

Dalyko tikslai

Pagrindinis tikslas: Įsisavinti naujausius aplinkosaugos sociologijos teorinius požiūrius ir empirikos interpretaciją apie šiuolaikinės visuomenės vystymosi sąlygotos ekologinės krizės priežastis ir galimus ekologinių problemų sprendimo kelius. Specifiniai tikslai: suprasti pagrindinių aplinkosauginių teorijų esmę, sužinoti bei suprasti ekologinių judėjimų raidą ir bruožus, įgyti žinių apie pagrindinius aplinkos politikos principus bei aplinkosaugos reguliavimo svertus, gebėti analizuoti Lietuvos aplinkos politikos, aplinkosauginės elgsenos ir ekologinės sąmonės vystymosi kliūtis bei perspektyvas.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. *Aplinkosaugos sociologija: raida, pozicionavimas, teorinis pamatas.*

Šioje temoje sociologijos teoriniame ir empiriniame lauke pozicionuojama aplinkosaugos sociologija, pristatoma jos raida, skverbtis akademinėje bendruomenėje, diskutuojamas aplinkosaugos sociologijos objektas. Temoje taip pat pristatoma plati diskusija apie klasikinės ir šiuolaikinės aplinkosaugos sociologijos teorijas ir tezes, pvz. ekocentrizmas, naujoji aplinkosauginė paradigma, pertekliaus (angl. k. affluence) tezė ir kt.

II tema. *Pasaulinės socialinės ir ekologinės kaitos iššūkiai, prieštaravimai ir pasekmės.*

Šioje temoje analizuojami pagrindiniai socialinės-ekologinės kaitos procesai, analizuojamos kompleksinės aplinkos degradacijos priežastys, aiškinamos ekologinės modernizacijos ir darnaus vystymosi paradigmos, eko-imperializmo ir aplinkosauginio teisingumo koncepcijos.

III tema. *Aplinkos politika ir instituciniai bei valdysenos pokyčiai*

Šioje temoje analizuojami pagrindiniai aplinkos politikos principai, svertai, analizuojama aplinkosauginė institucionalizacija ir įvykiai valdysenos pokyčiai.

IV tema. *Klimato kaita, energetika ir prisitaikymas.*

Šioje temoje analizuojama klimato kaitos politika, diskutuojamas poveikis visuomenių socialinei raidai, moduluojami ateities raidos scenarijai

V tema. *Rizika, netikrumas ir visuomenės atsakas*

Analizuojamos aplinkosauginių rizikų tyrimų kryptys, aplinkosauginių rizikų viešosios komunikacijos aspektai, rizikos amplifikacijos tezė bei visuomenės atsakas (kintantis suvokimas, nuostatos, elgsena, rizikų priimtinumas).

VI tema. *Aplinkosauginė sąmonė ir aplinkosauginė elgsena.*

Šioje temoje analizuojamos pagrindinės aplinkosauginės sąmonės moduliacijos, elgsenos tipai, diskutuojami sąmonės formavimąsi ir elgseną aiškinantys priežastiniai modeliai, diskutuojamos darnaus vartojimo, aplinkosauginio pilietiškumo ir kt. koncepcijos.

Studijų metodai:

Diskusija, literatūros analizė, tradicinė paskaita, individualios konsultacijos, informacijos paieškos užduotys, koncepcijų žemėlapių sudarymas, problemų medžio sudarymas, atvejo analizė

Studijų pasiekimų vertinimas

Taikoma dešimtbalė kriterinė skalė ir kaupiamoji vertinimo schema. Semestro savarankiško darbo užduotys vertinamos pažymiu, egzaminų sesijos metu nustatomas galutinis pažymys, atskirus pažymius padauginant iš svertinio koeficiento ir sandaugas susumuojant.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Lockie, Stewart, David A. Sonnenfeld, and Dana R. Fisher, eds. <i>Routledge International Handbook of Social and Environmental Change</i> . Routledge, 2013.
2.	Mol, Arthur PJ, and David Allan Sonnenfeld, eds. <i>Ecological modernisation around the world: Perspectives and critical debates</i> . Psychology Press, 2000.
3.	Beck, Ulrich. <i>Risk society: Towards a new modernity</i> . Vol. 17. Sage, 1992.
4.	Hannigan, John. <i>Environmental Sociology Ed 2</i> . Routledge, 2006.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Bell, Michael Mayerfeld, and Michael Bell. <i>An invitation to environmental sociology</i> . SAGE Publications, Incorporated, 2008.
2.	Humphrey, Craig R., Tammy L. Lewis, and Frederick H. Buttel. 2001. <i>Environment, Energy, and Society: A New synthesis</i> . Belmont, CA: Wadsworth Thomson Learning.
3.	Lever-Tracy, Constance, ed. <i>Routledge handbook of climate change and society</i> . Taylor & Francis, 2010.
4.	Munasinghe, Mohan, and Rob Swart. <i>Primer on climate change and sustainable development</i> :

	<i>facts, policy analysis, and applications</i> . Cambridge University Press, 2005.
5.	Van Koppen, C. S. A. "Resource, arcadia, lifeworld. Nature concepts in environmental sociology. " <i>Sociologia Ruralis</i> 40. 3 (2000): 300-318.
6.	Taylor, Dorceta E. "The rise of the environmental justice paradigm injustice framing and the social construction of environmental discourses. " <i>American behavioral scientist</i> 43. 4 (2000): 508-580.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Audronė Telešienė	KTU	doc. dr.	audrone.telesiene@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8003	6	KTU	SHMMF	

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Darbo ir organizacijų sociologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of Work and Organisations

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Modulis suteikia gilių, kompleksinių ir tarpdisciplininių žinių apie darbo rinką ir organizacijas, išugdo gebėjimą taikyti teorines priegas darbo rinkos ir organizacijų analizei, konstruoti darbo ir organizacijų tyrimų metodologiją.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The study module provides deep, comprehensive and interdisciplinary knowledge about labour market and organisations; develops ability to apply theoretical approaches for the analysis of the labour market and organisations, to design labour market and organisation research methodology.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Modulis skirtas doktorantams, kurių disertacija siejasi su darbo rinka ir organizacijomis. Atskleidžiamos pagrindinės tematinės darbo rinkos bei organizacijų tyrimų kryptys bei diskursai. Apibūdinamos pagrindinės metodologinės priegios, naudojamos darbo rinkos ir organizacijų tyrimuose.

Dalyko tikslai

Įgyti gilių, kompleksinių ir tarpdisciplininių žinių apie darbo rinką ir organizacijas; išugdyti gebėjimą taikyti teorines priegas darbo rinkos ir organizacijų analizei.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Makro lygmens prieiga darbo ir organizacijų sociologijoje. Šioje temoje atskleidžiamos pagrindinės teorinės ir metodologinės kryptys, aktualios, atitinkamai sociologijos šakai (Weber, Durkheim, Granoveter, Fayol, Taylor, Dimaggio, Dobin, Hofstede ir kt.).

II tema. Darbas ir organizacija socialinių pokyčių kontekste. Numatoma atskleisti kaip darbo pasaulį ir organizaciją paveikia industrializacija, modernizacija, IKT plėtra, globalizacija ir t. t.

III tema. Darbo rinka ir užimtumas. Nagrinėjama: tradicinė ir moderni darbo rinka; profesijos ir profesionalizacija; profesijų statusas ir įvaizdis; darbas, profesija ir socialinis mobilumas karjeros kontekste.

IV tema. Tradicinės ir biurokratinės organizacijos. Nagrinėjama: tradicinių ir modernių organizacijų skirtumai. Pasidalijimas darbu organizacijoje ir kt.

V tema. Diskriminacija ir segregacija darbo rinkoje. Nagrinėjami lyties, amžiaus, etninės kilmės, religijos, neįgalumo ir seksualinės orientacijos aspektų įtaka dalyvavimui darbo rinkoje.

VI tema. Tinklaveika ir organizacija. Nagrinėjama informacinės ekonomikos kultūra, institucijos ir organizacijos.

VII tema. Mikro lygmens organizacijų teorinės ir metodologinės priegios. Nagrinėjama: organizacijos samprata, apibrėžimai, organizacijų tipai, „portretai“ ir būsenos, organizacijos struktūra ir dizainas.

VIII tema. Socialinis teisingumas ir jo disfunkcijos darbe. Nagrinėjama: profsajungų vaidmuo, darbo teisė, darbuotojo ir žmogaus teisės organizacijoje.

IX tema. Lyderystė organizacijoje. Atskleidžiamas lyderystės ir vadovavimo stiliaus fenomenas,

autoritariniai santykiai, diskriminacija, „mobingas“ ir išnaudojimas organizacijoje.
 X tema. Socializacija ir karjera organizacijoje. Profesionalizmas ir kompetencija.
 XI tema. Organizacijos kultūra. Atskleidžiami organizacijos kultūros tipai, organizacinio klimato fenomenas, komunikacija, aptariami bendradarbiavimas, komandinis darbas, neformalių santykių vaidmuo, konfliktai ir krizės organizacijoje.
 XII tema. Pokyčiai organizacijoje. Supažindinama su natūraliais ir planingais pokyčiais organizacijoje, rezistencija ir emergentiniais procesais organizacijoje, organizacijos vystymo programomis
 XIII tema. Organizacijų diagnostika ir vertinimas. Supažindinama su organizacijų vidinės aplinkos tyrimų standartizuotais instrumentais ir metodinėmis priemonėmis (konkretūs kiekybiniai inventarijai, vertinimo tyrimas, vertinimo centras, etnografinis tyrimas)

Studijų pasiekimų vertinimas

Individualus darbas 20 proc., Semestro darbas 40 proc. , Egzaminas 40 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Abbot, A. (1988). The System of Professions. An Essay on the Division of Expert Labor. The University of Chicago Press.
2.	Castells, M. (2004). Tinklaveikos visuomenės raida. Kaunas : UAB „Poligrafija ir informatika“.
3.	Handel, M., J. (2003). <i>The Sociology of Organizations: Classic, Contemporary, and Critical Readings</i> . Sage Publications.
4.	Hoeven, R. (eds.). (2012). Employment, Inequality and Globalisation. A Continuous Concern. Routledge.
5.	Felte, J. Liepmann, D. (2008). Organisationsdiagnostik. Hogrefe Verlag.
6.	Hofstede, G. (1997). Cultures and Organizations. McGraw Hill.
7.	Mills, A., Mills, H., Bratton, F. (2007). Organizational Behavior in a Global Context, Broadview Press.
8.	Powell, W., DiMaggio, P. (1991). The New Institutionalism in Organizational Analysis, Chicago: University of Chicago Press.
9.	Standing, G. (2009). Work after Globalisation. Building Occupational Citizenship. Edward Elgar.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Robbins, S. P. (2003). Organizacinės elgsenos pagrindai. Vilnius, Poligrafika ir informatika. Papmehl, A. Gastgeber, P. Budai, Z. (Hrsg.)(2009). Kreative Organisation. Fachverlagsgruppe Springer Science+Business Media, Gabler Wiesbaden.
2.	Bruch, H. Vogel, B. (2009). Organisationale Energie. Fachverlagsgruppe Springer Science+Business Media, Gabler Wiesbaden.
3.	Buß, E. (2009). Managementsoziologie. Grundlagen, Praxiskonzepte, Fallstudien. Oldenburg Verlag München.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Gediminas Merkys	KTU	habil. dr. prof.	gediminas.merkys@ktu.lt
Rūta Brazienė	KTU	dr. doc.	ruta.braziene@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8004	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Demografija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Demography

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Žinios apie demografinės raidos, demografinių procesų ir gyventojų politikos teorijas: pirmo ir antro demografinio perėjimo (*demographic transition*) teorijos, jų kritinis vertinimas ir patirtys; gyventojų amžiaus struktūrų kaitos modeliai, gyventojų senėjimas ir pasekmės; gimstamumo raida, veiksniai, teorijos; mirtingumo, epidemiologinio ir sveikatos perėjimo teorijos; šeimos kaita; migracijos raida, veiksniai, teorijos; gyventojų politikos esmė, struktūra, tipai; Lietuvos demografinė raida, perspektyvos demografinės raidos, gyventojų politikos teorijų ir kitų šalių patirčių kontekste.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

Knowledge on demographic development and population policy theories and practices: first and second demographic transition theories; development of population composition models, population ageing and challenges; fertility theories, factors; mortality, epidemiological and health transition theories; family transformation; migration development, factors and theories; essence, structure and typology of population related policy; demographic development, prospects and population related policy of Lithuania in theoretical and comparative context.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Būtinumas teoriniu ir praktiniu lygmeniu suprasti visuomenės raidos ir demografinių procesų sąsajas, sugebėti vertinti demografinę situaciją nacionaliniu ir globaliniu lygmeniu.

Dalyko tikslai

Susipažindinti su demografinės raidos tendencijomis istorinėje visuomenės raidos perspektyvoje, pagrindinėmis demografinės raidos teorijomis, demografinių procesų (gimstamumo, mirtingumo, migracijos, gyventojų senėjimo) kaitos veiksniais, diferenciacija ir situacija nacionaliniu ir globaliniu lygmeniu.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Pirmas demografinis perėjimas (*demographic transition*): teorija (*Landry* ir kt.), diskusijos, sklaida.

II tema. Antras demografinis perėjimas: teorija, sklaida, demografinių procesų raidos trajektorijos. ADP teorijos interpretacijos, diskusijos (*van de Kaa, Lesthaeghe, Billari, Sobotka, Coleman, Clique ir kt.*).

III tema. Demografinių procesų raida ir gyventojų amžiaus struktūrų evoliucijos teoriniai modeliai, sklaida, lyginamasis vertinimas. Visuomenės senėjimas, senėjimo prielaidos, sklaida, pasekmės, iššūkiai viešajai politikai.

IV tema. Gimstamumas, gimstamumo kitimas istoriniame visuomenės raidos kontekste ir lyginamasis vertinimas. Gimstamumo veiksniai. Gimstamumo kitimo ir veiksmų teorijos (*Leibenstein, Becker, Easterlin, Caldwell, Bongaards, McDonald, Hakim ir kt.*).

V tema. Mirtingumo kitimas istoriniame visuomenės raidos kontekste ir lyginamasis vertinimas. Mirtingumo kitimo prielaidos ir veiksniai. Mirtingumo diferenciacija. Epidemiologinis perėjimo

teorija (*Omran* ir kt.), sveikatos perėjimo teorija (*Mesle, Vallin, kt.*). Mirtingumo mažėjimo regioninės deformacijos, lyginamieji vertinimai.

VI tema. Gyventojų migracijos raida ir veiksniai istoriniame ir pastarųjų pokyčių kontekste, lyginamasis vertinimas. Migracijos raidos ir veiksnių teorijos (*Ravenstein, Zelinsky, Messey, Haas, kt.*). Gyventojų migracijos tipai, kryptys, srautai, juos formuojantys veiksniai.

VII tema. Gyventojų (demografinė) politika: esmė, struktūra. Šeimos politikos teorijos (*Gauthier, Neyer, McDonald, kt.*), modeliai, prioritetai.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Dudley L. Poston, Leon F. Bouvier . 2013. *Population and Society: An Introduction to Demography*, (first published 2010). Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-87287-4
2. Caselli G., Vallin J., Wunsch G. 2006. *Demography: Analysis and Synthesis. A Treatise in Population Studies*. Vol. 1-4. London: Elsevier.
3. Brettell C. B., Hollifield J. F. (eds.). 2008. *Migration Theory*. London: Routledge.
4. Gauthier A. H. 2004. *The State and Family: A Comparative Analysis of Family Policies in Industrialized Countries*. Clarendon Press: Oxford
5. Stankūnienė V., A. Maslauskaitė, M. Baublytė. 2013. *Ar Lietuvos šeimos bus gausesnės?* Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 242 p.
6. Lietuvos šeima: tarp tradicijos ir naujos realybės. Ats. red. V. Stankūnienė, A. Maslauskaitė. 2009. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 560 p.

Papildoma literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Frank Trovato (Ed.) 2013. *Population and Society. Essential Readings*. Oxford.
2. John Weeks. 2011. *Population. An Introduction to Concepts and Issues*. ISBN 0-534-6276-2
3. Poston D. L., Micklin M. (Eds.). 2006. *Handbook of Population*. Springer
4. Hantrais L. 2004. *Family Policy Matters: Responding to Family Change in Europe*. Bristol: The Policy Press
5. McDonald P. 2002. Sustaining Fertility through Public Policy: The Range of Options. *Population* (English Edition), Vol. 57, No. 3, p. 417-445.
6. Gauthier A. H. 2007. The Impact of Family Policies on Fertility in Industrialized Countries: A Review of the Literature. *Population Research and Policy Review* 26: 323-346.
7. Van de Kaa D. 1987. European second demographic transition. *Population Bulletin*, 1987. Vol. 42. No. 1.
8. Stankūnienė V., D. Jasilionis (Eds.) 2009. *The Baltic Countries: Population, Family, and Family Policy*. Eds. . Vilnius: Institute for Social Research.
9. Maslauskaitė A., Stankūnienė 2007. V. *Šeima abipus sienų. Lietuvos transnacionaliės šeimos genezė, funkcijos, raidos perspektyvos*. 230 p.
10. Stankūnienė V., Jasilionienė A., Jančaitytė R. 2005. *Šeima, vaikai, šeimos politika: modernėjimo prieštaros*. 276 p.
11. Van de Kaa D. J. (2009). Demographic Transition. Paper presented at the workshop *Fertility Declines in the Past, Present and Future*. University of Cambridge, 15–17 July, 2009.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vlada Stankūnienė	VDU	Prof. habil. dr.	V.Stankuniene@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8005	6	LSTC		

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Elitologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Elite studies

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatoma elitologijos klasika (psichologinė, ekonominė-vadybinė, institucinė ir kt. elitų tyrimo mokyklos). Diskutuojama elitų apibrėžimo ir empirinio tyrimo klausimais. Aptariami elitų vaidmenys politinių režimų transformacijose, ypač - pokomunistinio tapimo patirtys. Akcentuojama elitų (politinio, ekonominio, kultūrinio, administracinio ir žiniasklaidos) struktūros ir veiksenos (*agency*) kaita globalizacijos procese, ypač Europeizacijos tyrimuose. Gilinamasi į elitų ir lyderystės bei interesų grupių studijų bendrybes.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course overviews classical writings on elites (psychological, economic-managerial, institutional etc. approaches). Definitions of elites and challenges of empirical research of elites are presented. Attention is concentrated on roles of elites in transformation of political regimes (in particular, here, in post-communist transition). The accent is placed on changes of (political, economic, cultural, administrative and media) elite structure and agency in the process of globalization, emphasising research of Europeanization process. The course also addresses the issue of intersection of elite and leadership as well as interest group studies.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Elitų studijos yra tarpdisciplininis dalykas, vertingas įvairių sociologinių tyrimų kryptyse: politikos sociologijoje, kultūros sociologijoje, viešojo sektoriaus sociologijoje ir pan. Šiandienos Vakarų akademijoje elitologija (ypač, empiriškai orientuota) yra vienas iš produktyviausių mokslinių tyrimų „cechų“. Dėl politinio ir akademinio korektiškumo (demokratizmo), raktinė *elitų* sąvoka dažnai pakeičiama kitomis sąvokomis (socialinio aktoriaus, sprendimų-priėmėjo, autoriteto, lyderio, interesų ir pan.). Lietuvoje elitų tematika ypač aktuali dėl savitai besiklostančios akademinės tradicijos ir kintančios pilietinės bei politinės kultūros.

Dalyko tikslai

Supažindinti su pagrindinėmis tradicinės ir naujosios elitologijos teorijomis ir išvalgomis (ypač, Vakarų akademijos kontekstu, tačiau neignoruoju ir Rusijos bei kitų Rytų elitologijos „mokyklų“). Įsisavinti analitinio tiriamojo darbo, susijusio su elitais, specifika (tyrimo metodų ir interpretacijų subtilybes).

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Elitologijos klasikai (Pareto, Wright Mills, Burnham, Schumpeter). Šioje temoje analizuojama elitologijos vieta socialiniuose moksluose, skaitomi pagrindiniai paradigmos autoriai, pristatomi galimi analizės metodai. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.
2. Sociologinės elito tyrimo paradigmos (Aron, Bourdieu, Szelenyi). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės

- metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.
3. Politologinės elitų studijos (Weber, Higley, Linz, Pakulsi, Gaman-Golutvina). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių elitologiniai tekstai (anglų ir lietuvių bei rusų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.
  4. Politinės ekonomijos aspektai elitologijoje (Kornai, Greskovits, Bruszt). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.
  5. Socialinė ir politinė elito kilmė, atranka, reprodukcija. Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių ir refleksijų pristatymais.
  6. Elitai politinių režimų kaitos akivaizdoje (revoliucijos, pučai, „suderėtosios revoliucijos“ ir pan.). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Burton, O'Donnell, Sakwa) elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir refleksijų pristatymais.
  7. Pokomunistinės elitų mutacijos (nomenklatura ir disidentai, atminties politika, ekonominis ir pilietinis liberalizmas). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Mink, Wasilewski) elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir refleksijų pristatymais.
  8. Parlamentinių elitų tyrimai Europoje (ir Lietuvoje). Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Best, Semenova, Edinger) elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus ir « praktinį » tyrimų įžvalgų taikymą. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir refleksijų pristatymais.
  9. Nacionalinių ir europinių (ES) elitų tapatybių ir veiksenos galimybių studijos. Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Verzichelli, Cotta, Lengyel, Best) elitologiniai tekstai (anglų k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus ir praktinę tyrimų įžvalgų reikšmę. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir refleksijų pristatymais.
  10. Moterys ir lyderystė. Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Galligan, Matland, Montgomery) elitologiniai tekstai (anglų ir lietuvių k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus ir praktinę tyrimų įžvalgų reikšmę. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir refleksijų pristatymais.
  11. Žiniasklaidos elitų sprendimų darymo struktūrose. Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių (Best, Matonytė) elitologiniai tekstai (anglų ir lietuvių k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus ir praktinę tyrimų įžvalgų reikšmę. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.
  12. Elito ir lyderystės, elito ir pilietinės visuomenės, elito ir vidurinėsios klasės tyrimų bendrybės, įtampos ir perspektyvos. Šioje temoje analizuojami keleto raktinių autorių elitologiniai tekstai (anglų ir lietuvių k.), gilinamasi į jų propaguojamus analizės metodus ir praktinę tyrimų įžvalgų reikšmę. Užsiėmimas pagrįstas studentų skaitinių pristatymais ir diskusijomis.

Studijų pasiekimų vertinimas

Dalyvavimas diskusijose auditorijoje 15 proc. Rašto darbas 35 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Semenova Elena, Edinger Michael, Best Heinrich. Parliamentary elites in Central Eastern Europe, Routledge, 2014.
2. Matonytė Irmina, Morkevičius Vaidas. Elitų Europa : tapatybių ir interesų kaleidoskopas, Vilnius, Firidas, 2013.
3. Гаман-Голутвина О. В., А. П. Клемешев (ред.). *Политические элиты в старых и новых демократиях*, Калининград: Издательство Балтийского федерального университета им. Иммануила Канта, 2012 arba Gaman-Golutvina O., A. Klemeshev (eds.). *Political elites in*

- old and new democracies*, Kaliningrad: IKBFU Publishing House, 2012.
4. Best, Heinrich; Verzhichelli, Luca; Lengyel, Gyorgy (eds.). *Elites of Europe, Europe of Elites*, Oxford: OUP, 2012.
  5. Galligan Yvonne (ed.) *Deliberative Processes and Gender Democracy. Case Studies from Europe*, University of Oslo, Arena, 2012.
  6. Balcerowicz Leszek. *Socialism, Capitalism Transformation*, Budapest, London, New York, Central European University Press 1995.
  7. Bourdieu Pierre. *Distinctions: a Social Critique of Judgment of Taste*, Cambridge, Harvard University Press, 1993.
  8. Burnham James. *Managerial Revolution*, London, Putnam, 1942.
  9. Dobry Michel (ed.). *Democratic and Capitalist Transitions in Eastern Europe. Lessons for Social Sciences*, Dordrecht, Boston, London, Kluwer Academic Publishers, 2000.
  10. Etzioni-Halevy Eva. *The elite connection. Problems and potential of Western democracy*, Cambridge, Polity Press, 1993.
  11. Higley John, Gunter Richard. *Elites and democratic consolidation in Latin America and Southern Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993.
  12. Kornai Janos. *Highways and Byways. Studies on Reform and Post-Communist Transition*, Cambridge, Massachusetts, London, the MIT Press, 1995.
  13. Linz Juan Jose, Stepan Alfred. *Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America and Post-Communist Europe*, Baltimore, John Hopkins University Press, 1996.
  14. Mills Charles Wright. *The power elite*. Oxford university press, 1957.
  15. Pareto Vilfredo. *The Mind and Society*. N. Y., Harcourt Brace Javanovitch, 1035.
  16. Parry Geraint. *Political elites*. London, G. Aleen&Unwin, 1969.
  17. Schmpeter Joseph. *Essays on Entrepreneurship*, New Jersey, Transaction books, 1991.
  18. Steen Anton. *Between Past and future. Elites, Democracy and the State in Post-Communist Countries. A Comparison of Estonia, Latvia and Lithuania*, Singapore, Sydney, Ashgate, Aldershot, 1997.
  19. Berglund Sten, Duvold Kjetil (eds.). *Baltic democracy at the crossroads. An Elite perspective*, HoyskoleForlaget As, Kristiansand, Norwegian Academic Press, 2003.
  20. Lane David, Lengyel Gyorgy, Tholen Joachen (eds.) *Restructuring of the Economic Elites after State Socialism. Recruitment, Institutions and Attitudes*, Stuttgart, Ibidem Verlag, 2007.
  21. Matland R. E., K. A. Montgomery (ed.). *Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe*, Oxford: Oxford University press, 2003.

Papildoma literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Dobry Michel. *Sociologie des crises politiques. La dynamique des mobilisations multi-sectorielles*, Presses de la FNSF, Paris, 1986.
2. Mink Georges, Szurek Jean-Charles. *La grande conversion. Le destine des communistes en Europe de l'Est*. Editions du Seuil, Paris, 1999.
3. Blondel Jean. *Voters, Parties and Leaders*, London, Georges Allen&Unwin, 1963.
4. Weber Max. *Economy and society*. Berley, LA, University of California Press, 1978.
5. Matonytė I., Crowther W. E. *Parliamentary Elites as a Democratic Thermometer: Lithuanian, Estonian and Moldovan Cases Compared// Communist and Post-Communist Studies*, Elsevier Ltd. , University of California, 2007, No. 3, p. 281-299.
6. Pahle Katja, Reiser Marion (eds.). *Lokale politische Eliten und Fragen der Legitimation*, Baden-Baden, Nomos, 2007.
7. Bourdieu, P., Wacquant L. J. D. 2003. *Ivadas į refleksyviąją sociologiją*. Vilnius: Baltos lankos.
8. Matonyte I. *Posovietinio elito labirintai*, Vilnius, Knygiai, 2001, 324 p.
9. Matonytė I. *Lietuvos Seimo narės: kas ir kaip vyksta keičiantis politinio atstovavimo tradicijoms ir organizacinėms struktūroms// Lyčių studijos ir tyrimai*, 2010 Nr. 4, p. 6-19.
10. Matonytė I. *Žiniasklaidos elitų galios (valdžios) lauke: Lietuvos, Vokietijos ir Vengrijos atvejai*

- studija// *Parlamento studjos*. LNMB ir LR Seimo kanceliarija, 2010 Nr. 1, p. 51-64.
11. Matonyte I., From liberal to predatory mass media in post-communist Lithuania// *Journalism Research*, Vilnius university, 2009,Nr. 2, p. 159-176.
  12. Veličkaitė K., Matonyte I., Morkevicius V. Europinės ir tautinės tapatybės kriterijai elito narių požiūriu// *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, VU 2009 Nr. 2, p. 92-104.
  13. Matonyte I., Morkevicius V. Išorės grėsmės Europos vienybei: lyginamoji elitų požiūrių studija *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, VU, 2009 Nr. 1, p. 63-80
  14. Matonyte I., Morkevicius V., Best H. Elitų Europa: ES valstybių narių politinio ir ekonominio elito europietiško mastai, *Politologija*, VU 2009 No 02, p. 12-46.
  15. Matonyte I. Ex-nomenklatura and Ex-dissidents in the Post-communist Parliaments of Estonia, Latvia, Lithuania, and Poland, *Viešoji politika ir administravimas*, MRUNI-KTU, 2009. Nr. 29 p. 28-40.
  16. Matonyte I., Varnagy R. Demokratinio elito problemos: 2006 metų Vengrijos įvykių refleksija// *Metinė strateginė Lietuvos apžvalga 2007, 2008*, LKA ir TSPMI, p. 297-316.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Irmina Matonytė	LSTC	Prof. dr. (HP)	matonyte@ktl. mii.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8006	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Etniškumas ir nacionalizmas

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Ethnicity and nationalism

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatomos etniškumo ir nacionalizmo antropologinės definicijos. *Etniškumo ir nacionalizmo* sampratos analizuojamos per transnacionalizmo bei multikultūriškumo procesus globaliame pasaulyje, o taip pat per etninių/nacionalinių diskursų ir naratyvų raišką pačiose nacionalinėse valstybėse. Aptariama etninės bei nacionalumo politikos sampratos ir pavyzdžiai, etnonacionalizmas, nacionalinio identiteto politika ir pan.

Akcentuojami įvairūs lokaliniai bei regioniniai etniškumo ir nacionalumo ypatumai, taip pat globalizacijos daroma įtaka etninių ir nacionalinių identitetų transformacijoms. Šiuolaikinė migracija, valstybės ir nacijos deteritorializacija yra pateikiamos kaip pagrindinės probleminės ašys, padedančios pabrėžti šiuolaikinių etninių ir nacionalinių procesų ir saitų įvairiakryptiškumą, kompleksiskumą ir ryšio tarp deteritorizuotų tautų ir tautinių valstybių palaikymą.

Etniškumas matomas kaip vienas iš ryškiausių globalizacijos antipodo-fragmentacijos pavyzdžių. Nacionalizmas matomas kaip vienas iš svarbių šiuolaikinę visuomenę veikiančių veiksnių, kaip dominuojantis diskursas etninių ir rasinių mažumų atžvilgiu bei kaip mobilizuojantis veiksnys santykyje su multikultūralizmo politikomis ir transnacionalizmo bei migracijos procesais.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course focuses on the contemporary anthropological approaches to ethnicity and nationalism. Ethnicity and nationalism is defined and analyzed through the processes of transnationalism and multiculturalism. Referring on the data from diverse settings of the world particular local and regional patterns of ethnicity and nationalism as well as the impact of globalization on their transformation is taken into account. Contemporary world population mobility flows are presented as a factor which influences the process of de-territorialisation as a recent challenge to the nation and state.

Ethnicity and nationalism are seen as a link of de-territorialized nations and ethnicities with their nation-states and/or homelands. Ethnic and national identities are analyzed vis-à-vis identity enactment in different nation-state, ethno-nationalist, diasporic etc. settings and in relation to the state politics of 'melting pot', multiculturalism etc. Particular focus is on the patterns of ethnicity- nationalism used for ethnic-nationalism and for identity politics.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Įgyti ir pritaikyti platų-antropologinį supratimą apie etniškumą ir nacionalizmą kaip šiuolaikines kategorijas per kurias gali būti analizuojamas dabartinių de-teritorializacijos ir globalizacijos/fragmentuotacijos procesų paveiktų visuomenių konsoliduojantys bei atskirtį didinantys veiksniai.

Dalyko tikslai

Išanalizuoti etniškumo ir nacionalizmo kategorijų raiškos įvairovę, atpažinti ir mokėti nagrinėti įvairius etniškumo ir nacionalizmo saitus- naratyvus, diskursus, identitetus saistančius tos pačios bei skirtingų visuomenių žmones per jų kuriamas strategijas ir politikas.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Etniškumą ir nacionalizmą aiškinančios teorinės perspektyvos. Nacionalizmo ir etniškumo definicijos iš antropologijos mokslo perspektyvos.
2. Etniškumo sampratos raida: nuo kultūrinio (primordealinio) prie socialinio (konstruktyvistinio) dėmens.
3. Etninis ir nacionalinis identitetas. Etniškumas ir nacionalizmas ir valstybių bei etninių-kultūrinių grupių ir mažumų politikos.
4. Etninės ir nacionalinės kultūros kaip reprezentuojančios „savitumus, tradicijas ir paveldą“. Multikultūralizmo samprata ir politika.
5. Etno-nacionalizmas: „etninių“ ir „piliietinių“ visuomenių dichotomija.
6. Globalizacija ir nacijos /nacionalinės valstybės deterritorializacija ir fragmentacijos-etnifikacijos procesai.
7. Transnacionalizmas ir globalizacija. Deterritorializuota nacija ir valstybė, Kintanti pilietybės/piliietinio lojalumo samprata. Kultūrinė pilietybė.
8. Migracija kaip iššūkis nacionalinei valstybei. Diasporinis nacionalizmas ir etninio identiteto politika

Studijų pasiekimų vertinimas

50 proc. esė. 50 proc. egzaminas

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Eriksen, Th. H. 1993. <i>Ethnicity and Nationalism. Anthropological Perspectives</i> . Pluto Press.
2.	Brubaker R. 2004. <i>Ethnicity without groups</i> . Cambridge: Harvard University Press
3.	Wicker, H-R. (ed.) 1997. <i>Refinking Nationalism and Ethnicity. The Struggle for Meaning and Order in Europe</i> . Berg.
4.	Kymlicka, W. 1999. <i>Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights</i> . Oxford: Clarendon Press.
5.	Hutchinson, J. ; Smith, A. (eds.) 1994. <i>Nationalism</i> . Oxford U. Press.
6.	Hutchinson, J. ; Smith, A. (eds.) 1996. <i>Ethnicity</i> . Oxford U. Press.
7.	Connor, W. 1994. <i>Ethnonationalism. The Quest for Understanding</i> . Princeton University Press
8.	Barth F. (ed.) 1969. <i>Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference</i> . Boston: Little Brown and Co.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Smith, A. 1991. <i>National Identity</i> . University of Nevada Press
2.	Gellner E. 1996 (1983). <i>Tautos ir nacionalizmas</i> . Vilnius: Pradai
3.	Andersen B. 1993. <i>Įsivaizduojamos bendruomenės. Apmaštymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą</i> . V. : Baltos lankos.
4.	Wilson T. M., Donnan H. 1998. <i>Border Identities: Nation and State at International Frontiers</i> : Cambridge University Press
5.	Bash L., Glick Schiller N., Szanton Blanc C. 1993. <i>Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States</i> . Routledge.
6.	Friedman, J. 1996 <i>Cultural Identity and Global Process</i> . Sage
7.	Brubaker R. 1998. <i>Pilietybė ir tautiškumas Prancūzijoje ir Vokietijoje</i> . Pradai
8.	Calhoun, C. 2007. <i>Nations Matter. Culture, History, and the Cosmopolitan Dream</i> . Routledge.
9.	Comaroff, John and Jean . 2009. <i>Ethnicity, Inc</i> . University of Chicago Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo	Elektroninio pašto adresas
-----------------	-------------	----------------------------	----------------------------

		laipsnis	
Vytis Čiubrinskas	VDU	Prof. Dr.	v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8007	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Migracija ir identiteto politika

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Migration and politics of identity

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Šiame kurse iš antropologijos perspektyvos nagrinėjama globalaus mobilumo, deterritorializacijos ir transnacionalinės migracijos procesų sociokultūrinė raiška. Pristatomos globalaus mobilumo ir transmigracijos veikiamo socialinio ir kultūrinio identiteto dimensijos ypač akcentuojant identiteto strategijas ir politikas. Analizuojamos probleminės situacijos kylančios dėl sociokultūrinių prieštaravimų, susiduriant skirtingoms globalumo ir lokalumo, nacionalinių ir regioninių raidos tendencijų perspektyvoms, taip pat globalaus mobilumo iššūkiai identiteto politikos mobilizavimui. Aptariami Europos, Šiaurės Amerikos ir Pietų Azijos transnacionalinės migracijos ir identiteto politikos tyrimai – atvejų analizės

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course focuses on trans-local dimensions of global mobility and transmigration in terms of identity politics. The emphasis is on lived experiences of the patterns of transnationalism across different sociocultural settings.

In particular, students will learn how contemporary anthropological approaches to the politics of identities in global contexts can provide new ways of understanding the emergence of transnational spaces. Students will learn how to apply a comparative perspective by exploring migration and politics of identity examples from lived experiences of transnational migration in Europe, North America, South Asia, and also how to identify problematic situations in society that arise from the dichotomy of local vs. global.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kursas siekia pristatyti šiuolaikinę globalaus mobilumo ir identiteto strategavimo ir politizavimo konceptualizaciją ir išdiskutuoti pastarosios pritaikomumą doktorantų individualiuose tyrimų projektuose

Dalyko tikslai

Išmokyti taikyti globalaus mobilumo ir identiteto strategavimo ir politizavimo perspektyvą pačių įvairiausių sociokultūrinių kontekstų ir problemų aiškinimui.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Globalizacijos teorijos, globalaus mobilumo ir lokalumo santykis.
2. Pagrindiniai migracijos antropologijos apibrėžimai ir tyrinėjimo paradigmos: „translokalumas“, „transnacionalizmas“ ir „identifikavimosi su vieta politika“ iš antropologinės perspektyvos.
3. Globalaus mobilumo ir transnacionalizmo santykis su nacionalinio identiteto politikomis.
4. Migrantiškieji identitetai: strategijos ir praktikos.
5. Identiteto politikos samprata: resursai, modeliai ir socialiniai lygmenys (institucinis ir „demotinis“).
6. Identiteto politikos įgalinti migrantiškieji identitetai: ‘diasporinis nacionalizmas’, ‘kilmės

- šaknis pabrėžiantis kosmopolitizmas‘ ir kt.
7. Europos, Šiaurės Amerikos, Pietų Azijos su migracija susijusios identiteto politikos atvejų analizė.

Studijų pasiekimų vertinimas

50 proc. esė; 50 proc. egzaminas

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Appadurai, Arjun, 1996. <i>Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization</i> . London, Mineapolis: University of Minnesota Press,
2	Friedman, Jonathan (ed.) 2003. <i>Globalization, the State, and Violence</i> . Rowman and Littlefield Publishers, Inc. New York, Oxford, Lanham, Walnut Creek.
3	Inda, Jonathan Xavier, Rosaldo, Renato. 2002. <i>The Anthropology of Globalization: A Reader</i> . Blackwell Publishers
4.	Munz, R., Ohliger, R. (2003). <i>Diasporas and Ethnic Migrants. Germany, Israel and Post-Soviet Successor States in Contemporary Perspective</i> . London, Portland, OR: Frank Cass
5.	Vertovec, S. Cohen, R. (1999). <i>Migration, Diaspora and Transnationalism</i> . Cheltenham & Northampton: Edward Elgar Publishing.
6.	Brettell, C. B. Hollifield J. F. (eds.) (2000). <i>Migration Theory. Talking Across Disciplines</i> . Routledge
7.	Castells, Manuel. (2006). <i>Tapatumo galia</i> . Kaunas: Poligrafija ir informatika.
8.	Castles, S., Davidson, A. (2000) <i>Citizenship and Migration. Globalization and the Politics of Belonging</i> . Palgrave.
9.	Reed-Danahay, D. And Brettell, C. B. (eds.) (2008) <i>Citizenship, Political Engagement, and Belonging. Immigrants in Europe and the United States</i> . New Brunswick: Rutgers University Press.
10.	Van der Veer, P. (ed.) (1995) <i>Nation and Migration. The Politics of Space in the South Asian Diaspora</i> . Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Bauman, Zygmunt. 2002. <i>Globalizacija: Pasekmės žmogui</i> . Strofa, Vilnius.
2.	Hollinger, D. (1995) <i>Postethnic America: Beyond Multiculturalism</i> . Harpen Collins Publishes.
3.	Castles, S. And Miller, M. J. (2003) <i>The Age of Migration</i> . Palgrave.
4.	Brazier, J., E. and Mannur, A. (eds.) (2003) <i>Theorizing Diaspora. A Reader</i> . Blacwell.
5.	Glick-Schiller, N., Levitt (2004). “Transnational Perspectives on Migration: Conceptualizing Similarity”, <i>International Migration Review</i> , vol. 37 (Fall).
6.	Al-Ali, N; Koser, K. (eds.) (2002). <i>New Approaches to Migration. Transnational Communities and the Transformation of Home. Kinship and Genetics</i> . Oxford and New York: Berghahn Books, pp. 145-69

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vytis Čiubrinskas	VDU	Prof. Dr.	v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8008	6	KTU	SHMMF	Viešosios politikos ir administravimo institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Informacinė visuomenė

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

The information society

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatoma informacinės visuomenės ištakų, sąlygų, istorijos ir vystymosi analizė, pateikiama pagrindinių teoretikų, tokių kaip Daniel Bell, Anthony Giddens, Jurgen Habermas, Jean Baudrillard, Manuel Castells ir kitų, darbų kritinė analizė. Kurse taip pat aptariami skaitmenizacijos, žiniasklaidos konvergencijos ir informacinių komunikacinių technologijų sklaidos procesai. Siekiama atskleisti interneto kaip pagrindinės infrastruktūros vaidmenį globalioje informacinėje visuomenėje ir jo sklaidos politinę, ekonominę, socialinę ir kultūrinę reikšmę.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course is devoted to increase understanding of origins, conditions, history and development of information society. It provides critical analysis of the major theorists such as Daniel Bell, Anthony Giddens, Jurgen Habermas, Jean Baudrillard, Manuel Castells and others. The course also examines processes of digitalization, media convergence and diffusion of information communication technologies. This course aims to explore the role of the internet as the basic infrastructure for the global information society and its political, economic, social and cultural implications.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Spartus informacinių technologijų (IT) vystymasis sukelia daug pokyčių įvairiose visuomenės gyvenimo sferose, todėl šių procesų analizė yra aktuali sociologijos studijose. Šis kursas yra pasirenkamasis, skirtas gilinti žinias šiuolaikinio pasaulio kaitos, kuri siejama su informacinės visuomenės raida, tematykoje.

Dalyko tikslai

Dalyko tikslas – suteikti žinių apie informacinės visuomenės paradigmą ir jos kritiką bei gebėjimų kritiškai analizuoti naujų informacinių komunikacinių technologijų poveikį visuomenei. Kurse taip pat siekiama išsamiai aptarti tokius reiškinius kaip virtualios bendruomenės, virtuali kultūra, virtuali tapatybė, skaitmenizacija, kibernetiniai nusikaltimai.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Įvadas į dalyką. Supažindinama su dalyko studijų tvarka ir turiniu, atsiskaitymu, vertinimo kriterijais.

II tema. Informacinės visuomenės konceptualizacija. Nagrinėjama informacinės visuomenės samprata, pateikiama šios koncepcijos kritika.

III tema. Informacijos konceptualizacija ir specifika. Šioje temoje gilinamasi į informacijos sampratos specifika, Scott Lash ir kitų autorių akcentuojamas išskirtines informacijos savybes, tokias kaip tėkmė, neprisirišimas prie vietos, kompresija erdvėje, kompresija laike ir stiprus ryšys su dabarties momentu.

IV tema. Informacinės visuomenės istorinės ištakos bei formavimosi sąlygos: post-industrinė

visuomenė, technologinė visuomenė. Šioje temoje aptariama Daniel Bell post-industrinės visuomenės samprata, bruožai, bei šios teorijos kritika. Nagrinėjamos Jacques Ellul, Herbert Marcuse, Andrew Feenberg kritinės perspektyvos, apibrėžiant technologinės visuomenės sampratą.

V tema. Informacinė visuomenė ir post-moderniosios teorijos. Šioje temoje aptariami pagrindiniai autoriai, kurių darbai svarbūs suprasti ir interpretuoti informacinės visuomenės procesus.

VI tema. Informacinė visuomenė, hibridizacija ir medijos. Nagrinėjama Bruno Latour hibridizacijos samprata, aptariama Marshall McLuhan automatizuota visuomenė, žmogaus “plėtiniai”.

VII tema. Informacinės technologijos ir tinklaveikos visuomenė. Nagrinėjama Manuel Castells tinklaveikos visuomenės koncepcija, pagrindiniai paradigmos bruožai, transformacijos, kurios žymi tinklaveikos šiuolaikinėje visuomenėje hegemoniją.

VIII tema. Informacinių komunikacinių technologijų sklaida. Nagrinėjama sklaidos koncepcija, remiantis E. Rogers naujovių sklaidos teorine prieiga.

IX tema. Informacinių komunikacinių technologijų sklaidos veiksniai. Lavinami gebėjimai suprasti veiksnius, darančius įtaką informacinių technologijų sklaidai.

X tema. Informacinių technologijų netolygi sklaida ir skaitmeninė atskirtis. Nagrinėjami informacinių technologijų sklaidos netolygumai bei skaitmeninės atskirties samprata. Supažindinama su skaitmeninės atskirties indeksu.

XI tema. Socialinė žiniasklaida. Žiniasklaidos konvergencija. Nagrinėjamas informacinių technologijų poveikis žiniasklaidai, socialinių medijų atsiradimas ir vystymasis.

XII tema. Virtualūs ryšiai ir bendravimas. Nagrinėjamos naujos bendravimo rūšys, bendravimas virtualioje erdvėje, susietumas, virtualūs tinklai.

XIII tema. Virtualios bendruomenės. Virtualusis socialinis kapitalas. Lyginami tradicinės ir virtualios bendruomenės bruožai, aptariama socialinio kapitalo specifika virtualioje erdvėje.

XIV tema. Virtuali kultūra. Nagrinėjama virtualios kultūros specifika, asmens tapatybės pokyčiai virtualioje erdvėje.

XV tema. Asmeninės informacijos ir duomenų saugumas internete. Aptariami saugumo internete aspektai, kibernetiniai nusikaltimai.

XVI tema. Informacinės visuomenės perspektyvos. Nagrinėjamos ateities technologijos, jų galimas poveikis visuomenės transformacijoms.

Studijų metodai: derinami tradicinių paskaitų skaitymo ir individualių konsultacijų teikimo bei studentų savarankiško darbo metodai. Skiriamos individualios užduotys, literatūros analizė ir studijavimas, diskusija, atvejo analizė, esė rašymas.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Hassan R. The Information Society: Cyber Dreams and Digital Nightmares. Polity Press. 2008
2.	Wessels B. Understanding the Internet: a Socio-cultural Perspective. Palgrave Macmillan. 2010
3.	Ackland, R. Web Social Science: Concepts, Data and Tools for Social Scientists in the Digital Age, SAGE Publications, 2013
4.	Rainie. L., Wellman, B. Networked: The New Social Operating System. MIT Press, 2012
5.	Nahon, K., & Hemsley, J. Going Viral. Cambridge, UK: Polity, 2013.
6.	Lash, S. Critique of information. London: Sage Publications, 2002.
7.	Jose van Dijck. The Culture of Connectivity. Oxford university press, 2013
8.	Rheingold, H. Net Smart: How to Thrive Online. MIT Press, 2012
9.	Castells, M. The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume I: The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
10.	Castells, M. The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume II: The Power of Identity. Oxford: Blackwell Publishers, 1997.
11.	Castells, M. The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume III: End of Millennium. Oxford: Blackwell Publishers, 1998.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Webster, F. 2006. Informacinės visuomenės teorijos. Kaunas: UAB „Poligrafija ir informatika“.
2.	Bakardijeva, M. 2005. Internet Society: the Internet in everyday life. London: Sage Publications.
3.	Wellman, B. 2004. The Three Ages of Internet Studies: Ten, Five and Zero Years Ago. <i>New Media and Society</i> , 6(1), 123-130.
4.	Albrow, M. 1996. The Global Age: state and society beyond modernity. Cambridge: Polity Press
5.	Baudrillard J., Poster, M. 2001. Selected writings. Stanford: Stanford university Press
6.	CyberSociety: computer-mediated communication and community (eds. Steven G. Jones). 1995. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
7.	Bell, D. 1973. The coming of post-industrial society: a venture in social forecasting. New York: Basic Books, Inc. Publishers
8.	The internet in everyday life. 2002. (eds. Barry Wellman) Berlin: Blackwell Publications
9.	Dordick, H. S. 1993. The information society: a retrospective view. Newbury Park: Sage.
10.	Fukuyama, F. 1997. The end of order. London: Social Market Foundation
11.	Giddens, A. 1999. Runaway world: how globalisation is reshaping our lives. London: Profile Books
12.	Green, L. 2002. Communication, technology and society. London: Sage Publications Ltd
13.	Renninger, K. A., Shumar W. (eds.). 2002. Building Virtual Communities: Learning and Change in Cyberspace. Cambridge: Cambridge university press
14.	Holmes, D. 1997. Virtual identity: Communities of Broadcast, Communities of Interactivity. Kn. Virtual Politics: Identity and Community in Cyberspace, red. David Holmes, p. 26-45. London: Sage Publica
15.	Kitchin, R. 1998. Cyberspace: the world in the wires. Chichester: John Wiley and sons
16.	Lash, S., Urry, J. 1987. The End of Organized Capitalism. Cambridge: Polity Press.
17.	Latour, B. 2004. Mes niekada nebuvome modernūs: simetrinės antropologijos esė. Vilnius: Homo Liber.
18.	Loader, B. (red.) 1998. Cyberspace Divide: equality, agency and policy in the information society. London: Routledge.
19.	Lyon, D. 1986. The Silicon Society; how will information technology change our lives? Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing company.
20.	Lyon, D. 1991. The Information society: issues and illusions. Cambridge: Polity Press.
21.	May, C. 2002. The Information Society: A Sceptical View. Cambridge: Polity Press.
22.	McChesney, R. 2000. So much for he Magic of Technology and the Free Market: the World Wide Web and the Corporate Media System in Andrew Herman ir Thomas Swiss (eds.) World Wide Web and Contemporary Cultural Theory. New York: Routledge.
23.	McLuhan, M. 1963. Understanding media. New York: Wiley.
24.	McLuhan, M., Powers, B. R. 1989. The Global village: transformations in world life and media in the 21st century. New York: Oxford university press.
25.	McLuhan, M. 2002. The Gutenberg galaxy: the making of topographic man. Toronto: University of Toronto press.
26.	Norris, P. 2000. Digital divide. Kn. Digital divide: civic engagement, information poverty, and the internet worldwide, pp. 1-22. New York: Cambridge University Press
27.	Rheingold, H. 1993. A slice of life in my virtual community. Kn. Global networks, red. L. M. Harasim. Cambridge: MIT press, p. 57-80.
28.	Rogers, E. M. 2003. Diffusion of innovations. 5th ed. New York: Free Press
29.	Servon, L. J. 2002. Bridging the digital divide: technology, community, and public policy. Malden-Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

30.	Shaviro, S. 2003. Connected: or what it means to live in the network society. Minneapolis / London: University of Minnesota Press.
31.	Šaulauskas, M. P. 2003. Informacijos visuomenės pastoliai: naujųjų vnymaišių beieškant. // Problemos, Nr. 63
32.	Šaulauskas, M. P. 2003. Informacijos visuomenės samprata: senųjų vnymaišių gniaužtai. // Problemos, Nr. 64
33.	Wellman, B. 1999. Networks in the global village: life in contemporary communities. Boulder, Colo: Westview Press.
34.	Žiliukaitė, R. (2004). Socialinis kapitalas ir internetas // Sociologija. Mintis ir veiksmas, Nr. 1., p. 104-114.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Eglė Butkevičienė	KTU	Doc. dr.	egle.butkeviciene@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8009	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Medijuotos komunikacijos sociologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of mediated communications

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	-
Konsultacijos	2
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Šio studijų dalyko esmę sudaro kompleksinės medijų ir viešosios komunikacijos sistemų, kaip išskirtinai svarbių šiuolaikinių visuomenių organizavimuisi bei veiklai struktūrų, analizė ir studijos. Čia susitelkiama ties dviejų, logine seka susietų, bet iššaukiančių labai skirtingus tikslus ir pasekmes procesų studijomis bei analize. **Medijuotos komunikacijos** perspektyvoje daugiau gilnamasi į medijų kaip tarpininkaujančio komunikacijos proceso veikėjo bruožus, tad toks požiūris daugiausiai analizuoja įvairių socialinių reiškinių reprezentacijas, gilnami į užsimezgančio diskurso subtilybes. Tuo tarpu **mediatizacijos požiūris** į medijas ir jų poveikį žvelgia kaip į komunikacinę toną užduodantį aktyvų veikėją, kuomet vadovaujama savita logika ir savais tikslais ir taip daromas poveikis kitiems socialiniams laukams (politikos, kultūros, mokslo, religijos ir kt.). Šio dalyko paskaitose ir seminarų metu yra siekiama pagilinti studentų teorines ir metodologines žinias bei praktinius komunikacinius įgūdžius; gilnamasi į tokius dalykus, kaip šiuolaikinės medijų ir komunikacijos transformacijos, medijų logikos įsitvirtinimas ir mediatizacija, reprezentacijos ir medijų galia, globalėjimo ir medijų konvergencijos apraiškos. Paskaitos organizuojamos seminarų forma, kurių metu aptariami ir diskutuojami literatūros šaltiniai, pristatomi individualūs tyrimo projektai pasirinkta tema. Aptariant konceptualias medijų ir komunikacijos problemas, nagrinėjamos įvairios tyrimų metodologinės strategijos.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of the course is to develop theoretical, conceptual and methodological understanding of media and communication system as an essential organizational form of contemporary society and to advance students' skills with respect to theory building, research design and implementation. Perspectives offered here follow the line of thinking that communication and media are necessary prerequisites to the functioning of various social systems, thus **mediation (or mediated communication)** is a natural, preordained mission of media to convey meaning from communicators to their target audiences. Whereas **mediatization** is approached as a complex process that is closely linked to the presence of a media logic in society and in its political, cultural, and other social (religion, science, etc.) spheres. During this course a special reference is made on media and communication transformations, mediatization, representations and media power, media globalization and convergence. The lectures are organized as workshops to discuss the readings and present students' research papers on a selected topic. Conceptual issues in mediated communication are addressed together with the strategies for formulating research questions and establishing a conceptual framework.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Šiuolaikinėse visuomenėse medijos įgyja akivaizdžią galią bei pranašumus, reprezentuojant socialinius reiškinius bei taip veikiant visuomenės žinojimą; medijų darbo logiką vis sparčiau perima kiti visuomenės institutai ir socialinės veiklos laukai (politikos, viešojo valdymo, religijos, mokslo, sporto, šeimos, kultūros ir kt.), sykiu programuodami kaitą ir vienokias ar kitokias šių laukų

transformacijų socialines pasekmes.

Dalyko tikslai

Šiuo studijų dalyku yra siekiama išsikelti, analizuoti, išsiaiškinti medijuotos komunikacijos eigoje užsimezgančias šio komunikacinio proceso transformacijas bei konkrečiau gilintis į pasirinktuosius mediatizacijos aspektus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

- 1. Įvadas. Supažindinimas su kurso tematika, struktūra ir turiniu, individualaus darbo ir auditorinio darbo metodika, atsiskaitymo reikalavimais.** Čia susipažinama su šio kurso klausytojo pasirinktąja disertacinio darbo tema, aptariami išsikeltieji tyrimo klausimai, analizuojama, kaip šiuos būtų galima aptarti medijuotos komunikacijos ir mediatizacijos procesų problematikoje.
- 2. Šiuolaikinės medijuotos komunikacijos transformacijos. Tarpasmeninės, masinės, interaktyvios, tinklinės komunikacijos formos.** Studijuojant naujausią mokslinę literatūrą šioje temoje siekiama apžvelgti medijuotos komunikacijos ir mediatizacijos procesų aspektus bei įvertinti natūralią šių procesų seką.
- 3. Komunikacijos proceso socialiniai konceptai:** ideologija, galia, dalyvavimas, atskirtis, kitoniškumas/ „kitas“, kultūra, kt.
- 4. Medijuota komunikacija ir mediatizacija. Mediatizacijos teorijos.** Šioje temoje nubrėžiami teoriniai ir metodologiniai skirtumai tarp medijuotos komunikacijos ir mediatizacijos procesų; aptariamos mediatizacijos teorinės perspektyvos, analitiniai modeliai bei jų pritaikymo galimybės socialinių institutų transformacijų analizei.
- 5. Mediatizacija ir medijuotos komunikacijos patirtys I. Medijuotos komunikacijos industrijos.** Šioje temoje aptariama medijuotos komunikacijos procesų struktūra, pagrindiniai veikėjai, jų santykiai. Išsamiau aptariamos medijuotos komunikacijos industrijos, kaip medijų organizacinės struktūros, bei jų santykis su kitais medijuotos komunikacijos procesus lemiančiais veiksniais.
- 6. Mediatizacija ir medijuotos komunikacijos patirtys II. Politika ir medijuotos viešosios erdvės.** Toliau nagrinėjami medijuotos komunikacijos ir mediatizacijos procesai bei jų santykis su politinėmis struktūromis; aptariamos viešosios erdvės transformacijos medijuotos komunikacijos perspektyvoje.
- 7. Mediatizacija ir medijuotos komunikacijos patirtys III. Medijuotos komunikacijos auditorijos.** Tęsiama medijuotos komunikacijos procesų struktūrinė analizė, daugiausia dėmesio skiriant auditorijų transformacijoms; aptariamos medijuotos komunikacijos analitinės perspektyvos.
- 8. Reprerentacijos medijuotoje komunikacijoje I. Lyčių, klasės, rasės, etniškumo ir kt. socialinių stereotipų konstravimas.** Šioje temoje daugiausia dėmesio skiriama socialinio konstravimo ir reprerentacijų teorinėms perspektyvoms aptarti.
- 9. Reprerentacijos medijuotoje komunikacijoje II. Vizualinė kultūra ir reprerentacijos.** Paskaitos metu nagrinėjamos medijuotos komunikacijos reprerentacijos, konstruojamos vizualinės komunikacijos metu; aptariamos vizualumo tyrimų teorinės ir metodologinės kryptys.
- 10. Medijuotos komunikacijos kontekstai ir kultūros.** Šioje temoje aptariamos skirtingos kultūrinės reakcijos į mediatizacijos procesus; gilinamasi į tradicijų, istorinės patirties bei kultūrinių normų įtakas bei svarstoma apie unifikuojančią medijų galią.
- 11. Technologijos ir medijuota komunikacija I.** Šios paskaitos tematika daugiausiai susitelkia ties interaktyviosios komunikacijos aspektais; čia svarstomos užsimezgančios naujos dalyvavimo galimybės auditorijoms bei svarstoma apie tokio reiškinio socialines pasekmes.
- 12. Technologijos ir medijuota komunikacija II.** Naujoji deterritorializacija: kitoniškumas ir „kitas“ socialinėse medijose.
- 13. Globali komunikacija ir mediatizacija I.** Medijuota komunikacija ir šiuolaikinis globalumas (globalumo/ lokalumo dilemos).
- 14. Globali komunikacija ir mediatizacija II.** Kitoniškumas ir „kitas“ globaliose medijose: padarinių analizė modernizacijos teorijų aspektu.
- 15. Medijuota komunikacija ir mediatizacija rizikos visuomenėje: procesai ir pasekmės.** Šioje paskaitų tematikoje susisteminašios šių procesų pasekmės.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Thompson, J. (1995). <i>The Media and Modernity: A Social Theory of the Media</i> . Stanford University Press.
2.	Schillemanns, T. (2012). <i>Mediatization of Public Services: How Organizations Adapt to News Media</i> . Peter Lang.
3.	Hajer, M. A. (2009). <i>Authoritative Governance – Policy Making in the Age of Mediatization</i> . Oxford University Press.
4.	Hjarvard S. (2013). <i>The Mediatization of Culture and Society</i> . Routledge.
5.	Hepp, A. (2013). <i>Cultures of Mediatization</i> . Cambridge: Polity Press.
6.	Lundby, K. (Ed.) (2009). <i>Mediatization. Concept, Changes, Consequences</i> . New York: Peter Lang.
7.	Kriesi, H., Lavenex, S., Esser, F., Matthes, J., Bühlmann, M., & Bochsler, D. (2013). <i>Democracy in the Age of Globalization and Mediatization</i> . Basingstoke: Palgrave Macmillan.
8.	Castells, M. (2009). <i>Communication Power</i> . Oxford University Press.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Bauman, Z. (2000). <i>Liquid Modernity</i> . Cambridge: Polity Press.
2.	Berger, A. (2004). <i>Media Analysis Techniques</i> . Thousand Oaks: Sage.
3.	Curran, J., Morley, D. (eds.) (2005). <i>Media and Cultural Theory</i> . London: Routledge.
4.	Bryant, J., Oliver, M. (2008). <i>Media Effects: Advances in Theory and Research</i> . New York: Routledge.
5.	Deacon, D., Pickering, M., Golding, P., Murdock, G. (1999). <i>Researching Communications: A Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis</i> . London: Arnold.
6.	Downing J., Husband, C. (2005). <i>Representing 'Race': Racisms, Ethnicities and Media</i> . London: Sage.
7.	Hall, S. (2007). <i>Representation: Cultural Representations and Signifying Practices</i> . London: Sage.
8.	Jones, J. (2005). <i>Entertaining Politics: New Political Television and Civic Culture</i> . Lanham: Rowman & Littlefield.
9.	Kellner, D. (2003). <i>Media Spectacle</i> . Routledge.
10.	Silverstone, R. (2007). <i>Media and Morality: The Rise of the Mediapolis</i> . Polity Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Auksė Balčytienė	VDU	Prof. dr.	a.balcytiene@pmdf.vdu.lt
Kristina Juraitė	VDU	Doc. dr.	k.juraite@pmdf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8010	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Kultūros sociologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of Culture

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatomos skirtingos šiuolaikinės kultūros sociologijos teorinės perspektyvos, metodologinės problemos ir empiriniai tyrimai. Aptariamos tokios temos kaip kultūrinės industrijos ir kultūrinės rinkos, kultūrinių objektų ir auditorijų santykis, subkultūrų konstravimas, kultūros ir emocijų ryšys, organizacijų kultūros ir subkultūros, kultūra ir urbanizmas, postmodernios kultūros plėtotė ir kultūros studijos (*cultural studies*). Kurse gilinamasi į kultūros sociologijos studijas apie kultūros gamybą, platinimą ir vartojimą. Daug dėmesio skiriama populiariajai kultūrai. Kurso metu doktorantai atliks pasirinkto populiariosios kultūros objekto tyrimą ir analizę.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course focuses on current theoretical perspectives, methodological issues, and empirical work in the sociological study of culture. It examines selected topics in the sociology of culture and different perspectives of the study of culture. Sociological accounts of the production, distribution and consumption of culture and different modes of analysis of culture and cultural products are also studied during the course. The course covers such topics as cultural industries and markets, the relationship between cultural objects and audiences, the construction of subcultures, the relationship between culture and emotions, the construction of social problems, organizational cultures and subcultures, urban culture, postmodern culture and cultural studies.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalykas padeda orientuotis šiuolaikinės kultūros sociologijos tendencijose ir taikyti kultūros sociologijos bei kultūros studijų teorijas analizuojant konkrečius kultūros objektus.

Dalyko tikslai

- aptarti šiuolaikinės kultūros sociologijos teorinių ir metodologinių perspektyvų kryptis;
- išanalizuoti su kultūros gamyba, platinimu ir vartojimu susijusias tyrimų problemas, taikant skirtingas šiuolaikinės kultūros sociologijos teorijas;
- išanalizuoti kultūros objektų ir auditorijų santykį;
- aptarti aukštosios, žemosios, populiariosios kultūrų problemas šiuolaikinių kultūros teorijų kontekste;
- aptarti atskirose kultūrose konstruojamas socialines problemas naudojantis kurse analizuotomis šiuolaikinėmis kultūros sociologijos teorijomis;
- aptarti pagrindines kultūros studijų (*cultural studies*) ir šiuolaikinių subkultūrų tyrimų tendencijas.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Kultūra ir šiuolaikinė kultūros sociologija. Šioje temoje apibūdinamos vyraujančios šiuolaikinės kultūros tyrimo perspektyvos, pristatomos pagrindinės kurse analizuojamos temos.
 II tema. Kultūros gamyba, platinimas ir vartojimas. Šioje temoje analizuojamos kultūrinių industrijų ir kultūrinių rinkų problemos. Gilinamasi į televizijos kaip kultūros gamybos, platinimo ir vartojimo pavyzdį.

III tema. Kultūros objektai ir auditorijos. Šioje temoje analizuojamas auditorijų ir skonio kultūrų santykis bei aptariami klasės, statuso ir kultūrinio kapitalo klausimai kultūros vartojime.

IV tema. Kultūrinis socialinių problemų konstravimas. Šioje temoje analizuojamos socialinės problemos kaip kultūriniai objektai. Aptariami konkrečių socialinių problemų – socialinės nelygybės, skurdo ir rasizmo – konstravimo ypatumai.

V tema. Kultūra ir emocijos. Šioje temoje koncentruojamasi ties kultūros ir emocinio susijaudinimo santykiu bei apibūdinamas emocijų poveikis socialinei kaitai.

VI tema. Miesto kultūra. Šioje temoje aptariama miesto kultūros tyrinėjimų tradicija daugiausia dėmesio skiriant Walterio Benjaminui, Micheliui de Certeau ir Henri Lefebvre'ui.

VII tema. Aukštoji, žemoji ir populiarioji kultūros kasdieniame gyvenime. Šioje temoje aptariami masinės vs. popkultūros debatai ir gilinamasi į kasdienybės kultūros tyrimus.

VIII tema. Kultūros studijos ir subkultūrų analizė. Šioje temoje analizuojamas subkultūrų ir plačiosios subkultūros santykis daugiausia dėmesio skiriant jaunimo subkultūrų politikai ir jos tyrimams. Keliami kultūros, reprezentacijos ir hegemonijos klausimai.

IX tema. Populiarioji kultūra kaip pasipriešinimas. Šioje temoje aptariami būdai, kuriais vartotojai išnaudoja popkultūrą kaip pasipriešinimo įrankį. Analizuojamas seksualinės subkultūrų kaip seksualinių disidentų pavyzdys.

X tema. Tatuiruotųjų bendruomenės ir odiniai žmonės. Šioje temoje analizuojami du skirtingų subkultūrų pavyzdžiai.

XI tema. Kultūra ir organizacijos. Šioje temoje aptariamos organizacijų kultūros ir subkultūros, analizuojamas kultūros ir motyvacijos santykis. Analizuojami atskiri organizacinės kultūros Lietuvoje pavyzdžiai.

XII tema. Globalizacija, kultūra ir kasdienis gyvenimas. Šioje temoje daugiausia dėmesio skiriama naujųjų medijų, technologijų ir globalios kultūros analizei.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Bennet, Andy. <i>Culture and Everyday Life</i> . Thousand Oaks: Sage Publications, 2005.
2.	Bennett, Tony et al. <i>Culture, Class, Distinction</i> . London: Routledge, 2009.
3.	Bourdieu, Pierre. <i>The Field of Cultural Production</i> . New York: Columbia University Press, 1993.
4.	Gelder, Ken. <i>Subcultures: Cultural Histories and Social Practice</i> . New York: Routledge, 2007.
5.	Hall, John R., Neitz, Mary Jo, Battani, Marshall. <i>Sociology on Culture</i> . New York: Routledge, 2003.
6.	Lamont, Michele, Thevenot, Laurent, eds. <i>Rethinking Comparative Cultural Sociology</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
7.	Tudor, Andrew. <i>Decoding Culture: Theory and Method in Cultural Studies</i> . Thousand Oaks: Sage Publications, 1999.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Chan, Tak Wing, ed. <i>Social Status and Cultural Consumption</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
2.	Smith, Philip, ed. <i>The New American Cultural Sociology</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
3.	Tereškinas, Artūras. <i>Popkultūra: jausmų istorijos, kūniški tekstai</i> . Kaunas: Kitos knygos, 2013.
4.	Milner, Andrew, Browitt, Jeff, eds. <i>Contemporary Cultural Theory</i> . 3 rd edition. Crows Nest: Allen & Unwin, 2002.
5.	Jenks, Chris. <i>Subculture: The Fragmentation of the Social</i> . Thousand Oaks: Sage Publications, 2005.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Artūras Tereškinas	VDU	Prof. dr.	a.tereskinas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8011	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Lyčių studijų teorijos

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Theories of Gender Studies

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse analizuojamos svarbiausios istorinės ir šiuolaikinės lyčių studijų bei lyčių sociologijos problemos ir gilinamasi į moterų, lyčių bei vyriškumo studijas. Kurso metu pateikiamos teorinės ir empirinės lyčių ir hegemoninių struktūrų, tokių kaip tauta, rasė, etniškumas, klasė, analizės. Poststruktūralistinių teorijų požiūriu apžvelgiamos lyties, kūno, seksualumo, intersekso, tarplytiškumo ir multilytiškumo sąvokos. Aptariamos tradicinių ir alternatyvių vyriškumo ir moteriškumo formų teorinės analizės bei lyčių tapatybių kultūrinis konstravimas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course focuses on contemporary gender studies, men's studies and sociology of gender. It discusses issues related to theoretical and empirical gender studies with the emphasis on postmodern and poststructuralist gender perspectives. Hegemonic structures including nation, race, ethnicity, class etc. are examined. The course analyzes the notions of transgender, transexual, intersex and multisex relating them to the issues of livable life, grief and humanness.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kurse aptariamos naujausių lyčių teorijų ir studijų perspektyvos siejant jas su šiuolaikinio pasaulio socialinėmis problemomis.

Dalyko tikslai

- kritiškai įvertinti postruktūralistinių ir postmodernių teorijų įtaką šiuolaikinei lyčių sampratai;
- aptarti skirtingus požiūrius į lyčių santykius ir iš jų kylančias konceptualines ir teorines įtampas;
- analizuoti įvairius lyčių socialinio ir kultūrinio konstravimo procesus santykyje su skirtingomis institucijomis, kultūromis ir ideologijomis;
- analizuoti lyčių santykių pokyčių sąsajas su platesnio masto socialiniais ir kultūriniais kaitos procesais bei socialinėmis problemomis;
- analizuoti tai, kaip šiuolaikinės lyčių teorijos konceptualizuoja lyties sąsajas su kitais socialiniais skirtumais: rase, etniškumu, klase, religiniais įsitikinimais.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Lytis kaip praktika. Šioje temoje pristatomas lyties kaip socialinės praktikos konceptualizavimas. Diskutuojama apie lyčių, galios ir teisingumo santykį. Lyčių sistemos, lyčių vaidmenys ir praktikos.

II tema. Lytis kaip norma. Šioje temoje aptariamas lyčių normų, kaip aktyviai kuriančių tikrovę, samprata. Reguliacinė lyties galia ir disciplininiai lyčių režimai. Lytis kaip žmogiškumo ir nežmogiškumo rodiklis.

III tema. Lytis ir galimas gyventi gyvenimas. Šioje temoje analizuojamas lyties santykis su išgyvenimu ir diskutuojama lyčių politika, kurianti galimą gyventi gyvenimą. Kodėl kai kurie subjektams priskiriamas gyvenimas, kurio neįmanoma gyventi?

IV tema. Lytis ir seksualumas. Šioje temoje diskutuojama geismo ir lyties santykis bei skirtingumo seksualumo tipai.

V tema. Kaimo/miesto seksualumas ir lytis. Šioje temoje analizuojami skirtumai tarp miesto ir kaimo seksualinių vaizduočių. Metroseksualumas ir metronormatyvumas.

VI tema. Lyties, rasės, klasės, amžiaus etc. interakcijos. Šioje temoje aptariamas valstybės sankcionuojamos rasizmo, skurdo, homofobijos ir transfobijos formos.

VII tema. Translytis vs. transeksualus. Šioje temoje diskutuojamas transeksualių ir translyčių asmenų autonomija ir jų laviravimas tarp normų. Lyties performatyvumas vs. lyties performansas.

VIII tema. Translytis kūnas. Šioje temoje aptariamos subkultūriniai translyčių asmenų kūnai ir diskutuojamos utopinės jų galimybės.

IX tema. Travesti. Šioje temoje aptariamas konkretus Brazilijos travesti atvejis. Nenorminės lyčių ir seksualumo konfigūracijos.

X tema. Queer laikas ir posmoderni geografija. Šioje temoje analizuojama queer erdvės ir įvietintos lyties praktikų santykis bei aptariamos queer kontrapublikos arba opozicinės kultūros. Pasipriešinimo geografijos.

XI tema. Vyrų studijos. Šioje temoje diskutuojamos socialinės ir kultūrinės vyrų bei vyriškumo studijos

XII tema. Vyriškumas, socialinė kaita ir konfliktas globalioje visuomenėje. Šioje temoje aptariama šiuolaikinių vyrų studijų, lyčių ir seksualumo studijų padėtis ir apibūdinamos ateities perspektyvos.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Butler, Judith. <i>Undoing Gender</i> . New York: Routledge, 2004.
2.	Halberstam, Judith. <i>In a Queer Time and Place: Transgender Bodies, Subcultural Lives</i> . New York: New York University Press, 2005.
3.	Kulick, Don. <i>Travesti: Sex, Gender and Culture among Brazilian Transgender Prostitutes</i> . The University of Chicago Press, 1998.
4.	Dean, Tim. <i>Unlimited Intimacy: Reflections on the Subculture of Barebacking</i> . Chicago: The University of Chicago Press, 2009.
5.	Edwards, Tim. <i>Cultures of Masculinity</i> . New York: Routledge, 2006.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Tereškinas, Artūras. <i>Vyrų pasaulis: vyrai ir žaizdos vyriškumas Lietuvoje</i> . Vilnius: Baltos lankos, 2011.
2.	Connell, Raewyn. <i>Masculinities</i> , 2nd ed. Berkeley: University of California Press, 2005
3.	Kimmel, Michael, Hearn, Jeff, Connell, Raewyn, eds., <i>Handbook of Studies on Men & Masculinities</i> . Thousand Oaks: Sage Publications, 2005.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Artūras Tereškinas	VDU	Prof. dr.	a.tereskinas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Fakultetas	Katedra
SOC 8012	6	LSTC	

Pavadinimas

Migracijos sociologija

Pavadinimas anglų kalba

Migration Sociology

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Seminarai	1
Konsultacijos	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kursas skirtas gyventojų migracijos, kaip integralios demografinių ir socialinių ekonominių procesų sudedamosios analizei. Dėmesys skiriamas migracijos terminologijai, įvairiems tyrimo metodams, informacijos šaltinių patikimumui. Analizuojama: gyventojų migracijos tipai ir formos, migracijos raida istorinėje plotmėje ir šių dienų iššūkiai pasaulyje, ES ir Lietuvoje; migracijos priežastys (stūmos ir traukos veiksniai) ir pasekmės; su migracijos susiję dalykai – multikultūriškumas, tolerancija, etninės problemos, integracija. Ypatingas dėmesys skiriamas gyventojų migracijos teoriniam diskursui/migracijos teorijoms: analizuojamos ekonominė, sociologinė, transnacionalizmo prieigos. Migracijos politikos formavimo principai ir instrumentai bei šių dienų migracijos politikos aktualijos ES ir Lietuvoje. Migracijos problematika viešajame diskurse ir žiniasklaidoje.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course is dedicated to the analysis of population migration phenomenon as an integral part of demographic and social economic processes. Attention is paid to terminology, different methods of research, reliability of information sources. Analysis is on: types and forms of migration, migration development in historical perspective and current challenges worldwide, in EU and Lithuania; causes („pull“ and „push“ factors) and consequences of migration; topics related to migration – multiculturalism, tolerance, ethnic problems, integration. Special attention is paid to theoretical discourse and different approaches in migration theories: economic, sociological, and transnational. Fundamentals of migration policy formation as well as nowadays political topical issues in EU and Lithuania. Migration issues in public debate and media.

Dalykoporeikis bei aktualumas

Globalizacijos sąlygomis migracijos procesai įgauna nepaprastai didelį intensyvumą, daro vis didesnę poveikį tiek demografiniams tiek ir įvairiems socialiniams ekonominiams procesams, todėl jų vystymosi logikos ir gilus dėsningumų supratimas yra nepaprastai svarbus ne tik formuojant migracijos politiką, bet ir įgalina atskleisti kai kurių kitų socialinių ekonominių procesų problemines puses. Lietuvai, kurios gyventojų migracinis mobilumas yra vienas didžiausių ES, migracijos studijos yra ypač aktualios.

Dalyko tikslai

Visapusiškas gyventojų migracijos procesų supratimas ir gebėjimas analizuoti šiuolaikinės migracijos procesus, politiką ir problemas ne tik lokaliai, bet ir globaliai bei istoriniame kontekste; gilus migracijos teoriniu prieigų supratimas ir gebėjimas taikyti praktikoje tiriant migracijos procesus, analizuojant migracijos politiką.

Dalyko turinys

Migracijos sociologija

- Tarptautinės migracijos teoriniai pagrindai ir koncepcijos. Įvairių teorinių priėgų panaudojimo praktiniams migracijos procesų sprendimams palyginamoji analizė (Ką teorijos duoda praktikai?)
- Gyventojų migracijos informacijos šaltinių ir įvairių tyrimo metodų panaudojimas; jų patikimumo vertinimas
- Migracijos politikos formavimo principai. Šių dienų migracijos politikos aktualijos pasaulyje, ES ir Lietuvoje. Ką reglamentuoja ES teisės aktai, kas ir kiek palikta nacionalinei teisei?
- Ekonominė migracija: teorinės diskursas, situacija, iššūkiai
  - Darbo migracija, darbo jėgos mobilumas
  - Protų nutekėjimas ir migracija studijų tikslais
- Nelegali migracija ir prekyba žmonėmis visuomenės globalizacijos kontekste: situacija, problemos, politika Lietuvoje ir ES.
- Migracija ir etninės problemos, migrantų integracija. Migrantų integracijos teorinės priėgos, jų praktinio realizavimo iššūkiai
- Migrantų teisių apsauga. Pabėgėliai ir prieglobsčio prašytojai: teisinis reglamentavimas, situacija, problemos ir politika Lietuvoje, ES.
- Migracijos modelio kaita istorinėje perspektyvoje ir šių dienų migracijos aktualijos Lietuvoje ir ES.
- Migracijos problematika viešajame diskurse Lietuvoje, požiūris į imigrantus. Mitai ir realybė apie migrantų įtaką kilmės ir tikslo šalių ekonomikai ir socialinei sistemai

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 30 proc.

Egzaminas 70 proc.

Literatūra

1. Abella, M, P. Martin and C. Kuptsch, (2005) *Managing Labour Migration in the 21st Century*, Yale University Press
2. Arditts, S and F. Laczko (2008). *Assessing the cost and impacts of migration policy: an international comparisson*. IOM, Geneva, Eurasyum.
3. Brettell, C. B., Hollifield, J. F. *Migration Theory: Talking across Disciplines*, Routledge. 2000.
4. Bakewell, O., Ed. (2012). *Migration and Development*. The International Library of Studies on Migration. Cheltenham, Edward Elgar.
5. Castles, S., Miller (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*, 4th Edition, published by Palgrave MacMillan in the UK and by Guildford Press in the US.
6. Czaika, M., and H. de Haas (2013) 'The Effectiveness of Immigration Policies', *Population and Development Review*, 39(3): 487–508
7. De Haas, H. and M. Czaika (2013) 'Measuring Migration Policies: Some Conceptual and Methodological Reflections', *Migration and Citizenship*, 1(2):40-7
8. *Essentials of Migration Management*, Vol 1-3. 2004, IOM, Geneva
9. Etniškumo studijos 2009/2. Migrantų integracija: Trečiųjų šalių piliečiai Lietuvoje. Socialinių tyrimų institutas, Vilnius: Eugrimas, p. 128. ISSN 1822-1041.
10. George J. Borjas. *Economic Theory and International Migration*. *International Migration Review*, Vol. 23, No. 3, Special Silver Anniversary Issue: *International Migration an Assessment for the 90's* (Autumn, 1989), p. 457-485.
11. Hagen-Zanker J. *Why do people migrate? A review of the theoretical literature*. Working Paper. Maastricht University, 2008.
12. *International Migration Outlook 2008, 2009, 2010*. OECD, Paris

13. Managing Labour Migration in the Evolving Global Economy. World Migration Report 2008. IOM, Geneva
14. Maslauskaitė A., Stankūnienė V. (2007) Šeimaabipussienų: Lietuvos transnacionalinės šeimos genėzė, funkcijos, raidos perspektyvos., Vilnius
15. Massey, D. S. Arango, G. Hugo, A. Kouaouci, A. Pellegrino and J.E. Taylor (1993), Theories of international migration: a review and appraisal. In: Population and Development Review, vol. 19, no. 3, p. 431-466.
16. Papademetriou D.G. Shared Challenges and Opportunities for EU and US Immigration Policymakers, MPI, 2011
17. Portes, A., Guarinzo, L.E. & Landolt, P. The Study of Transnationalism: Pitfalls and Promise of an Emergent Research Field. Ethnic and Racial Studies, 1999, 22(2), p. 217-237.
18. Prekyba moterimis: problemos, sprendimai, žvilgsnis iš vidaus. Vilnius, 2004
19. Push and pull factors of international migration. A comparative report. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. European Commission. 2000.
20. Ratha D. et. Al. (2010) Migration and Development Brief 12. World Bank, Washington D.C.
21. Sipavičienė A. Tarptautinė gyventojų migracija Lietuvoje: modelio kaita ir situacijos analizė. Vilnius 2006 ISBN 9955-697-03-2, 43 p.
22. Sipavičienė A. Emigracijos iššūkiai ir migracijos politikos uždaviniai.. Kn. Emigracija iš Lietuvos: padėtis, problemos, galimi sprendimo būdai. Vilnius 2006
23. Lietuvos gyventojų požiūris į imigraciją ir darbo imigrantus. 2010. Vilnius.
24. World Migration Report, 2010, 2013. IOM, Geneva

Interneto portalai:

1. www.iom.intwww.iom.lt
2. www.emn.eu; www.emn.lt
3. www.unhcr.int
4. www.migrationpolicy.org
5. <http://www.migrationpolicycentre.eu>
6. <http://www.imi.ox.ac.uk/>
7. www.migracija.lt

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Dr. (HP) Audra Sipavičienė, Lietuvos socialinių tyrimų centras

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 8013	6	KTU	SHMMF	Viešosios politikos ir administravimo institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Mokslas, technologija ir visuomenės kaita

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Science, technology and social change

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kursas integruoja sociologinius bei istorinius, ekonominius, filosofinius, vadybinius ir politikos požiūrius į mokslo bei technikos raidą. Šiame kurse nagrinėjama mokslo ir techno-ekonominių paradigmu teorija, mokslo ir technologijų politika, ilgųjų bangų teorija, mokslinės-technologinės ir industrinės kaitos, socialinių-institucinių permainų, socialinės-kultūrinės teorijos kritinė analizė. Kurse analizuojamas socialinis technologinės rizikos suvokimas, pasitikėjimas mokslu, visuomenės dalyvavimas ir technologijų vertinimas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course integrates sociological, historical, economical, philosophical, managerial and political perspectives on science and technology developments. The course presents an analysis of the theories of paradigms' change (scientific, techno-economic), S&T policy, the long waves' theory and critical analysis of scientific-technological and industrial change, social and institutional change, social and cultural theory. The course also analyzes social perceptions of technological risk, trust in science, public participation and technology assessment.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Šis kursas yra pasirenkamas, skirtas pagilinti žinias apie šiuolaikinio mokslo ir technologijų įtaką visuomenei. Šis modulis skatina tirti ir vertinti, kokia yra mokslo ir technologijų revoliucijos socialinė reikšmė.

Dalyko tikslai

Kursas skirtas atskleisti svarbiausius socialinius bei institucinius mokslo ir technologijų raidos bruožus. Paskaitose siekiama perteikti ir palyginti sociologinius bei ekonominius mokslo ir technologijos raidos analizės principus. Seminarais ir esė rašymu doktorantai skatinami lavinti analitinio ir kritinio mąstymo įgūdžius nagrinėjant mokslo ir technologijos kaitos procesus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Įvadas į dalyką. Supažindinama su dalyko studijų tvarka ir turiniu, atsiskaitymu, vertinimo kriterijais.

II tema. Sociologiniai požiūriai į mokslo raidą. Šioje dalyje nagrinėjama modernaus mokslo istorinė raida, modernaus mokslo institucionalizacija bei profesionalizacija.

III tema. Industrinės ir postindustrinės visuomenės sociologija. Ši dalis apima industrinės visuomenės analizę, "techno-mokslo" laikotarpį, mokslo ir pramonės integraciją, mokslo ir techno-ekonominių paradigmu teoriją bei postindustrinės visuomenės sociologiją.

IV tema. Inovacijų sociologija. Šioje dalyje aptariama stiprėjanti inovacijų reikšmė, atvirosios inovacijos

V tema. Mokslo bei technologijų plėtra globalizacijos kontekste. Šioje dalyje nagrinėjama mokslo bei

technologijų plėtra globalizacijos kontekste.

VI tema. Mokslo ir technologijos politika. Ši dalis apima mokslo ir technologijos politikos plėtotės analizę Europos Sąjungoje, JAV ir Japonijoje.

VII tema. Socialinis technologinės rizikos suvokimas. Ši dalis pristato rizikos visuomenės sampratą, nagrinėja socialinį technologinės rizikos suvokimą ir pasitikėjimą mokslu, visuomenės dalyvavimą.

Studijų metodai: paskaitos, seminarai, esė rašymas, diskusijos.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Linda S. Hjorth, Barbara A. Eichler, Ahmed S. Khan, John A. Morello. <i>Technology And Society: Issues for the 21st Century and Beyond</i> . Prentice Hall, 2007.
2.	Rinkevičius, Leonardas (red.) <i>Mokslas, technologija ir moderni visuomenė</i> : mokomoji knyga. – Kaunas: Technologija, 2009. ISBN 978-9955-25-748-6
3.	Salomon, Jean-Jacques “Modern Science and Technology” // <i>Uncertain Quest</i> . – United Nations University, 1994.
4.	Kuhn T. S. <i>Mokslu revoliucijų struktūra</i> (The Structure of Scientific Revolutions). - University of Chicago Press, 1962, 1970. (lietuvių k. Pradai, 2003)
5.	MacKenzie D. and J. Wajcman <i>The Social Shaping of Technology</i> . - Open University Press, 1990 (1 st edition and later editions).

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Castells, Manuel <i>The Rise of the Network Society // The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume 1</i> , Oxford: Blackwell, 1996 (vertimas į lietuvių k., 2004).
2.	Coleman S. 2005. <i>New Mediation and Direct Representation: Reconceptualizing Representation in the Digital Age</i> <i>New Media & Society</i> , 7(2): 177- 198.
3.	Beck, U. 1992. <i>Risk Society</i> . New Delhi: Sage
4.	Rinkevičius, L. 1998. <i>Ecological Modernization and its perspectives in Lithuania: Attitudes, Expectations, Actions</i> . Doctoral Thesis. Kaunas: Kaunas University of Technology
5.	Slovic, P. 2000. <i>The Perception of Risk</i> . London: Earthscan Publications.
6.	Goyder, J. (1997) <i>Technology and society: A Canadian perspective</i> . Peterborough: Broadview Press
7.	DiMaggio, P. J., Powell, W. W. (2005). <i>The Iron Cage Revised: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields</i> kn. Craig Calhoun, Joseph Gerteis, James Moody, Steven Pfaff, Indermohan Virk (eds.) <i>Contemporary Sociological Theory</i> . Malden: Blackwell Publishing
8.	Antonelli, C. (1999). <i>The microdynamics of technological change</i> . London: Routledge
9.	Ellul, Jacques (1990). <i>The technological bluff</i> . Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing company
10.	Girnius, J. (1998). <i>Žmogaus problema technikos amžiuje</i> . Vilnius: Aidai

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Eglė Butkevičienė	KTU	Doc. dr.	egle.butkeviciene@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9002	6	KTU	SHMMF	Viešosios politikos ir administravimo institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Politinės elgsenos sociologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of Political Behaviour

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Šiame kurse nagrinėjamas politikos ir visuomenės santykis; dalyvavimo politikoje koncepcijos ir interpretacijos; protesto politika; tiesioginė ir atstovaujamoji demokratija; rinkimai ir rinkėjų elgsena; politinė elgsena ir individo vertybės; partijos ir partinės preferencijos; žiniasklaida ir dalyvavimas; taip pat analizuojama lyginamoji politinės elgsenos tyrimų metodologija ir statistiniai politinio dalyvavimo tyrimo metodai. Paskaitos organizuojamos seminarų forma, kurių metu aptariami ir diskutuojami literatūros šaltiniai, pristatomi individualūs tyrimo projektai pasirinkta tema.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course intends to analyze relationships between politics and society; concepts and interpretations of political participation; protest politics; direct and representative democracy; elections and electoral behaviour; interactions between individual values and political behaviour; parties and party preferences; mass media and political participation; methodology of comparative political behaviour research; statistical methods of political participation research.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Politinė elgsena yra klasikinis šiuolaikinių politikos tyrimų objektas. Šis kursas supažindina su politinės elgsenos teorijomis ir tyrimų metodais.

Dalyko tikslai

Analizuoti ir vertinti politinės elgsenos teorijas, atkreipiant ypatingą dėmesį į dalyvavimo politikoje principus ir būdus, elgesį rinkimuose kaip socialinius demokratinės politikos pamatus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Politika, masinė politika ir visuomenė
2. Politinio dalyvavimo interpretacijos
3. Tiesioginis dalyvavimas politikoje ir dalyvavimo demokratija
4. Atstovaujamoji demokratija
5. Protesto politika
6. Vertybės ir dalyvavimas politikoje
7. Rinkimai ir rinkėjų elgsena
8. Struktūriniai rinkėjų pasirinkimo veiksniai ir vidutinio rinkėjo teorija.
9. Rinkimų sistemos ir rezultatų nustatymo formulės
10. Rinkimų kampanijų technologija ir politinė mobilizacija
11. Partijos, partinės preferencijos ir dalyvavimas politikoje
12. Žiniasklaida ir dalyvavimas
13. Interesų grupės ir dalyvavimas

14. Politinio dalyvavimo ir atstovavimo modeliai
 15. Statistiniai politinio dalyvavimo tyrimo būdai
 Studijų metodai: paskaitos, seminarai ir savarankiškas darbas.

Studijų pasiekimų vertinimas

Taikoma dešimtbalė kriterinė skalė ir kaupiamoji vertinimo schema, kur rašto darbas sudaro 50 proc., egzaminas taip pat 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Dalton, Russell J. (2008) <i>Citizen politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies</i> . CQ Press.
2.	Dalton, Russell J. Hans-Dieter Klingemann (2007) <i>Oxford handbook of political behavior</i> . Oxford University Press.
3.	Flanigan, William H., Nancy H. Zingale (2009) <i>Political Behavior of the American Electorate</i> . CQ Press.
4.	Marsh, David (2009) <i>Political behaviour: Theory and practice</i> . Palgrave Macmillan.
5.	Mondak Jeffery J. (2010) <i>Personality and the foundations of political behavior</i> . Cambridge University Press.
6.	Norris, Pippa (2004) <i>Electoral engineering: voting rules and political behavior</i> . Cambridge University Press.
7.	Schwartz, David C. (2007) <i>Political alienation and political behavior</i> . AldineTransaction.
8.	Zuckerman Alan S. (2005) <i>The social logic of politics– personal networks as contexts for political behavior</i> . Temple University Press.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Ajzen, Icek (2005) <i>Attitudes, personality and behavior</i> . McGraw-Hill International.
2.	Somit, Albert Arwine Alan, Peterson Steven A. (1996) <i>Birth order and political behavior</i> . University Press of America.
3.	Peterson, Steven A. (1990) <i>Political behavior: patterns in everyday life</i> . Sage.
4.	McGlynn, Frank, Frank S. McGlynn, Arthur Tuden (1991) <i>Anthropological approaches to political behavior</i> . University of Pittsburgh Press.
5.	Crotty, William, William J. Crotty (1991) <i>Political science volume 3– Political behavior</i> . Northwestern University Press.
6.	Bangura, Abdul Karim (1996) <i>Political behavior</i> . University Press of America.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Algis Krupavičius	KTU	Prof. Dr.	algis.krupavicius@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9003	6	VDU	SMF	Sociologija

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Post-socializmo antropologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Anthropology of post-Socialism

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kursas skirtas antropologiniams socializmo kaip specifinės politinės organizacijos formos tyrimams ir skirtingoms visuomenių raidos trajektorijoms po socializmo žlugimo. Socializmas ir postsocializmas turi tam tikrus bendrus bruožus skirtinguose regionuose, tačiau yra įtakojami ir lokalinių kontekstų. Kursas aptaria socializmo ir post-socializmo teorines perspektyvas antropologijoje. Akcentuojamas komparatyvistinis aspektas: aptariami atvejai iš buvusio Rytų bloko, hibridinės socializmo/neoliberalizmo santvarkos Kinijoje ir Pietryčių Azijoje, atgimstantis socializmas Lotynų Amerikoje („21 amžiaus socializmas“) ir Indijoje (Maoizmas). Kurso metu diskutuojamos tokios temos: socializmas kaip ideologija ir kaip praktika; visuomenė, kultūra, ekonomika socializmo ir post-socializmo laikotarpiu; politikos sfera socialistinėse ir posocialistinėje visuomenėse; bendros teorinės perspektyvos antropologijoje konceptualizuojančios socialinę kaitą ir stabilumą.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course introduces to the global anthropological study of socialism as a specific state form and the various historical trajectories ensuing from its demise. Both socialism and postsocialism have been shaped by globally shared forms and meanings as well as by their local adaptations. The course discusses anthropological theories and methodological approaches in studying socialist and postsocialist states from a comparative perspective, looking at case studies from the former Eastern Bloc, hybrid socialist/neoliberal regimes in China and Southeastern Asia, and resurgent socialism in Latin America (“Twenty-First Century Socialism”) and India (Maoism). The course topics address socialism as an ideology and a practice of state-driven social engineering; society, culture, and economy in socialist states and the transformations of these spheres in postsocialism; the political field in socialist and postsocialist societies; and general anthropological approaches to social change and resilience.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kurso metu supažindinama su socialistinių ir posocialistinių visuomenių tyrimais antropologijoje taikant komparatyvistinę/lyginamąją perspektyvą. Kursas yra aktualus siekiant suvokti socializmo ir post-socializmo panašumus ir skirtumus skirtinguose regionuose / kontekstuose.

Dalyko tikslai

Supažindinti su socialistinių ir postsocialistinių visuomenių tyrimais antropologijoje taikant lyginamąją/komparatyvistinę perspektyvą.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Socialistinė ir posocialistinė valstybė ir visuomenė: teorinės antropologijos ir kitų mokslų perspektyvos
2. Postsocializmo ir postkolonializmo palyginimas
3. Socializmo ir postsocializmo tyrimai antropologijoje: metodologinės perspektyvos

<ol style="list-style-type: none"> 4. Rinka, darbas, vartojimas, plėtra 5. Politika: autoritarizmas, demokratija, populizmas 6. Identitetai: lytis, socialinė klasė, etniškumas, tauta 7. Pilietybė ir pilietiškumas socialistinėje ir posocialistinėje visuomenėse 8. Miesto ir kaimo bendruomenių transformacijos 9. Kultūros ir religijos vaidmens kaita 10. Kintančios 'viešo' ir 'privataus' ribos 11. Socialinė atmintis ir istorijos vizijos 12. Postsocializmas – regioninis ar globalus terminas? – socializmo ir postsocializmo tyrimų įžvalgų aktualumas generalinėms politikos antropologijos ir socialinės kaitos teorijoms.
--

Studijų pasiekimų vertinimas

50 % egzaminas, 50 % - rašto darbas

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Donham, Donald L. (1999) <i>Marxist Modern: An Ethnographic History of the Ethiopian Revolution</i> . Berkeley: Univ. of California Pr.
2.	Hann, Chris (2006) "Not the Horse We Wanted!" <i>Postsocialism, Neoliberalism, and Eurasia</i> . Halle studies in the Anthropology of Eurasia.
3.	Hann, C. (ed.) 2002. <i>Postsocialism: Ideals, Ideologies and Practices in Eurasia</i> . Routledge.
4.	Hann, Chris (ed.) (1993) <i>Socialism: Ideals, Ideologies, and Local Practice</i> . ASA Monographs, 31. London: Routledge
5.	HSU, Carolyn L. (2007) <i>Creating Market Socialism: How Ordinary People Are Shaping Class and Status in China</i> . Durham: Duke Univ. Pr.
6.	Montoya, Rosario (2012) <i>Gendered Scenarios of Revolution: Making New Men and New Women in Nicaragua, 1975-2000</i> . Tucson: Univ. of Arizona Pr.
7.	Mukherji, Nirmalangshu (2012) <i>The Maoists in India: Tribals under Siege</i> . London: Pluto
8.	Schröder Ingo, Vondarau Asta (eds.) (2008) <i>Changing Economies and Changing Identities in Postsocialist Eastern Europe</i> . Munster. LIT Verlag.
9.	Verdery, Katherine. 1996. <i>What was Socialism and what comes next?</i> Princeton University Press.
10.	West, Harry G. & Parvathi Raman (eds.) (2009) <i>Enduring Socialism: Explorations of Revolution and Transformation, Restoration and Continuation</i> . Oxford: Berghahn
11.	Yurchak, Alexei (2006) <i>Everything Was Forever, Until it Was No More: the Last Soviet Generation</i> . Princeton and Oxford: Princeton University Press.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Burawoy, Michael and Katherine Verdery (eds.) (1999) <i>Uncertain Transition: Ethnographies of Change in the Postsocialist World</i> . Lanham, Boulder, New York, Oxford: Rowman and Littlefield Publishers, Inc.
2.	Barrett, Patrick, Daniel CHAVEZ & César RODRÍGUEZ-GARAVITO (eds.) (2008) <i>The New Latin American Left: Utopia Reborn</i> . London: Pluto
3.	Berdahl, Daphne. 1999. <i>Where the World Ended: Re-Unification and Identity in the German Borderland</i> . Berkeley: University of California Press.
4.	Dunn, Elizabeth C. (2004) <i>Privatizing Poland: Baby Food, Big Business, and the Remaking of Labor</i> . Ithaca and London: Cornell University Press.
5.	Goodale, Mark & Nancy POSTERO (eds.) (2013) <i>Neoliberalism, Interrupted: Social Change and Contested Governance in Contemporary Latin America</i> . Stanford: Stanford Univ. Pr.
6.	Hohnen, Pernille. 2003. <i>A Market out of Place? Remaking Economic, Social and Symbolic Boundaries in Post-Communist Lithuania</i> . Oxford University Press.

7.	Kideckel, David A. (2008) <i>Getting By in Postsocialist Romania: Labor, the Body and Working-class Culture</i> . Indiana University Press: Bloomington and Indianapolis.
8.	Knudsen, Ida Harboe (2012) <i>New Lithuania in Old Hands: Effects and Outcomes of Europeanization in Rural Lithuania</i> . Anthem Press: London, New York, Delhi.
9.	Ledeneva, Alena V. 1998. <i>Russia's Economy of Favors: Blat, Networking and Informal Exchange</i>
10.	Mandel, Ruth and Caroline Humphrey (2002) (eds.) <i>Markets and Moralities: Ethnographies of Postsocialism</i> . Oxford and New York: Berg.
11.	Verdery, Katherine (1999) <i>The Political Lives of Dead Bodies: Reburial and Postsocialist Change</i> . New York: Columbia University Press.
12.	Wedel, Janine R. (1998) <i>Collision and collusion: The Strange Case of Western Aid to Eastern Europe 1989-1998</i> . New York: St. Martin's Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Ingo W. Schröder	VDU	Prof. dr.	schroedl@staff.uni-marburg.de
Kristina Šliavaite	VDU	Dr.	k.sliavaite@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9004	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Religijos sociologija ir antropologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology and Anthropology of Religion

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso metu analizuojamos modernios religijos ir religingumo modernioje visuomenėje problemos. Pirmoje kurso dalyje nagrinėjamos šiuolaikinės sociologinės bei antropologinės religijos interpretacijos, jos kaitos bei vietos modernioje visuomenėje teorijos bei empirinių tyrimų metodai. Antroje dalyje nagrinėjamos aktualios religijos modernioje visuomenėje problemos – kintančios religinės tapatybės ribos, religingumo ir dvasingumo sankirtos, naujų religijų ypatumai, religijos ir valstybės santykiai ir kt.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course will focus on the theory and methods of religion in contemporary societies. In the first part, main theories and approaches, methods, the most relevant current fields of research, and disciplinary debates are introduced and discussed. In a second part, specific case studies are presented.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Išklausę kursą studentai turės pakankamai žinių bei įgūdžių, leidžiančių analizuoti ir spręsti aktualiausias globalumo ryšiais susaistyto pasaulio socialines problemas. Problemas, kurios kyla susiduriant skirtingiems religiniams tikėjimams ir praktikoms, kurias implikuoja skirtingos religinio identiteto politikos. Įgytos žinios leis kompetentingai spęsti šias problemas analizuojant religijos, valstybės ir galios santykių modelius bei kontekstualizuojant juos sociokultūriniais skirtumais, globaliomis ir lokaliomis transformacijomis.

Dalyko tikslai

Pagrindinis kurso tikslas – taikant sociologines ir antropologines teorines perspektyvas bei atsižvelgiant į skirtingus vietas ir laiko kontekstus paaiškinti religijos vietas ir kaitos modernioje visuomenėje procesus

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Tema. Religijos sampratos debatai modernioje religijos sociologijoje ir antropologijoje (E. Durheimas, M. Weberis, G. Simmel, T. Luckmann, P. Berger, J. Habermas, N. Luhmann, P. Bourdieu, M. Foucault, B. Malinowskis, C. Levi-Strauss, A. . Radcliffe- Brown, M. Douglas, V. Turner, C. Geertz, Ch. Taylor. T. Asad, M Ruel). Metodologiniai religijos tyrimų ir religijos antropologijos ir sociologijos disciplinos ribų debatai.
2. Tema. Sekuliarizacijos sampratos (T. Asad, Ch. Taylor, J. -K. Baldacchino, J. K. Bowen ir kt). Sekuliarizmą įvairovė (post-sovietinis regionas, Azija, Artimieji Rytai, Šiaurės Afrika, Užsacharės Afrika, Lotynų Amerika).
3. Tema. Religinė tikėjimų ir praktikų etnografinių tyrimų dilemos. Vizualinių medijų naudojimas religijos studijose. Šiuolaikiniai metodologiniai religijos tyrimų debatai.
4. Tema. Religinė pasaulio įvairovė. Naujų religijų atsiradimas ir jų akulturacijos problemos. Religinis ir teisinis pliuralizmas: teorinės sampratos ir jo istorinių – kultūrinių kontekstų įvairovė (

JAV, Šiaurės ir Centrinės Europos šalių atvejai).

5. Tema. Palyginamieji požiūriai į religiją, kaip nevakarietišku ontologijų elementą.

6. Tema. Religija, valstybė ir galios santykiai. Religija kaip galios santykių ir politinių procesų modeliavimo veikėjas. Valstybės ir religijos santykių modelių ir jų sociokultūrinių kontekstų palyginamoji analizė. Religijos dalyvavimo viešame gyvenime debatai (Ch. Tylor, J. Habermas, J. Butler, Ch. Casanova ir kt).

7. Tema. Religija kaip kolektyvinė praktika ir patirtis (ritualas, piligrimystė).

8. Tema. Individualus ir konfesinis religingumas. Individualus religinis elgesys ir socialinis kontekstas. Religingumo kaita: lyginamoji analizė (Skandinavija, Viduržemio jūros regionas, Centrinė/Rytų Europa, Pietryčių Azija). Dvasingumo sampratos debatai. Amžius, lytis, statusas ir religinės praktikos.

9. Tema. Golabi vs lokali religija; religija ir populiaroji kultūra.

10. Tema. Religinis fundamentalizmas ir pilietinė religija.

11. Tema. Tema. Kultūrinis religingumas Europos krikščionybėje: Centrinė/Rytų Europa, Pietų Europa, Skandinavija.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas - 50% galutinio pažymio; Egzaminas - 50 % galutinio pažymio.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Talal A. 1993. Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam.
2.	Ray T. 2007. Bourdieu on Religion: Imposing Faith and Legitimacy. Acuman Publishing LTD.
3.	Geertz C. 2005. Kultūrų interpretavimas. Vilnius; Baltos lankos.
4.	Mc Guire M. B. 2008. Lived Religion. Faith and Practice in Everyday Life. Oxford University Press.
5.	Warner M., Vanantwerpen J., Calhoun C. (eds.) 2010. Varieties of secularism in a secular age. Harvard University Press.
6.	Hunt S. J. 2003. Alternative Religions. A Sociological Introduction. Ashgate.
7.	Calhoun C., Juergensmeyer M., J. Van Antwerpen (eds.). 2011. Rethinking Secularism. Oxford University Press.
8.	McGinty A. Mansson (2009). Becoming Muslim. Western Women's Conversion to Islam. United States of America: Palgrave, Macmillan.
9.	Chua L. 2012. The Christinity of Culture. Conversion, Ethnic Citizenship, and the Matter of Religion in Malaysian Borneo. New York: Palgrave, Macmillan.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Ammerman N. T. 2007. Everyday Religion. Observing modern religious lives. Oxford University Press
2.	Taylor Ch. 2007. A Secular Age. The Belknap Press of Harvard University Press.
3.	Turner V. 1969. The Ritual Process: Structure and Anti-Structure.
4.	Beckford J., Demerath N. J. III, (ed.) (2009). The Sage Handbook of the Sociology of Religion. Los Angeles, London, New Delhi, Washington DC: Sage Publications.
5.	Lambek M. 2002. A Reader in the Anthropology of Religion. Blackwell Publishing.
6.	Beyer P., Beamn L. 2007. Religion, Globalization and Culture. Leiden, Boston: Brill.
7.	Rappoport R. 1999. Ritual and Religion in the Making of Humanity. Cambridge University Press.
8.	Pelkmans M. (ed.). 2009. Conversion after Socialism. Disruptions, Modernisms and technologies of Faith in the Former Soviet Union. Berghahn books.
9.	Turner B. S. 2011. Religion and Modern Society. Citizenship, secularization and the State. Cmbridge University Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Jolanta Kuznecovienė	VDU	dr. doc.	j.kuznecoviene@smf.vdu.lt
Ingo Schroder	VDU	dr. prof.	schroedl@staff.uni-marburg.de

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9005	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Socialinis ir kultūrinis identitetas

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Social and cultural identity

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse gvildenamos socialinių ir kultūrinių identitetų konfigūracijų-modelių konstravimo(osi) ir jų tarpusavio sąveikos peripetijos apčiuopiant institucinio-normatyvinio ir pačių žmonių(grupių) konstruojamo socialinio prisiskyrimo skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose lygmenis.

Akcentuojami identiteto konstravimo resursai, jų pasirinkimo strategijos, o taip pat ir naratyviniai bei diskursyviniai identitetų raiškos aspektai. Socialinio identiteto konstravimo praktikos ir procesai aptariami kaip ‚skirtingumo‘ daryba socialinės organizacijos ir socialinės sąveikos rėmuose.

Aptariami identifikaciniai procesai ir juose svarbūs socialinės atminties, kultūrinio paveldo, socialinio kapitalo dimensijos.

Identiteto politikos (iš viršaus) bei identiteto galios (iš apačios) santykis ir sąveika.

Atvejų analizei pasirinktas *lietuviškumas* – kaip identiteto modelis, jo raiška išsamiai nagrinėjama naudojant naujausių tyrinėjimų duomenis.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The conceptualizing of social and cultural identity is discussed as potential research platform for doctoral students individual research projects. It addresses practices and processes of construction of identity/belonging and alterity/difference making in relation to social organization and social interaction. Concepts of identity as a resource of social belonging are discussed with reference to examples from different sociocultural contexts.

Strategies and politics of identity : ‘identity politics’ and ‘politics of identity’ are discussed and exemplified as particular patterns of identity ‘from above’ and identity ‘from below’.

The focus will be on identity models constructed by migrant, national, ethnic and also by socially excluded groups. Lithuanian-ness is taken as case study for understanding identity research based on recent research projects.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kursas siekia pristatyti socialinio ir kultūrinio identiteto šiuolaikinę conceptualizaciją ir išdiskutuoti identiteto kaip tyrimo paradigmos pritaikomumą doktorantų individualiuose tyrimų projektuose. Atkreipiamas dėmesys į svarbius identiteto konstravimo resursus, jų pasirinkimo strategijos, o taip pat ir naratyvinius bei diskursyvinius identitetų raiškos aspektai. Socialinio identiteto konstravimo praktikos ir procesai aptariami kaip ‚skirtingumo‘ daryba socialinės organizacijos ir socialinės sąveikos rėmuose. Nagrinėjami šiuolaikinėje visuomenėje aktualūs identiteto strategijų ir identiteto politikos klausimai.

Dalyko tikslai

Išmokyti taikyti sociokultūrinio identiteto paradigmą pačių įvairiausių sociokultūrinių kontekstų ir problemų aiškinimui.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Socialinio ir kultūrinio identiteto šiuolaikinė konceptualizaciją iš antropologijos mokslo perspektyvos.
2. Kultūrinio ir socialinio identitetų samprata, santykis ir sąveika.
3. Socialinių ir kultūrinių identitetų konfigūracijų-modelių konstravimas. Institucinis-normatyvinis identitetas ir jo resursai.
4. Žmonių (grupių) konstruojamo socialinio-kultūrinio prisiskyrimo/atsiribojimo skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose resursai ir strategijos.
5. Primordialis identitetas: 'vietinių' kultūra ir 'autentiškasis' - autochtoniškas identitetas;
6. Etninis, nacionalinis ir regioninis identitetai: samprata ir santykis.
7. Identiteto strategijos ir politika: sociokultūrinių ir kt. mažumų ir migrantų identiteto politika.
8. Stigmatizuotų, marginalizuotų, izoliuotų grupių identitetas: 'neliečiamieji' (dalitai) kaip identiteto modelis.
9. Sociokultūrinio identiteto modelis: naujausių tyrimų duomenų analizė.

Studijų pasiekimų vertinimas

50 proc. esė, 50 proc. egzaminas

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Friedman, J. (1995) <i>Cultural Identity and Global Process</i> . Sage.
2.	Hall, S., du Gay, P. (2000) <i>Questions of Cultural Identity</i> . Sage.
3.	Hill, J. Wilson, Th. (2003) "Identity politics and politics of identity", - <i>Identities: Global Studies in Culture and Power</i> , vol. 10 (1): 1-8
4.	Baumann, G. (1997). „Dominant and demotic discourses of culture: their relevance to multi-ethnic alliances“, - Werbner, P. Modood, T. <i>Debating Cultural Hybridity</i> . Chapter 12, pp. 209-225.
5.	Gupta, Akhil, Ferguson, James 1992 „Beyond „Culture“: Space, Identity, and the Politics of Difference“, - <i>Cultural Anthropology</i> , vol. 7(1):6-23
6.	Cohen, A. 2000. <i>Signifying Identities. Anthropological Perspectives on Boundaries and Contested Values</i> . Routledge.
7.	Baumann, G., Gingrich, A. (eds.) 2004. <i>Grammas of Identity/Alterity . A Structural Approach</i> . Berghahn Books.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Geertz, Clifford 1994. „Promordial Loyalties and Standing Entities. Anthropological Reflections on the Politics of Identity“, - Public Lectures No. 7. Collegium Budapest/Institute for Advanced Study
2.	Giddens, Anthony 2000 <i>Modernybė ir asmens tapatumas: asmuo ir visuomenė vėlyvosios modernybės amžiuje</i> . Vilnius: Pradai
3.	Thapan, Meenakshi (ed.) (2005) <i>Transnational Migration and Politics of Identity</i> . Sage
4.	B Baumann, Gerd. . 2002 „Collective Identity as a Dual Discursive Construction: Dominant v. Demotic Discourses of Culture and Negotiation of Historical Memory“, - <i>Identities: Global Studies in Culture and Power</i> , vol. 9: 189-200.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vytis Čiubrinskas	VDU	Prof. Dr.	v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9006	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Sociokultūrinės antropologijos metodologija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Methodology of Sociocultural Anthropology Research

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso metu studentai gilinaisi į teorinius, metodologinius, etinius ir praktinius šiuolaikinio antropologinio mąstymo ir jo įgūdžių taikymo aspektus; išmoksta pasitelkti sociokultūrinės antropologijos tiriamuosius požyrius ir antropologijos metodologiją, visų pirma antropologijoje labiausiai naudojamą etnografiją su dalyvaujančio stebėjimo ir giluminių interviu metodus. Kurse specialus dėmesys skiriamas lauko tyrimo užrašų darymui, lauko tyrimų duomenų analizei bei etnografijos rašymui. Taip pat studentai išmoksta parengti ir pilotiniais tyrimais išbandyti savo lauko tyrimų projektą. Studentai supažindinami su antropologinių tyrimų etikos kodeksu paimtu iš Amerikos Antropologijos Asociacijos

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course deals with theoretical, methodological, ethical and practical issues related to anthropological research. Students become aware how to apply the sociocultural anthropology research paradigms and methodologies. First of all they learn research methods most commonly used in social anthropology: participant observation and in-depth interviews. Specific focus is on ethnography, how to take field notes, how to organize and code them and on writing up of the ethnography.

Students become aware how to conduct a fieldwork and learn how to write a Synopsis of the Fieldwork Project with a defined research objectives, research problem and questions as well as practical considerations of the fieldwork – where, when and how it is planned to be conducted. The issues of methodology and methods as well as ethical aspects of the fieldwork are discussed extensively by using American Anthropological Association code of ethics of anthropological research.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Pritaikyti teorines ir metodologines priegas rengiant konkrečius savo empirinių tyrimų tame tarpe ir lauko tyrimų projektus, darant metodologinius pasirinkimus bei praktikuojant atskirus, paprastai kokybinio tyrimo, metodus, kurie šiuolaikiniuose socialiniuose tyrimuose tampa vis labiau aktualūs sprendžiant nūdienos pasaulio sociokultūrinės problemas.

Dalyko tikslai

Įgyti šiuolaikinio antropologinio mąstymo ir jo taikymo įgūdžių, mokėti pasitelkti sociokultūrinės antropologijos tiriamuosius požyrius ir antropologijos metodologijos analitines perspektyvas, taip pat ir pritaikyti teorines ir metodines priegas rengdami konkrečius savo empirinių tyrimų tame tarpe ir lauko tyrimų projektus, darydami metodologinius pasirinkimus bei papraktikuojant atskirus metodus

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Teorinio antropologinių tyrimų lauko, dominuojančių paradigmu ir metodologijos aptarimas. Pagrindinės antropologinių tyrimų tiriamosios perspektyvos (tiriamieji požyriai) ir metodologiniai principai: holizmas; kultūrinis reliatyvizmas; komparatyvizmas; emic/etic

<p>perspektyva.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Socialinių mokslų kokybinio tyrimo metodai ir antropologinė metodologija. Empirinių - lauko tyrimų prerogatyva, ypatybės ir svarba antropologijoje. 3. Antropologinio tyrimų lauko samprata. Erdvė, vieta, kontekstas ir tyrimų zona(site); 'mobilus lauko' samprata. 4. Etnografijos samprata. Klasikinis, šiuolaikinis ir postmodernus etnografijos supratimas. 5. Etnografija kaip procesas ir kaip kultūros aprašymas. Etnografijos „darymas“ ir „rašymas“. 6. „Daugiavietė etnografija“. Galimos tyrimo vietos(ų), bendruomenės(ių) identifikavimas ir kritinis įvertinimas. 7. Dalyvaujantis stebėjimas: etnografinis metodas ir etika. Klasikinis požiūris ir principai ir šiuolaikiniai dalyvaujančiojo stebėjimo reikalavimai ir ribotumai. 8. Etnografiniai lauko užrašai, tirimieji klausimai ir interviu. Etnografo ir etnografijos autoritetas ir kultūros (ap)rašymas. 9. Naratyvų analizė. Tyrimo rezultatų apdorojimas: kodavimas bei indeksavimas. 10. Savarankiško lauko tyrimų projekto rengimas pasirenkant adekvačius tyrimo metodus. Galimos tyrimo vietos(ų), bendruomenės(ių) identifikavimas ir kritinis to įvertinimas bei tyrimo praktinio įgyvendinimo ir etinių problemų aptarimas. 11. Aprašomasis stebėjimas ir nestruktūruotas, pusiau struktūruotas bei struktūruotas interviu. Fokusuotų grupių interviu. Biografinis metodas. 12. Antropologinio tyrimo etika. Etnografo autoritetas ir refleksyvumas. Lauko tyrimo ir duomenų pateikimo etikos klausimai. Antropologo įsipareigojimai tiriamai bendruomenei. „Antropologija namie“ ir metodologinis nacionalizmas.

Studijų pasiekimų vertinimas

50 proc. esė. 50 proc. egzaminas

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Ingold, Tim. (1996) <i>Key Debates in Anthropology</i> . Routledge
2.	Fabian, James, Marcus, George (eds). (2009) <i>Fieldwork Is Not What It Used To Be. Learning Anthropology's Method In A Time Of Transition</i> , Cornell University Press
3.	Silverman, David (2000) <i>Doing Qualitative Research: A Practical Handbook</i> . London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications
4.	Bernard, Russel H. (2002) <i>Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches</i> . Walnut Creek, Lanham, New York, Oxford: Alta Mira Press
5.	De Munck, Victor. (2009) <i>Research Design and Methods for Studying Cultures</i> . Lanhan, New York: Alta Mira Press

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1	Spradley, James (1980) <i>Participant Observation</i> , New York: Holt, Rinehart and Winston
2.	Stradley, James (1979) <i>The Ethnographic Interview</i> , New York: Holt, Rinehart and Winston
3.	Čiubrinskas, Vytis. (2007) <i>Socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijos</i> . VDU leidykla
4.	Hastrup, K. A (1995) <i>Passage to Anthropology: Between Experience and Theory</i> . Oslo.
5.	Hammersley, Martyn & Paul Atkinson (1995) <i>Ethnography: Principles in Practice</i> . 2 nd ed. London: Routledge
6.	De Munck, Victor (2008) <i>Kultūros tyrimai: patirtis ir apibendrinimai</i> . Kaunas: VDU Leidykla.
7.	Coleman, Simon; Collins, Peter (eds.) (2006) <i>Locating the Field. Space and Context in Anthropology</i> , Oxford, N. Y. : Berg
8.	Gupta, Akhil; James Ferguson (eds.) (1997) <i>Anthropological Locations. Boundaries and Grounds of a Field Science</i> , Berkeley: University of California Press.
9.	Marcus, George E. (1998) <i>Ethnography Through Thick and Thin</i> , Princeton, N. J. : Princeton

	University Press.
10.	Sanjak, R. (ed.) (1990). Fieldnotes. The Making of Anthropology, Ithaca: Cornell University Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vytis Čiubrinskas	VDU	Prof. Dr.	v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYK/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Fakultetas	Katedra
SOC 9007	6	LSTC	Darbo ir socialinių tyrimų institutas, Socialinės gerovės institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Socialinė politika

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Social Policy

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	-
Konsultacijos	1
Seminarai	-
Individualus darbas	5

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Studijų dalykas aprėpia socialinės politikos teorijas, socialines rizikas bei socialines problemas šiuolaikinėje visuomenėje, o taip pat socialinės apsaugos sistemų pagrindinius elementus. Socialinės gerovės problema aprėpia socialinio teisingumo sampratas, gerovės valstybės istorinę raidą ir jos modelius, globalizacijos iššūkius gerovės valstybei bei jos modernizavimą. Daug dėmesio skiriama praktiniam socialinės politikos aspektui, aprėpiant visas socialinės apsaugos sritis, nuo dėl socialinių rizikų prarastų pajamų kompensavimo sistemų iki socialinių paslaugų organizavimo ir darbo rinkos politikos bei užimtumo rėmimo programų. Į programą įtraukta ir Lietuvos socialinės gerovės sistemos raida.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The subject aims to overview theories of social policy, social problems and social risks in contemporary society and the main elements of social protection. It also covers concepts of social justice, development of the Welfare State, challenges raised by globalization and modernization of social protection. The subject is oriented towards social security schemes designed for income compensation, social services organization and labour market measures. Also development of system of social welfare in Lithuania is included in the study programme.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Demografiniai pokyčiai, ekonominės ir socialinės raidos neatitikimas nuolat didina įvairių socialinių problemų atsiradimo tikimybę, todėl pasaulio valstybėse, o ypač ES šalyse, vis daugiau dėmesio skiriama socialinės politikos formavimui bei jos priemonių įgyvendinimui. Globalizacija, gyventojų migracija, šeimos modelių kaita, informacinių technologijų plėtra ir kt. iškelia naujus reikalavimus socialinei politikai, kuri visuomenės harmoningos raidos užtikrinimo strategijoje vaidina vis didesnę vaidmenį. Iš kitos pusės, socialinė politika iš nacionalinio lygmens vis labiau pereina į lokalinį lygmenį ir reikalauja efektyvių sprendimų ne tik savivaldos lygmenyje, tačiau ir bendruomenių bei įmonių lygmenyje, kas suteikia socialinei politikai universalumo bei visuotinio pobūdį.

Dalyko tikslai

Studijų dalyko tikslas, pasitelkiant naujausias socialinių mokslų teorijas, mokslinės literatūros šaltinius, Lietuvoje bei užsienio šalyse atliekamų tyrimų duomenis analizuoti, lyginti bei kritiškai vertinti vietinio, nacionalinio ir tarptautinio masto socialines problemas bei jų sprendimams pasitelkiamą socialinę politiką, išmanyti socialinės politikos principus ir priemones bei jų įgyvendinimo galimybes, siekiant gyventojų gerovės, darnios visuomenės raidos.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Studijų metodai: mokslinės literatūros, tyrimų rezultatų, statistinių duomenų lyginamoji analizė, kritinis vertinimas.

1 tema. Socialinis teisingumas ir valstybės vaidmuo gerovės srityje. Analizuojamos įvairios socialinio teisingumo sampratos ir jų poveikis socialinės politikos formavimui.

2 tema. Gerovės valstybė (analizuojama gerovės valstybės kategorija, jos esmė, samprata bei istorinė raida, aptariamos šiuolaikinės gerovės valstybės problemos (su konkrečiais pavyzdžiais, statistiniais rodikliai)).

3 tema. Socialinės gerovės modeliai: charakteristikos ir istorinė raida (aptariami klasikiniai socialinės gerovės modeliai ir vėlesni skirtingų autorių modeliai bei diskusijos apie atitinkamų modelių bei jų charakteristikų transformaciją).

4 tema. Socialinės rizikos ir socialinės problemos šiuolaikinėje visuomenėje (aptariamos pagrindinės socialinės rizikos (skurdas, nedarbas, neįgalumas, socialinė atskirtis ir t. t.), jų socialinės apsaugos galimybės bei padėtis ES ir Lietuvoje).

5 tema. Socialinės apsaugos struktūra, socialinės išlaidos ir socialinės apsaugos finansavimas.

6 tema. Gyventojų senėjimas ir socialinė apsauga senatvėje (aptariama gyventojų senėjimo problema ES ir Lietuvoje, pagrindiniai socialiniai ir ekonominiai iššūkiai bei atitinkamos socialinės politikos galimybės).

7 tema. Žmogaus socialinė raida ir gyventojų užimtumas (aptariama gyventojų užimtumo vieta žmogaus socialinės raidos sistemoje, analizuojama žmogiškojo kapitalo indekso reikšmė Lietuvoje bei gyventojų užimtumo kaitos scenarijai (prognozės)).

8 tema. Nedarbas, jo priežastys ir pasekmės žmogui bei visuomenei (aptariama nedarbo samprata, jo atsiradimo priežastys, nedarbą charakterizuojantys rodikliai, jų dinamika ES ir Lietuvoje, paplitimas skirtinguose gyventojų grupėse, nedarbo pasekmės mikro ir makro lygmenyje).

9 tema. Užimtumo ir darbo rinkos politika, socialinė apsauga nedarbo atveju (aptariama užimtumo ir darbo rinkos politikos samprata, priemonės bei įgyvendinimo institucijos, ES užimtumo strategija ir jos įgyvendinimo principai (Lisabonos užimtumo strategijos tikslai), teisiniai užimtumo ir darbo rinkos reguliavimo mechanizmai)

10 tema. Socialinių parterių bendradarbiavimas kaip socialinės politikos elementas (aptariamas socialinių partnerių bendradarbiavimo institutas, samprata, raida, vaidmuo ES socialinės politikos kontekste, padėtis Lietuvoje, pagrindiniai socialinį dialogą charakterizuojantys rodikliai, saugaus lankstumo (*flexicurity*) koncepcija ir jos elementai).

11 tema. Darbo sąlygos, darbo apmokėjimas ir socialinė apsauga nelaimingų atsitikimų darbe atveju.

12 tema. Parama šeimai. Paramos šeimai politika kaip socialinės politikos sritis. Šios politikos priemonės, pokyčiai bei juos apsprendžiantys veiksniai Lietuvoje bei ES šalyse.

13 tema. Skurdo samprata, jo matavimas. Skurdo matavimo koncepcijos, rodiklių sistema. Skurdo mažinimo politika ES ir Lietuvoje.

14 tema. Asmeninių socialinių paslaugų poreikis, vieta šiuolaikinių valstybių socialinės apsaugos sistemoje bei visuomenėje. Asmeninių socialinių paslaugų samprata, įvairovės plėtra. Asmeninių socialinių paslaugų sistema ir jos raida Lietuvoje po 1990 metų.

15 tema. Socialinės globos sektoriaus plėtra ir darbo jėgos poreikis ES šalyse. Sektoriaus socialinė ir ekonominė svarba, užimtumo šiame sektoriuje tendencijos ir problemos ES šalyse ir Lietuvoje.

16 tema. Asmeninių socialinių paslaugų sistemos ekonomizavimo problemos. Rinkos santykių įsigalėjimas, paslaugų privatizavimas, paslaugų kliento padėties pokyčiai, paslaugų kokybės ir ribotų finansinių išteklių dilema.

17 tema. Socialinės politikos raida Lietuvoje. Socialinės politikos bruožai ir ypatumai ikikarinėje Lietuvoje, po 1990 Nepriklausomybės atkūrimo.

18 tema. Globalizacija, europianizacija (angl. europeanisation) ir socialinė politika. Globalizacijos poveikis socialinės politikos raidai, ypatumams.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas pasirinkta socialinės politikos tema. 40 proc. Egzaminas raštu ir žodžiu 60 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai

1. Aidukaite, J., Bogdanova N., Guogis A. (2012) Gerovės valstybės kūrimas Lietuvoje: mitas ar realybė. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras. P. 109-195.
2. Barr N. 2004. The economics of the welfare state. 4th ed. Oxford: Oxford University Press. Limited.
3. Carey M., 2006. Everything Must Go? The Privatization of State Social work. *British Journal of Social Work*. Volume 38, Nr. 5: 918-935.
4. Cousins M. 2005. European welfare states: comparative perspectives. London: Sage.
5. Darbo rinka XXI amžiuje: lankstumo ir saugumo paieškos. 2011. Vilnius: Standartų spaustuvė.
6. Employment in Social care in Europe. 2006. Luxemburg, European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions.
7. Deacon, B. (2000) 'Eastern European Welfare States: The Impact of the Politics of Globalisation', *Journal of European Social Policy*, 10 (2), pp. 146–161.
8. Gruzėvskis B. 2002. Žmogaus socialinė raida. Užimtumas. Vilnius: Justitia.
10. Gruzėvskis ir kt. Aktualūs socialinės politikos klausimai. Socialinė raida ir politika. Vilnius, 2011.
11. Guogis A. 2000. Socialinės politikos modeliai. Vilnius: Eugrimas.
12. Harris J. 2005. The Social work business. Routledge, London and New York.
13. Linda H. 2007. Social policy in the European Union. 3rd ed. Basungstoke, New York: Palgrave Macmillan.
14. Labour, employment, and social policies in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options. 2002. Washington: The World Bank.
15. Lavalette M., Pratt, A. (ed.). 2004. Social Policy: A Conceptual and Theoretical Introduction. London. Sage Publications.
16. Lazutka R. 2007. Gerovės kapitalizmo raidos problemos Lietuvoje. *Lietuvos ekonominė padėtis Europoje ir globalioje erdvėje*. Vilnius: Ekonomikos tyrimų centras, p. 61-82.
17. Lazutka R. 2008. Pensijų privatizavimo Lietuvoje tikslai ir rezultatai. *Ekonomika (mokslo darbai)*, 2008, Nr. 1.
18. Lazutka R. 2007. Pensijų sistemų raida Lietuvoje. *Filosofija. Sociologija*, 2007, t. 18, Nr. 2, p. 64-80.
19. Norkus Z. 2006. Apie Baltijos Siciliją ir Lombardiją: postsocialistinės kaitos pasiekimų. Baltijos šalyse skirtumai ir priežastys. *Politologija*, 2006, Nr. 41.
20. Scourfield P. 2007. Social Care and the Modern Citizen: Client, Consumer, Services User, manager and Entrepreneur. *British Journal of Social Work*, vol. 37., p. 107-122.
21. Brien R. Global labour policy. 2008. Understanding global social policy. Yeates N. (ed). The Policy Press.
22. Žalimienė, L., Lazutka. 2009. Socialinės globos paslaugos Lietuvoje: nuo valstybinio hierarchinio link mišrios ekonomikos modelio. *Pinigų studijos*. Nr. 2, p. 22-36.
23. Žalimienė L. 2006. Nauji iššūkiai socialinių paslaugų plėtrai- mišrios socialinių paslaugų rinkos kūrimas. *STEPP Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*. Vilniaus universitetas. 3. P. 139-148.
24. Yeates, N. Globalization and Social Policy. SAGE Publications Ltd. 2001.

Papildoma literatūra**Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai**

1. Darbo rinkos terminai ir sąvokos. 1998. Vilnius: Agora.
2. Dromantienė L., Česnuitytė V. Europos Sąjungos socialinė politika. Vilnius, 2011.
3. Gilbert N. 2002. Transformation of the Welfare State.
4. Global Employment Trends. 2012, Geneva: International Labour Office.
5. Gruzėvskis B. 2001. Užimtumo pokyčiai. Vilnius: Justitia.
6. Human Development Report, Oxford University Press, New York (metiniai pranešimai). Prieiga per internetą: www.undp.org
7. Lazutka R. 2006. Pension Reform in Lithuania. Fultz E. (ed.). *Pension Reforms in the Baltic*

8. Lazutka, R. 2001. Socialinė apsauga. *Žmogaus socialinė raida*. Vilnius: Homo Liber.
9. Navickas V., Paulavičius K. 1999. *Darbo rinka*. Teorija ir valstybės politika. Vilnius.
10. Pierson Ch., Castles. F. (ed.) 2006. *The Welfare State Reader (Second Edition)*. Cambridge: Polity.
11. Pieters D. 1998. *Įvadas į pagrindinius socialinės apsaugos principus*. Vilnius: Eugrimas.
12. Scharpf F. & Schmidt A. V. (eds). 2000. *Welfare and Work in the Open Economy*, 2000, Vol 1.
13. Schubert, K., Bazant, U. and Hegelich, S. 2008. (eds), *The Handbook of European Welfare Systems* (Routledge).
14. Socialinė apsauga Lietuvoje. Statistikos departamentas. (Metiniai leidiniai).
15. Socialinis pranešimas (metiniai leidiniai 1997-2010) V. : Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
16. Staniškis J. K., Kriaučionienė M. Darni plėtra. Mokomoji knyga. KTU, Technologija. Kaunas, 2012.
17. Sykes R., Palier B., Prior P. 2001. *Globalization and European Welfare States. Challenges and Change*. New York: Palgrave.
18. Yeates, N. Holden, C. *The global social policy reader*. The Policy Press. 2009. 544 p.

Studijų dalyko / modulio rengėjai / dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	El. pašto adresas
Boguslavas Gruževskis	LSTC	Prof., dr. (HP)	Boguslavas.gruzevskis@dst.lt
Laimutė Žalimienė	LSTC	Prof., dr. (HP)	laimaz@ktl.mii.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9008	6	LSTC		

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Sociologijos istorija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

History of Sociology

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurso paskirtis – ugdyti analitinius ir kritinius gebėjimus, analizuojant ir interpretuojant konkrečius klasikinius ir šiuolaikinius sociologijos tekstus, problemiška nagrinėjant ir lyginant skirtingas sociologijos kryptis, teorijas, sąvokas, orientuojant studentus į aktyvią diskusiją. Sutelkiamas dėmesys į diskusiją tarp ankstyvosios klasikinės, klasikinės, moderniosios, postmoderniosios tradicijų. Taip pat svarstomi šiuolaikinės socialinių mokslų filosofijos klausimai ir problemos. Bendrosios temos apima šiuos pagrindinius periodus: 1) klasikinę prancūzų sociologiją, 2) klasikinę vokiečių sociologiją, 3) klasikinę britų ir amerikiečių sociologiją, 4) klasikinę modernią sociologiją (nuo T. Parsonso ir R. Merton iki R. Dahrendorfo ir L. Coserio), 5) šiuolaikinę fenomenologinę sociologiją ir etnometodologiją, 6) šiuolaikinį simbolinį interakcionizmą, 7) postmodernią sociologiją, 8) šiuolaikinę socialinių mokslų filosofiją.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course attempts to encourage critical and analytical engagement with the issues in a history of sociology, via a close reading and discussion of key classical and contemporary texts of sociology: from classical sociological theories to modern and postmodern sociological theories. The discussion focuses on the interplay between early classical tradition, classical tradition, modern and postmodern sociological traditions. Attention is also given to contemporary debates in philosophy of social sciences. Topics covered in the course include (1) classical texts of French Sociology, (2) classical texts of German Sociology, (3) classical texts of British and American Sociology, (4) classical texts of Modern Sociology (from T. Parsons and R. Merton to R. Dahrendorf and L. Coser), (5) contemporary texts of Phenomenological Sociology and Ethnomethodology, (6) contemporary texts of Symbolic Interactionism, (7) contemporary texts of Postmodern Sociology, (8) contemporary texts of Philosophy of Social Sciences.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Sociologijos istorija – tai būdingo sociologijos dalykui metodologinio ir teorinio *pliuralizmo* ištakos. Pliuralistiniu požiūriu, skirtini du aspektai – istorinis ir metodologinis: *pirmasis* ugdo konkrečių sociologų idėjų, teiginių, sąvokų ir bendresnių paradigmu turinio pažinimą, *antrasis* – skirtingų teorinių formų lyginamąją analizę. Sociologijos istorijos vertę liudija tai, kad netgi konkretus sociologinis tyrimas neišvengiamai remiasi kuria nors sociologine tradicija arba jų sinteze: juo labiau

identifikuojamos ir reflektuojamos intelektualinės konkrečiau tyrimo prielaidos, tuo, tikėtina, išsamesnė analizė.

Dalyko tikslai

Supažindinti su pagrindinėmis sociologijos istorijos tradicijomis Europoje (Vokietijoje, Prancūzijoje, Anglijoje) ir Šiaurės Amerikoje apėriant keturis periodus – 1) ankstyvąjį klasikinį, 2) klasikinį, 3) modernųjį, 4) postmodernųjį. Papildomai įtraukiama, lyginamuoju požiūriu, svarbi pokyčių 5) šiuolaikinėje socialinių mokslų filosofijoje analizė.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

13. Ankstyvoji klasikinė sociologijos istorija Prancūzijoje: Ch. Montesqueiu, A. de Tocqueville'is, A. Comte'as.
14. Ankstyvoji klasikinė sociologijos istorija Vokietijoje: ankstyvoji ir vėlyvoji K. Marxo socialinė teorija; neokantizmo įtaka sociologijai; ankstyvasis kritinis marksizmas.
15. Ankstyvoji klasikinė sociologijos istorija Anglijoje: H. Spencerio sociologijos principai, politikos sociologija.
16. Klasikinė sociologijos istorija Prancūzijoje: E. Durkheimio sociologinis metodas, religijos sociologija, moralės sociologija; Durkheimio mokykla.
17. Klasikinė sociologijos istorija Vokietijoje: M. Weberio socialinio veiksmo analizė, metodologija, religijos sociologija, politikos sociologija.
18. Klasikinė sociologijos istorija Vokietijoje: G. Simmelio formalioji sociologija, modernybės analizė, miesto sociologija; K. Mannheimo socialinė epistemologija.
19. Klasikinė sociologijos istorija Šiaurės Amerikoje: G. H. Meado savimonės koncepcija; pagrindiniai Čikagos mokyklos atstovai ir idėjos, miesto sociologija.
20. Modernioji sociologijos istorija: T. Parsonso ir R. Mertono struktūrinis funkcionalizmas, I. Wallersteino istorinė sociologija.
21. Modernioji sociologijos istorija: L. Coseriu ir R. Dahrendorfo konflikto teorijos; A. Gouldnerio reflektuojamoji sociologija, Ch. R. Mills'o sociologinės vaizduotės koncepcija.
22. H. Blumerio simbolinis interakcionizmas, E. Goffmano dramaturginė teorija.
23. Frankfurto kritinė teorija (M. Horkheimeris, Th. Adorno, H. Marcuse, W. Benjamins).
24. Vėlyvosios modernybės sociologija (A. Giddensas, P. Bourdieu, J. Habermas).
25. Postmodernioji sociologija (J-F. Lyotardas, R. Rorty, St. Seidmanas, Ch. Lemertas, Z. Baumanas).
26. Fenomenologinė sociologija ir etnometodologija.
27. G. Delanty kritinė sociologija, J. Alexanderio kultūros sociologija.
28. Šiuolaikinės socialinių mokslų filosofijos problemos.

Studijų pasiekimų vertinimas

Dalyvavimas diskusijose auditorijoje 15 proc. Rašto darbas 35 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Agger, Ben. 2001. *Public Sociology: From Social Facts to Literary Acts*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
2. Alexander, Jeffrey C. 2003. *The Meanings of Social Life. A Cultural Sociology*. Oxford: Oxford University Press.
3. Alexander, Jeffrey C. 1982. *Theoretical Logic in Sociology*. Vol 1.: *Positivism, Presuppositions, and Current Controversies*. London and Henley: Routledge & Kegan Paul.
4. Antonio, Robert J. 1991. „Postmodern Storytelling Versus Pragmatic Truth-Seeking: The Discursive Bases of Social Theory“, *Sociological Theory* 9 (2): 155–63.
5. Bauman, Zygmunt. 1991. *Modernity and Ambivalence*. Oxford: Polity Press.
6. Bauman, Zygmunt. 1993. *Postmodern Ethics*. London, New York: Routledge.
7. Bauman, Zygmunt. 1995. *Life in Fragments. Essays in Postmodern Morality*. Oxford; Cambridge: Blackwell.
8. Berger, Peter L.; Luckmann, Thomas. 1999 [1966]. *Socialinis tikrovės konstravimas. Žinojimo sociologijos traktatas* (iš anglų kalbos vertė Aldona Radžvilienė). Vilnius: Pradai.

9. Blumer, Herbert. 1969. *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
10. Burawoy, Michael. 2005. „2004 Presidential Address: For Public Sociology“, *American Sociological Review* 70: 4-28.
11. Bourdieu, Pierre; Wacquant, Loïc J. D. 2003. „Reflektyviosios sociologijos paskirtis (Čikagos seminaras)“. Kn.: Pierre Bourdieu ir Loïc J. D. Wacquant, *Įvadas į reflektvyiąją sociologiją* (iš anglų kalbos vertė Vilija Poviliūnienė).
12. Dahrendorf, Ralf. 1959. *Class and Class Conflict in Industrial Society* (revisited ed.). Stanford, CA: Stanford University Press.
13. Dahrendorf, Ralf. 1968. *Essays in the Theory of Society*. London: Routledge & Kegan Paul.
14. Delanty, Gerard. 2009. *The Cosmopolitan Imagination. The Renewal of Critical Social Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Douglas, Jack D. 1971. (ed.) *Understanding Everyday Life. Toward the reconstitution of sociological knowledge*. London: Routledge and Kegan Paul.
16. Durkheim, Émile. 2001. *Sociologijos metodo taisyklės* (iš prancūzų kalbos vertė Jūratė Karazijaitė) Vilnius: Vaga.
17. Durkheim Émile. 1999. *Elementarios religinio gyvenimo formos* (iš prancūzų kalbos vertė Jūratė Karazijaitė ir Jonė Ramunytė). Vilnius: Vaga.
18. Garfinkel, Harold. 2005. *Etnometodologiniai tyrimai* (iš anglų kalbos vertė Algimantas Valantiejus). Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
19. Giddens, Anthony. 1976. *New Rules of Sociological Method: A Positive Critique of Interpretive Sociologies*. New York: Basic Books.
20. Giddens, Anthony. 1984. *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*. Oxford: Polity Press.
21. Goffman, Erving. 2000 [1959]. *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime* (iš anglų kalbos vertė Milda Keršienė-Dyke). Vilnius: Vaga.
22. Gouldner, Alvin. 1970. *The Coming Crisis of Western Sociology*. New York: Basic Books.
23. Feyerabend, Paul K. 1981. *Realism, rationalism and scientific method. Philosophical papers. Vol. I*. Cambridge, London, New York: Cambridge University Press.
24. Fuller, Steve. 1991. *Social Epistemology*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
25. Habermas, Jürgen. 1981. *The Theory of Communicative Action. Vol. 1. Reason and the Rationalization of Society*. Boston: Beacon Press.
26. Hollis, Martin. 1987. *The Cunning of Reason*. Cambridge: Cambridge University Press.
27. Honneth, Axel. 2009. *Pathologies of Reason. On the Legacy of Critical Theory*. New York: Columbia University Press.
28. Horkheimer, Max. 2002. *Critical Theory. Selected Essays* (trans. by Matthew J. O'Connell et al.). New York: Continuum.
29. Horkheimer, Max; Adorno, Theodor W. 2006 [1947]. *Apšvietos dialektika. Filosofiniai fragmentai* (iš vokiečių kalbos vertė Gediminas Mikelaitis). Vilnius: Margi raštai.
30. Kuhn, Thomas S. 2003 [1962]. *Mokslo revoliucijų struktūra* (iš anglų kalbos vertė Ramutė Rybelienė). Vilnius: Pradai
31. Lemert, Charles. 1995. *Sociology after the Crisis*. Boulder, CO: Westview Press.
32. Mannheim, Karl. 1966. *Ideology and Utopia: An Introduction to the Sociology of Knowledge* (transl. by Louis Wirth and Edward Shils). New York: Harcourt, Brace and World.
33. Marcuse, Herbert. 1964. *One-Dimensional Man. Studies in the Ideology of Advanced Industrial Society*. Boston: Beacon Press.
34. Marcuse, Herbert. 1968. *Negations: Essays in Critical Theory*. Boston: Beacon.
35. Marksas, Karlas. 1957. *Kapitalas. Politinės ekonomijos kritika. I t. I knyga: Kapitalo gaminimo procesas* (vertė B. Fogelevičius). Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
36. Marksas, Karlas. 1986. *Ekonominiai ir filosofiniai 1844 metų rankraščiai* (iš vokiečių kalbos vertė V. Balaišis) kn. *Ankstyvieji filosofijos raštai*. Vilnius: Mintis.

37. Merton, Robert K. 1957. *Social Theory and Social Structure [Revised and enlarged ed.]*. Glencoe, Ill.: The Free Press.
38. Mills, Charles Wright 1959. *The Sociological Imagination*. Harmondsworth: Penguin.
39. Montesquieu, Charles. 2004. *Apie įstatymų dvasią* (iš prancūzų kalbos vertė Vita Malinauskienė). Vilnius: Mintis.
40. Nisbet, Robert A. 2000 [1967]. *Sociologijos tradicija* (iš anglų kalbos vertė Dangis Gudelis). Vilnius: Pradai.
41. Parsons, Talcott. 1968 [1937]. *The Structure of Social Action*. New York: McGraw-Hill.
42. Popper, Karl Raimund. 2001. *Rinktinė* (iš anglų kalbos vertė Arvydas Šliogeris). Vilnius: Pradai.
43. Rorty, Richard. 1979. *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton: Princeton University Press.
44. Schutz, Alfred. 1962. *Collected Papers I. The Problem of Social Reality*. The Hague / Boston / London: Martinus Nijhoff.
45. Seidman, Steven. 1994. *Contested Knowledge. Social Theory in the Postmodern Era*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.
46. Simmel, Georg. 2007. *Sociologija ir kultūros filosofija* (iš vokiečių kalbos vertė Albinas Lozuraitis). Sudarytojas ir mokslinis redaktorius Zenonas Norkus. Vilnius: Margi raštai.
47. Spencer, Herbert. 1874. *The Principles of Sociology. Vol. I*. New York: D. Appleton and Company.
48. Tocqueville, Alexis de. 2000. *Democracy in America* (trans. And ed. by Harvey Mansfield and Delba Winthrop). Chicago: Chicago University Press.
49. Weber, Max. 2000. *Religijos sociologija* (iš vokiečių kalbos vertė Zenonas Norkus). Vilnius: Pradai.
50. Weber, Max. 1997. *Protestantiškoji etika ir kapitalizmo dvasia* (iš vokiečių kalbos vertė Zenonas Norkus). Vilnius: Pradai.

Papildoma literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Alexander, Jeffrey C. 1987a. *Twenty Lectures: Sociological Theory Since World War II*. New York: Columbia University Press.
2. Bryan S. Turner (ed.) *The Blackwell Companion to Social Theory*. Oxford, Malden, MA: Blackwell Publishing Ltd.:
3. Collins, Randall. 1988a. *Theoretical Sociology*. San Diego, New York, Chicago: Harcourt Brace Jovanovich.
4. Eisenstadt, Shmuel N.; Helle, Horst Jürgen (eds.) 1985. *Macro-Sociological Theory: Perspectives on Sociological Theory*, Vol. 1. London: Sage.
5. Laudan, Larry. 1996. *Beyond Positivism and Relativism. Theory, Method, and Evidence*. Oxford: Westview Press, Inc.
6. Leonavičius, Vylius. 2005. „Sociologijos teorijos objektas“ kn. *Sociologijos teorijos* (Leonavičius, Vylius; Norkus, Zenonas; Tereškinas, Artūras). Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
7. Norkus, Zenonas. 2003. *Max Weber ir racionalus pasirinkimas* (iš vokiečių kalbos vertė Albinas Lozuraitis). Vilnius: Margi raštai.
8. Ritzer, George. 2000 [1983]. *Modern Sociological Theory*. Boston: McGraw-Hill.
9. Turner, Stephen P.; Risjord Mark W. (eds.) *Philosophy of Anthropology and Sociology*. Oxford: NH.
10. Valantiejus, Algimantas. 2007. *Sociologijos istorija: teorinės idėjos, problemos ir sąvokos*. I d. *Sociologijos filosofija*. Vilnius: VU leidykla.
11. Valantiejus, Algimantas. 2004. *Kritinis sociologijos diskursas. Tarp pozityvizmo ir postmodernizmo*. Vilnius: VU leidykla, 974 p. ISBN 9986-19-692-2. UDK 316 Va-147.
12. Valantiejus, Algimantas. 2007. *Socialinės struktūros samprata: nuo makro prie mikromodelių*.

Vilnius: VU leidykla. ISBN 978-9955-33-158-2. UDK 316 Va-147.

13. Valantiejus, Algimantas. 2013. „Racionalumo problema sociologijoje (II)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (33): 7–70, ISSN 1392-3358.
14. Valantiejus, Algimantas. 2013. „Šiandienos kritinės teorijos klausimu“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (33): 205–239.
15. Valantiejus, Algimantas. 2013. „Racionalumo problema sociologijoje (I)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1 (32): 15–52.
16. Valantiejus, Algimantas. 2012. „Alfredas Schütz ir atviri fenomenologinės sociologijos horizontai: intersubjektyvumo konstitucija ir orientacija Tavęsp“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (31): 24–74.
17. Valantiejus, Algimantas. 2012. „Haroldas Garfinkelis ir socialinio veiksmo postfenomenologija III“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1 (30): 53–164.
18. Valantiejus, Algimantas. 2011. „Haroldas Garfinkelis ir socialinio veiksmo postfenomenologija“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (29): 55–127, ISSN 1392-3358.
19. Valantiejus, Algimantas. 2011. „Haroldas Garfinkelis ir socialinio veiksmo postfenomenologija“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1 (28): 27-101, ISSN 1392-3358.
20. Valantiejus, Algimantas. 2009. „Sociologijos teorija (I)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1 (24): 20-39.
21. Valantiejus, Algimantas. 2009. „Sociologijos teorija (II)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (25): 5-39.
22. Valantiejus, Algimantas. 2010. „Sociologijos teorija (III)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 1 (26): 20-62.
23. Valantiejus, Algimantas. 2010. „Sociologijos teorija (IV)“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* 2 (27): 48-104, ISSN 1392-3358.
24. Winch, Peter. 1990 [1958]. *The Idea of a Social Science and its Relation to Philosophy*. London: Routledge.
25. Zammito, John. 2004. *A Nice Derangement of Epistemes. Post-Positivism in the Study of Science from Quine to Latour*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Algimantas Valantiejus	LSTC	Prof. dr. (HP)	Algimantas.valantiejus@fsf.vu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9009	6	VDU	SMF	Sociologijos

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Sveikatos sociologija ir mirtingumo studijos

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of health and mortality studies

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	2
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Dalyko paskirtis – plėsti doktorantų supratimą ir analitinius gebėjimus sveikatos sociologijos ir mirtingumo studijose. Paskaitų ir seminarų metu studentai gilinsis į tokias temas kaip socialinis sveikatos ir mirtingumo kontekstas; sveikatos priežiūros organizacija; sveikatos priežiūros bei mirtingumo reiškinio ir jo kaitos samprata; sveikatos priežiūros paslaugų vartotojų elgsena ir patirtys; XXIa. iššūkiai sveikatai ir mirtingumui; psichikos sveikatos sociologijos problemos; šiuolaikinė visuomenės sveikatos politika ir sveikatos priežiūros reformos. Kurso metu doktorantai atliks tyrimą pasirinkta sveikatos sociologijos ir mirtingumo studijų tema.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

This course is designed to provide doctorants with theoretical understanding and analytical skills in sociology of health and mortality. During the lectures and seminars students will study such topics as social context of health and mortality; organizational structures of health care delivery and health care professions; consumer behaviour and illness experience; health and mortality challenges in the XXI century; issues in sociology of mental health; contemporary health policy and reforms. Doctorants will carry out independent research on the topic of their own choice

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalykas reikalingas doktorantams atliekantiems tyrimus ir rašantiems disertaciją demografijos ir sveikatos sociologijos kryptyje.

Dalyko tikslai

Dalykas supažindina su naujausiomis mirtingumo ir sveikatos sociologijos teorijomis bei tyrimais.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I Tema. Medicina, liga ir sveikata: pagrindinės ir naujausios sociologinės teorijos bei idėjos.
 II Tema. Socialinis ligos ir sveikatos kontekstas: socialiniai sveikatą įtakojantys veiksniai ir sociologinė sveikatos netolygumų samprata. Visuomenės sveikatos skatinimas ir stiprinimas: požiūriai ir problemos.
 III. Tema. Socialinė sveikatos priežiūros organizacija: darbo pasidalijimo sveikatos priežiūros sistemoje ypatumai. Pokyčiai sveikatos priežiūros profesijose: deprofesionalizacija ir medikų galios mažėjimo šiuolaikinėse Vakarų visuomenėse tendencijos.
 IV. Tema. Sveikatos priežiūros paslaugų vartotojai, jų elgsena ir patirtys: sociologinė ligos/sveikatos elgsenos ir ligos patirties samprata. Sveikatos priežiūros paslaugų vartotojo vaidmenys šiuolaikinėje sveikatos priežiūros sistemoje.
 V. Tema. XXIa. iššūkiai sveikatai ir mirtingumui: vartotojiška ir rizikos visuomenė, gyvenimo būdas ir užkrečiamos ligos. Medicininių technologijų plėtra ir jos socialinės pasekmės.
 VI. Tema. Psichikos sveikatos sociologija. Pagrindinės ir naujausios psichikos sveikatos sociologijos teorijos ir idėjos bei esminės problemos.
 VII. Tema. Sveikatos politika ir sveikatos priežiūros reformos: problemos, sprendimai ir pasekmės.

- VIII. Tema. Mirtingumo kitimas istoriniame visuomenės raidos kontekste, mirtingumo perėjimas (*mortality transition*) (Vallin, Mesle, Caselli ir kt.).
- IX. Tema. Epidemiologinis perėjimas (*epidemiological transition*) (Omran, Jasilionis) ir sveikatos perėjimas (Mesle, Vallin).
- X. Tema. Mirtingumo vertinimo informaciniai šaltiniai ir metodologijos (*Human mortality database, Vallin, Mesle, Caselli ir kt.*).
- XII. Tema. Mirtingumo vertinimo indikatoriai (bendrieji, standartizuoti, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, mirtingumas pagal priežastis, kt.) (Vallin, Mesle, Caselli ir kt., *Human mortality database*)
- XIII. Tema. Mirtingumo veiksniai (tipologijos, vertinimai) (Cockerham ir kt.).
- XIV. Tema. Mirtingumo diferencijacija (Valkonen., Jasilionis ir kt.).
- XV. Tema. Su sveikata susieta elgsena ir mirtingumas (Cockerham ir kt.).
- XVI. Tema. Mirtingumo kitimo ir veiksnių teorijos (Vallin, Mesle, Caselli).
- XVII. Sveikatos/visuomenės sveikatos politika ir mirtingumas (Mackenbach, McKee, kt.).

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Budrys G. (2003). *Unequal Health: How Inequality Contributes to Health or Illness*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
2. Busfield J. (1986). *Managing Madness: Changing ideas and practice*. Unwin Hyman: London.
3. Caselli G., Vallin J., Wunsch G. 2006. *Demography: Analysis and Synthesis. A Treatise in Population Studies*. Vol. 1-4. London: Elsevier
4. Cockerham, W. 2007. *Social causes of health and disease*. Cambridge: Polity Press
5. Elston M. A. (1997). *The Sociology of medical science and technology*. Oxford Malden (Mass): Blackwell.
6. Gabe J. (1995). *Medicine, health and risk: sociological approaches*. Oxford Cambridge: Blackwell.
7. Gerhardt U. (1989). *Ideas about Illness: An Intellectual and Political History of medical Sociology*. New York: New York University Press.
8. Jasilionis D., Meslé F., Shkolnikov V. M., Vallin J. 2011. Recent life expectancy divergence in Baltic countries. *European Journal of Population*. Nr. 27(4), p. 403-431.
9. Grigoriev P., Shkolnikov V. M., Andreev E. M., Masilionis D., kt. 2011. Mortality in Belarus, Lithuania, and Russia: divergence in recent trends and possible explanations. *European Journal of Population*. Nr. 26(3), p 245-274
10. Jasilionis, D. 2003. Lietuvos gyventojų mirtingumo raida – epidemiologinio perėjimo teorijos išimtis, *Filosofija. Sociologija*, Nr. 2/2003, Socialinių tyrimų institutas, Vilnius, pp. 63-67
11. Jasilionis D., V. Stankūnienė. 2011. Suaugusių Lietuvos gyventojų socioekonominiai mirtingumo skirtumai. *Gyventojų studijos. Nr. 1*. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, Demografinių tyrimų institutas. 108 p.
12. Jasilionis, D., Shkolnikov, V., Andreev, E., Jdanov, D., Ambrozaitienė, D., Stankūnienė, V., Meslé, F., Vallin, J., 2007. Sociocultural mortality differentials in Lithuania: results obtained by matching vital records with the 2001 census data. *Population (English)*, Vol. 62(4), pp. 597-646
13. Leonavičius V., Baltrušaitytė G., Naujokaitė I. (2007). *Sociologija ir sveikatos priežiūros sistemos paslaugų vartotojas: moderniosios Lietuvos sveikatos priežiūros sistemos pertrūkiai ir tęstinumas: monografija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
14. Lupton D. (2003). *Medicine as culture : illness, disease and the body in Western societies*. London: Sage.
15. Mackenbach J. P., McKee M. (Eds.) 2013. *Successes and Failures of Health Policy in Europe. Four decades of divergent trends and converging challenges*. Open University Press. 371 p
16. Meslé, F. (2004). Mortality in Central and Eastern Europe: Long-term trends and recent upturns. *Demographic Research, Special Collection 2*, pp. 45-70

17. Nettleton S. (2006). *The Sociology of Health and Illness*. Cambridge: Polity Press.
18. Omran, A. (1971). The epidemiologic transition. A Theory of the Epidemiology of Population Change. *The Milbank Memorial Fund Quarterly*. Vol. 49, No. 4, pp. 509-538
19. Valkonen, T. 2001. Trends in differential mortality in European countries. In: *Trends in mortality and differential mortality. Population Studies*, No. 36, pp. 185-332
20. WHO 1998. *Health 21 – health for all in the 21st century*. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe

Papildoma literatūra

Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.

1. Featherstone M. (1991). *Consumer Culture and Postmodernism*. Lifestyle and consumer culture. London: Basil Blackwell Ltd.
2. Wilmoth, J. R., Andreev, K., Jdanov, D., Gleijeses, D. A. 2007. Methods Protocol for the Human Mortality Data. base (<http://www.mortality.org/Public/Docs/MethodsProtocol.pdf>)
3. Rose N. (1999). *Governing the Soul: The Shaping of the Private Self*. London: Free Association Books.
4. Leonavičius, Vylius, Giedrė Baltrušaitytė, Gediminas Raila, Ingrida Naujokaitė 2013. Mediciniškai nepaaiškinami negalavimai vėlyvosios modernybės / postmodernybės socialinių teorijų požiūriu. *Kultūra ir visuomenė* 2013 4 (1), 11-36.
5. Gediminas Raila, Leonavičius, Vylius, Giedrė Baltrušaitytė, Ingrida Naujokaitė, Leonas Valius. 2013. Tarptautinė ligų klasifikacija ir mediciniškai nepaaiškinami negalavimai. *Kultūra ir visuomenė* 2013 4 (1), 37-64.
6. Giedrė Baltrušaitytė, Leonavičius, Vylius, Gediminas Raila, Ingrida Naujokaitė. 2013. Mediciniškai nepaaiškinami negalavimai ir paciento elgsena sveikatos priežiūros sistemos atžvilgiu: prastos savijautos socialinio pateisinimo paieškos *Kultūra ir visuomenė* 2013 4 (1), 99-115.
7. Stankūnienė, V., Jasilionis, D. 2011. Lietuvos mirtingumo lygio ir mirties priežasčių struktūros prieštaringi pokyčiai. *Filosofija. Sociologija*, 2011, Vilnius, 2011, Nr. 4. 334-347.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vylius Leonavičius	VDU	Prof. Dr.	v.leonavicius@smf.vdu.lt
Domantas Jasilionis	VDU	Dr.	Jasilionis@demogr.mpg.de
Vlada Stankūnienė	VDU	Prof. Habil. dr.	V.Stankuniene@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9010	6	KTU	SHMF	

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Švietimo sociologija ir socializacija

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Sociology of Education and Socialization

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Modulis formuoja visuminį, tarpdisciplininį požiūrį į švietimą ir socializaciją, išsaugant sociologinę nagrinėjimo tapatybę; modulis įgalina doktorantą savarankiškai nagrinėti švietimo ir socializacijos procesus tokiu lygiu, kuris atitiktų šiuolaikinį teorinį metodologinį diskursą, būdingą atitinkamai tematikai

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The module forms a holistic, interdisciplinary approach to education and socialization, while preserving the identity of sociological researches; the module enables a doctoral student to examine education and socialization processes by oneself at a level consistent with modern theoretical methodological discourse typical of the corresponding topics.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Modulis skirtas socialinių ir humanitarinių mokslų doktorantams, kurių disertacija siejasi su švietimu ir/arba socializacija. Švietimas ir socializacija parodomi kaip relevantiški sociologijos ir tarpdisciplininių socialinių tyrimų objektai. Atskleidžiami esminiai tematiniai švietimo ir socializacijos tyrimų trendai bei diskursai. Apibūdinamos pagrindinės metodologinės priegijos, naudojamos švietimo ir socializacijos tyrimuose. Parodomas empirinės analitinės socialinių tyrimų paradigmos vaidmuo švietimo ir socializacijos tyrimuose.

Dalyko tikslai

Suteikti/įgyti gilių, kompleksinių ir tarpdisciplininių žinių apie švietimą ir socializaciją, išryškinant sociologinę ir ypač makrosociologinę perspektyvą; formuoti doktoranto gebėjimą savarankiškai nagrinėti švietimo ir socializacijos reiškinius visuminiame šiuolaikinės visuomenės raidos kontekste

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Švietimas ir socializacija kaip tarpdisciplininio nagrinėjimo objektai (sociologinis požiūris į socializaciją ir švietimą; santykis su edukaciniu ir psichologiniu etc. požiūriu. Švietimo sociologijos vieta ir funkcijos socialinių mokslų ir sociologijos žinių sistemoje)

II tema. Švietimo ir socializacijos istorijos bruožai (į šią istoriją žvelgiama iš socialinių mokslų perspektyvos, parodant švietimo ir socializacijos sociokultūrinį sąlygotumą, atskleidžiant švietimą ir socializacijos instancijas kaip visuomenės posistemes, parodomas švietimo, socializacijos ir ideologijos bei politikos santykis, švietimo reformų fenomenas etc.)

III tema. Švietimo ir socializacijos klausimų atspindžiai sociologijos klasikoje (ankstyvieji klasikai: Weber, Marx, Durkheim etc. ir „modernieji“ klasikai: Parsons, Bourdieu, kritinės emancipacinės sociologijos atstovai etc.)

IV tema Pagrindiniai švietimo sociologijos tyrimų tematiniai probleminiai laukai (švietimas ir visuomenės socialinės struktūros reprodukcija, švietimas ir socialinė nelygybė bei socialinė įvairovė, lygių galimybių koncepto specifikacija švietime, švietimo „planiravimas“ tarp valstybės ir rinkos, švietimo politikos ir valdysenos modeliai, švietimas ir socialinė kaita, švietimo, socialinės ir darbo

politikos sąsajos, perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką, etc.)
V tema. Pagrindiniai socializacijos tyrimų probleminiai tematiniai laukai (socializacijos instancijos – šeima, mokykla etc.; socializacija ir medijos; socializacija ir socialinė nelygybė, deviacija, atskirtis, įvairovė; socializacija ir lytiškumas; socializacija iš amžiaus tarpsnių perspektyvos; socializacija ir profesionalizacija bei karjera; socializacija ir sveikata, gyvenimo krizės ir traumuojantys įvykiai; Socializacija ir laisvalaikis; kaimo miesto ir regioniniai skirtumai socializacijoje, multikultūralizmas, socializacija ir vertybės, kultūra, etniškumas; socializacija ir rizikos visuomenė, socializacija ir vartojimas; socializacija ir socialinė kontrolė)
VI tema. Globalizacijos, modernizacijos ir socialinės kaitos atspindžiai švietime bei socializacijoje (informacinių komunikacinių technologijų plėtros pasekmės švietime ir socializacijoje, švietimo standartizacija ir internacionalizacija, multikultūralizmas ir migracija, vartotojiškoji visuomenė ir socializacija, socializacijos instancijų kaita etc.)
VII tema. Metodologinių priėgų įvairovė švietimo ir socializacijos tyrimuose (empirinė analitinė (kiekybinių tyrimų) paradigma ir interpretacinė (kokybinių tyrimų) paradigma socializacijos ir švietimo tyrimuose, šių paradigmų privalumai ir ribotumai
VIII tema. Nacionaliniai ir tarptautiniai švietimo, mokymosi pasiekimų ir socializacijos tyrimai (IEA - International Association for the Evaluation of Educational Achievement studijos ir projektai: TIMSS, PIRLS, ICILS, ICCS, SITES, TEDS-M; OECD inicijuota PISA studija, SCHELL jaunimo studija ir pan. šių tarptautinių ir nacionalinių studijų sociologinė prasmė)
IX tema. Lietuvos švietimo akademinis ir politinis diskursas Europos ir Pasaulio kontekste (pritaikant įgytas teorines žinias, atsiremiant į žinybinės statistikos duomenis, į tarptautinių palyginamųjų studijų duomenis bei savarankiškus empirinius stebėjimus, analizuojami ir interpretuojami procesai, vykstantys Lietuvos švietimo sistemoje)
X tema. Socializacijos ypatumai dabarties Lietuvoje (pritaikant įgytas teorines žinias, naudojant žinybinės statistikos bei tarptautinių švietimo ir socializacijos studijų duomenis, atsiremiant į empirinius stebėjimus, analizuojami ir interpretuojami socializacijos proceso bruožai dabarties Lietuvoje)

Studijų pasiekimų vertinimas

Individualus darbas 20 proc.

Semestro darbas 40 proc.

Egzaminas 40 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Apple M. W., Stephen J. Ball and Luis Armand Gandin (2010) The Routledge international handbook of the sociology of education. London: Routledge (KTU bibliotekos katalogas)
2.	Jeanne H. Ballantine, Joan Z. Spade. (2008). Schools and society: a sociological approach to education / [edited by] 3rd ed. Los Angeles Calif. etc. : Pine Forge Press. (KTU bibliotekos katalogas)
3.	Stephen J. Ball. (2006). Education policy and social class: the selected works of Stephen J. Ball. London; New York N.Y.: Routledge (KTU bibliotekos katalogas)
4.	Miriam David and Rajani Naidoo (2013). The sociology of higher education: reproduction, transformation and change in a global era. London; New York N.Y.: Routledge. (VDU bibliotekos katalogas)
5.	Apple M. W. (2013). Can Education Change Society? Routledge.
6.	Ballard Sh. M., Taylor A. C., (2011), Family Life Education with Diverse Populations. Sage Publications.
7.	Barker M. R. (2010). Corporate Governance, Competition, and Political Parties: Explaining Corporate Governance Change in Europe. Oxford University Press.
8.	Becker, R., (2009), Lehrbuch der Bildungssoziologie.

9.	Berns, R. M., (2012), <i>Child, Family, School, Community: Socialization and Support</i> . Wadsworth Publishing.
10.	<u>Bourdieu, Pierre and Jean Claude Passeron, (1990) <i>Reproduction in Education, Society and Culture</i>, Sage Publications Inc.</u>
11.	Brown K. (Ed.), (1973). <i>Knowledge, Education and Cultural Change</i> . London: Tavistock.
12.	Brüsemeister, Th., (2008), <i>Bildungssoziologie – Einführung in Perspektiven und Probleme</i> . Verlag für Sozialwissenschaften.
13.	Grusec, J. E., Hastings P. D., (2008), <i>Handbook of Socialization: Theory and Research</i> . The Guilford Press.
14.	Hammack, F. M., (2011), <i>Sociology of Education</i> , Prentice Hall.
15.	Snedden D. (2008). <i>Sociological Determination of Objectives in Education</i> . Read Books
16.	<u>Torres C. A., Antikainen A. (2003). <i>The International Handbook on the Sociology of Education: An International Assessment of New Research and Theory</i>. Rowman & Littlefield</u>
17.	<u>Weis L., Dimitriadis G., McCarthy C. (2013). <i>Ideology, Curriculum, and the New Sociology of Education: Revisiting the Work of Michael Apple</i>. Routledge.</u>

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Hurrelmann, K., (1988), <i>Social Structure and Personality Development: The Individual as a Productive Processor of Reality</i> . Cambridge University Press.
2.	Merkys, G. et al., (2005), <i>Mokyklų tinklo pertvarkos socialinis poveikis bandomajame projekte dalyvavusiose savivaldybėse</i> . Užsakovas – Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.
3.	Merkys, G. et al., (2006), <i>Mokinių vežiojimo pokyčiai pertvarkant mokyklų tinklą. Mokinių vežiojimas kaip švietimo stebėsenos objektas: rodiklių konstravimo tyrimas</i> . Užsakovas - Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija
4.	Merkys, G. et al., (2006), <i>Mokymosi prieinamumas Vilniaus rajono gyventojams</i> . Užsakovas - Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
5.	Merkys, G., Balčiūnas, S., (2010), et al. <i>Mokslinio tyrimo „IEA PIRLS 2006 antrinė duomenų analizė“</i> . Kaunas. Užsakovas – Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.
6.	Sadovnik, A. R., (2010), <i>Sociology of Education: A Critical Reader (2 edition)</i> . Routledge.
7.	<u>Sullivan, A. 2002. ‘Bourdieu and Education: How Useful is Bourdieu’s Theory for Researchers?’ <i>Netherlands Journal of Social Sciences</i>. 38(2) 144-166.</u>
8.	Webb, J., Schirato, T. & Danaher, G., (2002) <i>Understanding Bourdieu</i> , Sage Publications, London

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Gediminas Merkys	KTU	habil. dr. prof.	gediminas.merkys@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9011	6	LSTC, VDU		

Pavadinimas

Šeimos sociologija ir gimstamumo studijos

Pavadinimas anglų kalba

Family Sociology and Fertility Studies

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Seminarai	1
Konsultacijos	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kursas skirtas santuokos ir šeimos institutų, integraliai įtaustų į visuomenės institucinę sąrangą, analizei. Dėmesys skiriamas šeimos socialinės istorinės raidos, gimstamumo ir prokreacinės elgsenos pažinimui. Atskleidžiama abipusė šeimos, matrimonialinės ir prokreacinės elgsenos bei socialinių institucijų sąveika. Nagrinėjama kaip šeimos ir jos narių gyvenimas veikiamas ekonomikos ir politikos institutų, lyčių ir klasinės sistemos. Tiriama šeima kaip santykių visuma, jos vidinės dinamikos procesai, šeimos narių santykių kaita ir ją sąlygojantys veiksniai.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

In this course the institutions of marriage and the family will be examined as a part of an interconnected set of the social institutions. Matrimonial behavior and fertility will be analyzed in the broad perspective of the social institutions that shape the everyday life of the family and individuals. Family life is influenced by the gender, class, religious organizations, economic and political institutions. The course will analyze the family as the system of intergenerational and marital relations that develop over the time.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalykas reikalingas siekiant suvokti šiuolaikinės šeimos procesus, struktūras, prokreacinę elgseną ir santykius visuomenės institutų kontekste, įgyti gebėjimus teorizuoti problemas susijusias su šeima ir gimstamumo pokyčiais.

Dalyko tikslai

Susipažinti su šiuolaikinės šeimos – jos procesų, struktūrų, santykių – raida ir gimstamumo pokyčiais bei šiuolaikinėmis problemomis, įsisavinti klasikines ir šiuolaikines šeimos ir prokreacinės elgsenos teorines perspektyvas.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1 tema. Santuoka ir šeima: teorinės perspektyvos ir tyrimo metodai (pagrindinės šeimos sociologijos teorijos, informacijos šaltiniai, metodai).
 2 tema. Europos šeimos socialinė istorinė raida XVII- XX a. antroje pusėje. Analizuojamas modernios šeimos tapsmas, jį sąlygoję veiksniai.
 3 tema. Šeimos formavimo pokyčiai ir veiksniai XX a. antra pusė- XXI a. pradžia. Nagrinėjami šeimos formavimo procesai įvairiuose Europos regionuose, kaitą artikuliuojančios teorijos, problematizuojamas jų pritaikomumas tranzitinėms visuomenėms.
 4 tema. Lytis ir klasė kaip šeimą modeliuojančios jėgos. Analizuojamos sociologinės ir feministinės teorijos interpretuojančios šeimos kaitą ir šiandieninę būklę. Šeimų socialinė klasinė diferenciacija.
 5 tema. Tarpasmeniniai lyčių santykiai šeimoje. Romantinių santykių teorijos, meilė ir emocijų sociologija.
 6 tema. Tarpgeneraciniai ryšiai šeimoje. Tarpgeneracinio solidarumo, ambivalencijos ir kitos teorijos. Tarpgeneraciniai santykiai šiuolaikiniame pasaulyje.

7 tema. Skyrybos ir pakartotinos vedybos. Skyrybų demografinės tendencijos, veiksniai, teorizavimas.

8 tema. Šeima ir darbas. Darbo santykiai ir šeimos formavimas, šeiminiai santykiai.

9 tema. Gimstamumo kitimas istoriniame visuomenės raidos kontekste: gimstamumo modelio kitimas (pirmo) demografinio perėjimo teorijos kontekste; gimstamumo modelio kitimas antro demografinio perėjimo teorijos kontekste; gimstamumo kitimo trajektorijų specifikos, gimstamumo modelių kitimo difuzija, teorinės diskusijos ir interpretacijos.

10 tema. Gimstamumo kitimo ir prokreacinės elgsenos indikatoriai, tyrimų šaltiniai, demografiniai statistiniai tyrimo metodai. Inovaciniai gimstamumo kalendoriaus kitimo ir pasekmių gimstamumo lygiui tyrimo metodai.

11 tema. Gimstamumo veiksniai: gimstamumo veiksnių tipologijos, gimstamumo kitimo ir veiksnių teorijos, teorinės diskusijos ir interpretacijos.

12 tema. Moterų užimtumo, lyčių lygybės, partnerių vaidmenų šeimoje ir gimstamumo sąryšio teorijos, teorinės diskusijos ir interpretacijos.

13 tema. Šeimos politika ir gimstamumas: teorinės prieigos ir lyginamieji tyrimai.

14 tema. Gimstamumo raidos ir veiksnių lyginamasis vertinimas: nacionalinis ir tarptautinis kontekstas (išsivysčiusių šalių, Rytų ir Vidurio Europos regiono specifika).

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas – 50 proc. Egzaminas – 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	White J., D. Klein D., <i>Family Theories</i> . Sage, 2008.
2.	Therbron G., <i>Between sex and Power. Family in the World 1900-2000</i> . Routledge 2004.
3.	Cherlin A., <i>Public and Private Families</i> . McGrawHill 2009.
4.	Aries Ph., <i>Centuries of Childhood. A Social History of Family Life</i> . Vintage Books, 1965.
5.	Szolysek, M. ; Zuber Goldstein, B. Historical family systems and the great European divide: the invention of the Slavic East. <i>Demográfia (English edition)</i> , 52:5, 5-47 (2009)
6.	Bertaux D., Thompson P. Rotkirch A. <i>Living through a Soviet System</i> . 2005.
7.	Giddens A. <i>The Transformation of Intimacy</i> . Polity Press 1995.
8.	Caselli G., Vallin J., Wunsch G. 2006. <i>Demography: Analysis and Synthesis. A Treatise in Population Studies</i> . Vol. 1-4. London: Elsevier.
9.	Gauthier A. H. 2004. <i>The State and Family: A Comparative Analysis of Family Policies in Industrialized Countries</i> . Clarendon Press: Oxford
10.	McDonald P. 2002. Sustaining Fertility through Public Policy: The Range of Options. <i>Population (English Edition)</i> , Vol. 57, No. 3, p. 417-445.
11.	Gauthier A. H. 2007. The Impact of Family Policies on Fertility in Industrialized Countries: A Review of the Literature. <i>Population Research and Policy Review</i> 26: 323-346.
12.	Van de Kaa D. 1987. European second demographic transition. <i>Population Bulletin</i> , 1987. Vol. 42. No. 1.
13.	Becker G. S. (1981). <i>A Treatise on the Family</i> . Cambridge: Harvard University Press
14.	Lesthaeghe R. 2010. The unfolding story of the Second Demographic Transition. <i>Population and Development Review</i> . 36(2): 211-251.
15.	Van de Kaa D. J. (2009). Demographic Transition. Paper presented at the workshop <i>Fertility Declines in the Past, Present and Future</i> . University of Cambridge, 15–17 July, 2009.
16.	Lietuvos šeima: tarp tradicijos ir naujos realybės. Ats. red. V. Stankūnienė, A. Maslauskaitė. 560 p.
17.	Stankūnienė V., Jasilionienė A., Jančaitytė R. 2005. <i>Šeima, vaikai, šeimos politika: modernėjimo prieštaros</i> . 276 p.
18.	Bongaarts, J., Feeney, G. 1998. On the quantum and tempo of fertility. <i>Population and Development Review</i> , 24 (2): 271-291.
19.	Frejka, T. 2008. Determinants of family formation and childbearing during the societal

20.	transition in Central and Eastern Europe. <i>Demographic Research</i> , 19. McDonald, P. 2000a. Gender Equity in Theories of Fertility Transition. <i>Population and Development Review</i> , 26(3): 427-439.
21.	Hakim C. (2003). A New Approach to Explaining Fertility Patterns: Preference Theory. <i>Population and Development Review</i> 29(3): 349-374.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Stankūnienė V. Maslauskaitė A., Baublytė M. Ar Lietuvos šeimos bus gausesnės? LSTC, 2013.
2.	Cherlin A. The MarriageGo-Round. The State of Marriage and the Family in America Today. 2009.
3.	Evans M. Love. An Unromantic Discussion. Polity Press 2003.
4.	Illouz E. Consuming the Romantic Utopia. Love and the Cultural Contradictions of Capitalism. University of California Press, 1997.
5.	Coontz S. Marriage, a History. From Obedience to Intimacy or How IOve Conquered Marriage. 2005.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Aušra Maslauskaitė	LSTC	Dr. (HP)	amaslauskaite@ktl.mii.lt
Vlada Stankūnienė	VDU	Prof. habil. dr.	v.stankunienė@smf.vdu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9012	6	KTU	SHMMF	Viešosios politikos ir administravimo institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Statistiniai metodai socialiniuose moksluose

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Statistical Methods in Social Sciences

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Modulis apima 5 sritis: 1. Aprašomoji, parametrinė ir neparametrinė statistika. 2. Daugiamatė analizė. 3. Socialiniuose tyrimuose taikoma statistikos programinė įranga (SPSS, SAS, R). 4. Psichometrija. Validumo bei reliabilumo kontrolė, įskaitant daugiamačius metodus, klasikinę ir tikimybinę testų teoriją. 5. Socialinė statistika, socialinių indikatorių mokslas, darbas su antriniais šaltiniais, pažintis su tarptautinėmis ir nacionalinėmis statistinėmis duomenų bazėmis. Numatoma suteikti ne tik teorines žinias, bet ir ugdyti praktinius gebėjimus.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The study module consists of 5 parts: 1. Descriptive, parametric and nonparametric statistics. 2. Multivariate analysis. 3. Statistical software (SPSS, SAS, R). 4. Psychometric. Validation and Reliability analysis, MTMM-Multitrait-multimedhod matrix, classical (KTT) and probabilistic test theory (item response theory -IRT). 5. Social statistics. Social indicators. International data base and secondary data analysis. Aim of the study module is to provide not only theoretical knowledge but also to form practical abilities.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Statistika yra neatsiejama šiuolaikinių socialinių mokslų tyrimų dalis. Daugumoje socialinių mokslų tyrimų reikia atlikti kompleksinę sudėtingos struktūros duomenų statistinę analizę. Statistikos metodų taikymas yra būtinas norint suprasti, interpretuoti ir pateikti socialinių mokslinių tyrimų rezultatus. Statistiniai metodai naudojami rengiant tyrimų įžvalgas, įrodant tyrimo hipotezes, vertinant mokslinių tyrimų metodologijos ir išvadų patikimumą ir t.t.

Dalyko tikslai

Suteikti socialinių mokslų tyrimuose dažniausiai naudojamų statistikos metodų žinių, išugdyti tyrimų duomenų analizės modelių sudarymo ir statistikos programinės įrangos taikymo duomenų analizei gebėjimus. Baigę kursą studentai gebės atlikti socialinių mokslų duomenų statistinę analizę, paaiškinti taikytų statistikos metodų teoriją, statistinius skaičiavimus, statistinio modeliavimo ribotumus ir interpretuoti gautus rezultatus.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1 tema. Statistikos pagrindai. Šioje temoje analizuojama: kintamųjų tipai; matavimo skalių tipai; transformacijos; aprašomoji statistika; Normalusis, Stjudento, Fišerio, Chi kvadrato skirstiniai ir jų savybės; parametriniai ir neparametriniai metodai; statistiniai kriterijai ir statistinės išvados; statistiniai sąryšiai tarp požymių; grafinis statistinio tyrimo rezultatų vaizdavimas.

2 tema. Daugiamatė analizė. Šioje temoje analizuojama teorija, prielaidos ir taikymai šių daugiamatės analizės metodų: Dispersinė analizė, Tiesinė ir netiesinė regresinė analizė, Faktoringė analizė, Korespondentinė analizė, Klasterinė analizė, Diskriminantinė analizė, Daugiamačių skalių metodai (ang. MDS); Struktūrinių lygčių modeliai (ang. SEM).

3 tema. Statistikos programinė įranga. Šioje temoje analizuojami statistikos programinės įrangos tipai ir charakteristikos; aptariami realizuoti statistikos metodai; duomenų tvarkymo, analizės bei kitos funkcijos; pagrindinių statistikos paketų IBM SPSS, SAS ir R galimybės; socialinių mokslų tyrimų duomenų analizės modelių kūrimas naudojant pasirinktą statistikos programinę įrangą.

4 tema. Psichometrinė statistika. klasikinės testų teorijos pagrindai; socialinio tyrimo instrumentų metodologinės kokybės patikra; deskriptyviniai validumo ir reliabilumo matai, daugelio kintamųjų ir daugelio metodų matrica; faktoringė validacija, taikant tiriamąją ir patvirtinančiąją faktoringę analizę; tikimybinės testų teorijos pagrindai.

5. tema. Socialinė statistika. Socialinių rodiklių (indikatorių) mokslas, tipai bei metodologiniai principai; tarptautinės ir nacionalinės socialinės statistikos duomenų bazės (Eurostat, European Social Survey, ŠVIS, Lietuvos informacinių duomenų archyvas- LIDA ir kt.); Statistinės analizės ribotumai ir galimybės, dirbant su antriniais duomenimis

Studijų pasiekimų vertinimas

Individualus darbas 20 proc.

Semestro darbas 40 proc.

Egzaminas 40 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Čekanavičius, V. Murauskas, G. Statistika ir jos taikymai. D.2-Vilnius: TEV, 2004.-272p. ISBN 9955-491-16-7
2.	Čekanavičius, V. Murauskas, G. Statistika ir jos taikymai. D.3-Vilnius: TEV, 2009.-240p. ISBN 978-9955-879-91-6
3.	DeVellis, Robert F. Scale development : theory and applications Thousand Oaks, Calif. : Sage, 2003,171 p. ISBN 0761926054.
4.	Encyclopedia of measurement and statistics / editor Neil J. Salkind ; managing editor Kristin Rasmussen. Thousand Oaks, Calif. ; London : SAGE, 2007. 3 vol. ISBN 1412916119.
5.	Janilionis, V., Taikomosios statistikos metodai ir programinės priemonės. Paskaitų pateikčių ir konspektų rinkinys.- Kaunas: KTU, 2000-2013, 250 p. (el. leidinys)
6.	Janilionis V., Taikomosios statistikos metodai ir programinės priemonės. Duomenų statistinės analizės darbo rengimo metodiniai nurodymai.- Kaunas: KTU, 2013, 10 p. (el. leidinys)
7.	Kline, Theresa J. B. Psychological testing : a practical approach to design and evaluation. Thousand Oaks, Calif. : Sage, 2005, 356 p. ISBN 1412905443.
8.	Merkys, G. Testavimas - socialinių mokslų principas. Metodologinio diskurso projekcija. Socialiniai mokslai, ISSN 1392-0758. 1999, 2 (19), 7-22.
9.	Merkys, G. Matematinio-statistinio modeliavimo ypatumai socialiniuose moksluose: metodologinės kultūros aspektas. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, ISSN 1392-1142. 1999, Nr. 12, p. 97-112.
10.	Mertler, Craig A. Interpreting standardized test scores : strategies for data-driven instructional decision making. Los Angeles : Sage, 2007, 253 p. ISBN 9781412937184.
11.	Norušis, M.J. SPSS 15.0 Advanced Statistical Procedures Companion, ISBN 9780132447126, Prentice Hall, 2007, 380 p.
12.	Robinson Kurpius, Sh. E.. Testing and measurement : a user-friendly guide . Thousand Oaks (Calif.): Sage, 2006, 183 p. ISBN 1412910021.

	<p>13. The Sage handbook of quantitative methodology for the social sciences / editor David Kaplan. Thousand Oaks, Calif. : Sage, 2004, 511 p. ISBN 0761923594.</p> <p>14. DeVellis R. (2012). Scale Development Theory and Applications <i>Third Edition</i>. University of North Carolina, Chapel Hill, USA.</p> <p>15. OECD (2011), “Interpreting OECD Social Indicators”, in Society at a Glance 2011: OECD Social Indicators, OECD Publishing, http://dx.doi.org/10.1787/soc_glance-2011-4-en</p>
--	---

Papildoma literatūra

No.	Authors of publication, title, publishing house, year of publication
1.	Janilionis V. , Morkevičius V., Rauleckas R. Statistinė kiekybinių duomenų analizė su SPSS ir STATA. –Kaunas: LiDA, 2008, 393 p. http://www.lidata.eu
2.	Levulienė R. Statistikos taikymai naudojant SAS. Vilnius: VU leidykla, 2009. 320p.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Gediminas Merkys	KTU	Prof. habil. dr.	gediminas.merkys@ktu.lt
2.	Vytautas Janilionis	KTU	Doc. dr.	vytautas.janilionis@ktu.lt

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC9013	6	LSTC	Sociologijos institutas	

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Socialinė stratifikacija ir mobilumas

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Social stratification and mobility

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Dalyko studijomis siekiama apžvelgti pagrindines koncepcijas, vyraujančias tiriant visuomenių socialinio struktūrinimosi, jų diferenciacijos bei socialinės integracijos procesus, socialinės sanglaudos tapsmą. Kurso metu siekiama pažinti integracijos socialines pasekmes ir numatyti Lietuvos galimus socialinius pokyčius bei jų tyrimus. Tam būtina pagrįsti įvairių socialinių procesų (socialinės stratifikacijos, socialinės atskirties, laisvo darbuotojų judėjimo, intelektualinio kapitalo kaitos procesų) reikšmingumą, atskleisti jų tendencijas.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of the course is to provide students with a modern overview of the basic concepts of social structure, the processes of social differentiation and social integration, social cohesion as well. The course also aims to provide students with a thorough knowledge of the consequences of social integration and social change with an emphasis on these processes in Lithuania and their research. The students will be able to assess the significance of various social processes (social stratification, social exclusion, social movement, intellectual capital change) and disclose their patterns and trends.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Kurso metu pristatomi svarbiausių socialinės stratifikacijos kategorijų apibrėžimai, svarbiausios sociologinio tyrimo problemos. Kurso metu naudojami Lietuvos visuomenės tyrimo empiriniai duomenys. Išklause šį kursą doktorantai gebės:

- Profesionaliai tirti ir perteikti visuomenės socialinio struktūrinimosi tendencijas;
- demonstruoti sisteminę stratifikacijos procesų teorinio ir patirčių lygmenį supratimą ir puikius tyrimo įgūdžius bei gebėjimus, susijusius su visuomenės socialinės struktūros tyrimais;
- kritiškai analizuoti, vertinti ir sisteminti stratifikacinių procesų raidos ir su socialinio mobilumo procesais susietos viešosios politikos idėjas ir praktikas;
- profesionaliai pateikti socialinio struktūrinimosi idėjas ir tyrinėjimus kolegoms ir plačiajai visuomenei;
- demonstruoti žinias, galinčias skatinti profesionalių žinių apie visuomenės socialinio struktūrinimosi procesus sklaidą ir socialinę viešosios politikos modernizaciją.

Dalyko tikslai

Supažindinti studentus su skirtingomis sociologijos sritimis formuojant kiekvieno jų gebėjimus gautas žinias lanksčiau naudoti ir lengviau pritaikyti individualių studijų poreikiams.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

I tema. Socialinės struktūros sampratos raida. Šioje temoje analizuojama socialinės struktūros sampratos formavimo pagrindiniai paradigmos autoriai, pristatomi galimi analizės metodai.

II tema. Socialinio mobilumo samprata ir matavimas. Socialinis mobilumas ir intelektinis kapitalas. Intelektinio kapitalo kaita: sąvokos, sociologiniai tyrimai ir modelių kūrimas.
III tema. Galia stratifikacijos teorijose. Pajamos socialinėje stratifikacijoje. Pajamų šaltiniai. Pajamų matavimas. Profesijų prestižo samprata ir matavimas.
IV tema. „Naujos“ socialinės nelygybės ir klasikinių stratifikacijos teorijų santykis. Socialinės nelygybės formos ir funkcijos. Klasikinių teorijų ir tikrovės santykis stratifikaciniuose tyrimuose. Socialinė atskirtis šiuolaikinėje Europoje. Socialinės atskirties rodiklių skirtingose šalyse palyginamumo problema. Valstybės vaidmuo sprendžiant socialinės atskirties problemą. Varguomenė.
V tema. Klasių teorijų kaita. Vidurinėsios klasės samprata.
VI tema. Pilietybė ir jos apraiškos socialinėje struktūroje. Pilietybė ir socialinė klasė. „Naujoji socialinė nelygybė“ ir nediskriminavimo principas. Pilietybės sociologinės sampratos kaip socialinės stratifikacijos raiška (M.H.Marshallas, R.Dahrendorf, B.Turneris ir M.Mullardas, G.Delanty) Piliečio ir valstybės santykių kaita nacionalinės ir ES pilietybės kontekste. ES pilietybė kaip politinės ir socialinės integracijos veiksnys.
VII tema. Socialinės integracijos samprata ir dominuojančios teorijos. Europos socialinės integracijos turinys ir sritys. Socialinė Europos integracija: teigiami procesai ir neigiami reiškiniai. Socialinės integracijos tyrimo būdai. Socialinių teisių prieinamumas Europoje. Socialinių teisių tendencijos ir pokyčiai šių dienų Europoje. Pagrindinių veiksnių, kliudančių naudotis socialinėmis teisėmis, tipai. Socialinių teisių prieinamumo gerinimo gera praktika.
VIII tema. Socialinė sanglauda kaip sociologinio pažinimo objektas. Socialinės sanglaudos apibrėžimas. Socialinės sanglaudos ir tautinio tapatumo sąsajos.
IX tema. Lietuvos visuomenės struktūravimasis. ES šalių socialinių rodiklių kaita.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc.

Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Berger-Schmitt, R. 2000. <i>Social Cohesion as an Aspect of the Quality of Societies: Concept and Measurement</i> . Mannheim: TSER Project, EU Reporting Working Paper 14.
2.	Chan, J., To, H., Chan, E. 2006. “Reconsidering Social Cohesion: Developing a Definition and Analytical Framework for Empirical Research”. <i>Social Indicators Research</i> , 75, 273-302.
3.	Connell, R.; Crawford, J. 2007. <i>Mapping the intellectual labour process</i> , <i>Journal of Sociology</i> 43 (2): 187-205.
4.	Gabel M.J. , 2001, <i>Interests and Integration. Market Liberalization, Public Opinion, and European Union</i> , The University of Michigan Press.
5.	Handbook of Citizenship Studies/ Ed. Engin F. Isin and Bryan S. Turner, London: SAGE, 2002. – 432psl.
6.	Reitz, J. G., Breton, R., Dion, K. K., Dion, K. L. 2009. <i>Multiculturalism and social cohesion: Potentials and Challenges to Diversity</i> . Springer Science+Business Media B.V.

7.	Sociology of the European Union (2011). (Ed. By Adrian Favell and Virginie Guiraudon. Palgrave Macmillan. - 266 P.
8.	Taljūnaitė Meilutė. Pilietybė ir socialinė Europos integracija: monografija. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2005. – 220psl.
9.	Valantiejus, Algimantas. Socialinė struktūra: nuo makro prie mikro modelių / Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2008. 370, [2] p.
10	Valantiejus A. Socialinės struktūros samprata /Sociologija. Mintis ir veiksmai, 2006/2; www.ku.lt/smf/sociologija/zurnalas)

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
	Labanauskas L. (2013). Socialinės sanglaudos teorija, modeliai ir jų raiška Lietuvoje/ Lietuvos socialinė raida: migracija ir etniškumas / mokslinių straipsnių rinkinys (sud. M. Taljūnaitė; A. Marcinkevičius). Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras
	Matulionis A.-V. Lietuvos visuomenės struktūravimasis // Filosofija.Sociologija. 2005, Nr.4, p.44-52.
	Vaidas Morkevičius, Zenonas Norkus. Šiuolaikinės Lietuvos klasinė struktūra: neovėberiška analizė/ <u>Sociologija. Mintis ir veiksmai</u> 2012 2 (31).
	Research in Social Stratification and Mobility. The Official Journal of the <u>ISA RC28</u> on Social Stratification and Mobility (http://www.journals.elsevier.com/research-in-social-stratification-and-mobility/)
	Socialinis struktūrinimasis ir jo pažinimas [monografija] / Sudarytoja ir ats.red.M.Taljūnaitė. – Vilnius: Friskas, 1999. – 184 psl.
	Socialinės grupės: nepritekliaus žymės / Red. A.Vosyliūtė – Vilnius: STI, 2004. – 130 psl.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
1.	Meilutė Taljūnaitė	LSTC, Sociologijos institutas	Prof. dr. (HP)	taljunaite@gmail.com

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Institucija	Fakultetas	Katedra
SOC 9014	6	LSTC		

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Visuomenės nuomonės tyrimai

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Public opinion surveys

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse aptariami visuomenės nuomonės tyrimai, jų istorija, visuomenės nuomonės vaidmuo, visuomenės nuomonės tyrimų praktika Lietuvoje ir pasaulyje, etikos principai tyrimų procese. Dėmesys skiriamas apklausų metodologijai: klausimų formulavimui, tyrimų reprezentatyvumui, imties dydžio nustatymui, statistinei paklaidai. Pristatomi duomenų archyvai: LIDA (Lietuva), GESIS (Vokietija), ICPSR (JAV)

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

Program "Public Opinion Surveys" reveals the nature of public opinion, history of polling, the role of public opinion in society, the practice of public opinion surveys in Lithuania and the world, ethical code in research process. A big attention is devoted to methodology of surveys: wording of questions, representative surveys, sample size, statistical error. The information about the main data archives is presented in the course as well: LIDA (Lithuania), GESIS (Germany), ICPSR (USA).

Dalyko poreikis bei aktualumas

Visuomenės nuomonės tyrimai yra viena iš svarbiausių demokratinės visuomenės institucijų. Šių tyrimų svarba nuolat auga. Yra būtina supažindinti studijuojančius humanitarinius ir socialinius mokslus su šių tyrimų esme.

Dalyko tikslai

Suprasti visuomenės nuomonės bei jos formavimosi esmę. Įsisavinti visuomenės nuomonės tyrimų metodikos principus, o taip pat (mokėti suprasti ir interpretuoti tyrimų duomenis, mokėti kvalifikuotai užsakyti tokio pobūdžio tyrimus).

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

Visuomenės nuomonės tyrimai Lietuvoje jau tapo neatsiejama viešojo diskurso dalimi. Programa „Visuomenės nuomonės tyrimai“ nagrinėja visuomenės nuomonės tyrimų vaidmenį visuomenėje, nuomonės formavimosi mechanizmus, tyrimų praktiką Lietuvoje ir pasaulyje, tyrimų etiką. Didelis dėmesys šioje programoje yra skiriamas tyrimų metodikai: klausimų formulavimui, reprezentatyviems tyrimams, paklaidos skaičiavimui ir pan. Dalyko studijose siekiama supažindinti su pagrindiniais visuomenės nuomonės tyrimų duomenų archyvais.

1 tema. Visuomenės nuomonės tyrimų istorija. Pirmosios „šiaudinės apklausos“ JAV 1824 m., pirmoji reprezentatyvi G. Gallup apklausa 1936 m., tolimesnė visuomenės tyrimų raida. Pirmosios reprezentatyvios visuomenės nuomonės apklausos 1989 m. Lietuvoje, tolimesnė visuomenės nuomonės tyrimų raida Lietuvoje. Visuomenės nuomonės tyrimų vaidmuo demokratinėje visuomenėje.

2 tema. Visuomenės nuomonės formavimasis. Visuomenės nuomonės formavimosi mechanizmai, žiniasklaidos įtaka visuomenės nuomonės formavimuisi, E. Noelle – Neumann „tylos spiralė“.

3 tema. Visuomenės nuomonės tyrimų etika, profesinis kodeksas, tyrimų laisvė ir draudimai.

4 tema. Tyrimų metodika:

- visuomenės nuomonės tyrimo etapai: nuo problemos formulavimo iki duomenų analizės;
- reprezentatyvios visuomenės nuomonės apklausos metodika;
- klausimynas, klausimų tipai, klausimų formulavimo problemos;
- respondentas kaip informacijos šaltinis, interviuotojo darbo ypatumai;
- tikimybinės ir netikimybinės atrankos;
- statistinės paklaidos skaičiavimas, apklaustųjų skaičius;
- telefoninės apklausos: privalumai ir trūkumai;
- apklausos internetu.

5 tema. Visuomenės nuomonės tyrimų duomenų archyvai. Archyvavimo tikslai. Svarbiausi pasauliniai duomenų archyvai. Archyvai Lietuvoje (LiDA). Naudojimosi archyvais principai, galimybės.

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	ESOMAR/WAROP. Guide to Public Opinion Polls. (www.wapor.org)
2.	Gaidys V. 1999. Visuomenės nuomonės tyrimai: Teorija ir praktika. Mokomoji knyga. Vilnius: VU
3.	Gaidys V. 2009. Visuomenės nuomonės tyrimai besikeičiančioje visuomenėje. Filosofija ir sociologija, Vilnius, Nr. 2.
4.	Gaidys V., 2013. Visuomenės nuomonės apklausos Lietuvoje 1989-1992 m. : metodiniai ypatumai ir tyrimų diskursas. Lietuvos socialinė raida. Vilnius: LSTC.
5.	Lippmann W. 2007. Public Opinion. BN Publishing (Žurnalistikos institutas)
6.	Wolfgang D., Traugott M. (eds.) 2008. The Sage handbook of public opinion research. London: Sage Publications (Mažvydo biblioteka)

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai.
1.	Bardes B., Oldendick R. 2007. Public Opinion: measuring the American mind. Belmont (Cal.): Thomson Wadsworth, (TSPMI)
2.	Eurobarometer (http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm)
3.	Ferguson Sh. 2000. Researching the public environment: theories and methods. Thousand Oaks (Cal.): Sage Publications, (VU Komunikacijos fakultetas)
4.	GESIS (www.gesis.org)
5.	International Journal of Public Opinion Research (http://ijpor.oxfordjournals.org/content/current)
6.	Inter – University Consortium for Political and Social Research (www.icpr.umich.edu/icpsrweb/ICPSR/index.jsp)
7.	Public opinion and criminal justice. 2009. Eds. : Wood J., Gannon Th. Cullpton, Portland: Willan Publishing (VU Filosofijos skaitykla)
8.	Lietuvos HSM duomenų archyvas (www.lidata.eu)
9.	McCombs M. 2008. Setting the agenda: the mass media and public opinion. Malden, MA: Blackwell Publishing (VU Žurnalistikos skaitykla)
10.	Manza J. (ed.) 2002. Navigating public opinion: polls, policy, and the future of American democracy. Oxford: Oxford University Press, (TSPMI)
11.	Newport F. 2004. Polling matters: why leaders must listen to the wisdom of the people. New York, Boston: Warner Books, (VU)
12.	Noelle-Neumann E. 1984. The Spiral of Silence. Chicago & London: The University of Chicago Press.
13.	Public Opinion Quarterly: Journal of the American Association for Public Opinion Research

	(TSPMI)
14.	The Freedom to Publish Opinion Polls (www.wapor.org)
15.	WAPOR Code of Ethics (http://wapor.org/wapor-code-of-ethics/)
16.	World Public Opinion (www.worldpublicopinion.org)
17.	Zaller J. 1999. The nature and origins of mass opinion. Cambridge: Cambridge University Press, (TSPMI)
18.	Žurnalas „International Journal of Public Opinion Research“ (Oxford University Press) (TSPMI)

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Elektroninio pašto adresas
Vladas Gaidys	LSTC	doc., dr. (HP)	vladas@vilmorus.lt

STUDIJŲ DALYKO / MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Fakultetas	Katedra
SOC 9015	6	LSTC	VGD institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Regioninės plėtros teorijos

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Theories of regional development

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	2
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	2

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatomas dalyko objektas, regioninės plėtros tyrimų raida, svarbiausios industrinio ir post-industrinio laikotarpio regioninės plėtros teorijos. Tradicinės industrinio periodo regioninės plėtros teorijos ir jų šiandieninis taikymas (Alonso, von Thunen'o, Veber'io, Marshal'o, Centrinų vietų teorija, Rostovo, Inn'io, Centro-periferijos ir kt. teorijos). Post-industrinio periodo teorijos: Modernių regioninės plėtros teorijų svarbiausi akcentai; Industrinio rajono; Inovacinės aplinkos teorijos; Teritorinio kapitalo; Žinių „nuotėkių“, Vystymosi trajektorijos priklausomybės (*Path dependancy*) teorijos; Regioninių inovacinių sistemų; Trilypės spiralės (*Triple helix*) koncepcijos; Naujoji ekonominė geografija; Miestų regionų teorija; Regionų valdymo teorija. Kurso pabaigoje aptariamos Lietuvos regionų plėtros tendencijos siejant jas su anksčiau pristatytomis teorijomis.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The object of the discipline, the evolution of the research of regional development, main theories of industrial and post-industrial period are presented during the course. Traditional regional development theories of industrial period and their contemporary application (Alonso, von Thunen, Weber, Marshal, Central place theory, Rostov, Inn, Centre-periphery, etc.). Theories of post-industrial period: Main aspects of modern theories of regional development; Industrial district, innovative milieu theories; Territorial capital, knowledge “Spillover”, Path dependency theories; Regional innovation systems, Triple helix concepts; The new economic geography; Theory of city-region; Theory of regional governance. The discipline is summarised discussing the main trends of regional development of Lithuania relating them to theories discussed before.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Regioninės plėtros teorijų dalykas leidžia susipažinti su teorijomis aiškinančiomis regionų raidos ir vystymo ypatumus. Tokios žinios yra būtinos doktorantams, analizuojantiems įvairius regioninės raidos aspektus.

Dalyko tikslai

Dalyku siekiama supažindinti studentus su egzistuojančiomis teorijomis, kurios įvairiais aspektais aiškina regionų vystymosi ir šalių regioninės raidos ypatumus. Siekiam kad trečios pakopos studentai gebėtų atlikti savarankiškus, motyvuotus ir kokybiškus regioninius tyrimus įvairiose regioninės geografijos srityse.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Regioninio vystymo teorijų paradigmų kaita. Šioje temoje aptariama regioninės plėtros teorijų evoliucija, pristatomos vyravusios paradigmos ir mokslinės tyrimų prieigos.
2. Industrinio periodo regioninės plėtros teorijos ir jų šiandieninis taikymas. Šioje temoje analizuojamos industrinio laikotarpio metu kurtos ir praktikoje taikytos teorijos. Aptariami joms būdingi bendrieji bruožai ir skirtumai.
3. Išdėstymo teorijos. Šioje temoje aptariami bendrieji išdėstymo teorijų principai, ypatumai, jų

- evoliucija ir šiandienos taikymo galimybės.
4. Pramonės išdėstymo teorija. Šioje temoje pristatomos M. Weberio, Isard'o, Moses'o darbai skirti pramonės gamybos ir pramoninių objektų išdėstymo aiškinimui.
  5. Žemės naudojimo išdėstymo teorijos. Šioje temoje pristatomos Von Thuneno ir W. Alonso darbai skirti apaiškinti žemės naudojimo skirtumams.
  6. Industrinės aglomeracijos. Šioje temoje aptariamas A. Marshal'o darbai aiškinantys gamybinių aglomeracijų formavimąsi.
  7. „Erdvinės konkurencijos“ teorija. Temoje pristatomos H. Hottelingo darbai aiškinantys paslaugų sektoriaus koncentravimosi teritorijoje ypatumus
  8. Centrinų vietų teorija. Šioje temoje pristatomi pagrindiniai W. Christaler'io ir A. Liošo darbai, aiškinantys miestų išdėstymo principus ir ekonominio kraštovaizdžio formavimosi ypatumus.
  9. Regioninės raidos ir evoliucijos teorijos. Temoje pristatomos W. Rostovo, Inn'o, Metropolio hinterlando, Centro-periferijos teorijos.
  10. Post-industrinio periodo teorijų bruožai. Temoje nagrinėjama svarbiausi bendrieji teorijų, aiškinančių regioninės raidos ypatumus post industriniame laikotarpyje bruožai ir ypatumai.
  11. Klasterių ir industrinių rajonų teorijos. Pristatomos svarbiausios teorijos akcentuojančios erdvinės koncentracijos svarbą gamybos vystymesi, Neo-Marshal'o modelio koncepcija.
  12. Inovacinės teorijos. Šioje temoje analizuojamos mokymosi, inovacijų svarbą akcentuojančios teorijos (Inovacinės aplinkos (*Innovative mileu*), besimokančio regiono (*Learning region*), Regioninių inovacinių sistemų ir kt. koncepcijos.
  13. Teritorinio kapitalo koncepcija. Pristatoma R. Camagni teorija pabrėžianti endogeninių resursų svarba vystymosi procese.
  14. Žinių ir verslumo teorijos. Šioje temoje nagrinėjamos teorijos, akcentuojančios žinių kūrimo ir mainų bei verslumo priklausomybes. Pristatomos Žinių šaltinių (*Knowledge spillover*), Trilypės spiralės (*Triple helix*) ir kitos panašios koncepcijos.
  15. Istorinės inercijos teorijos. Šioje temoje pristatomos teorijos akcentuojančios vystymosi istorinės inercijos svarbą (*Path dependancy*).
  16. Naujoji ekonominė geografija. Pristatomos P. Krugman ir vėlesnių autorių darbai akcentuojantys erdvinės ekonominės analizės ir geografinių faktorių gamybos koncentravimosi procesuose svarbą.
  17. Miestų regionų teorija. Temoje nagrinėjamos teorijos aiškinančios miestų evoliuciją į miestų regionus, jų struktūrinius pokyčius bei reikšmės globalioje ekonomikoje augimą.
  18. Regionų valdymo teorija. Pristatomos teorijos aiškinančios teritorijų valdymo ypatumus bei jo reikšmę sėkmingai ūkio plėtrai (Augimo koalicijų (*Growth coalition*), režimų (*Regime*). teorijos
  19. Lietuvos regionų plėtos ypatumai ir tendencijos. Temoje pristatomos pagrindinės Lietuvos regioninės raidos ypatybės (ekonominio vystymosi erdviniai ypatumai, miestų regionų plėtra, gyvenviečių sistemos transformacija ir kt.), siejant juos su anksčiau analizuotomis teorijomis

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai
1.	Asheim, B., Isaksen, A. (1997). Regional clusters and competetiveness: the Norvegian case. <i>European Planning Studies</i> 5 (1). P: 65-76
2.	Balchin, N., Sykora, L. (1999). <i>Regional Policy and Planning in Europe</i> . London: Routledge
3.	Camagni, R. (1991). Local „milieu“, uncertainty and innovation networks: towards a new dynamic theory of economic space. In Camagni, (ed) <i>Innovation networks: Spatial Perspectives</i> . P: 121-142. London Blackwell
4.	Camagni, R., Capello R. (2013). Regional Competitiveness and Territorial Capital: A Conceptual Approach and Empirical Evidence from the European Union. <i>Regional Studies</i> , 47 (9), 1383–1402, http://dx.doi.org/10.1080/00343404.2012.681640
5.	Cooke, P. (2001). Regional Innovation Systems, Clusters, and the Knowledge Economy. <i>Industrial and corporate change</i> 10 (4). P: 945-974.

6.	Etzkowitz, H. (2008). <i>The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action</i> . New York: Routledge.
7.	Fujita, Masahisa, Paul Krugman, and Anthony J. Venables. (1999). <i>The spatial economy: Cities, regions, and international trade</i> . Cambridge, MA: MIT Press.
8.	Jauhiainen, J. S. (2000). <i>Regional development and regional policy: European Union and the Baltic Sea region</i> . Turku: UT Publications.
9.	Keating, M. (1998). Is there a regional government in Europe? In Le Gales and C. Lequesne (eds) <i>Regions in Europe</i> . P: 11-29. London: Routledge
10.	Krugman. (1991). <i>Geography and trade</i> . Cambridge, MA: MIT. Press
11.	Liebowitz, S. (2002). <i>Re-thinking the Network Economy</i> . Texas University
12.	Morgan, K. (1997). The learning region: institutions, innovation and regional renewal. <i>Regional studies</i> 31. P: 491-503.
13.	Parr, J. B. (2005). Perspectives on the City Region. <i>Regional studies</i> 39 (5). P: 555-566.
14.	Storper, M. (1997). <i>The regional world: territorial development in a global economy</i> . New York: Guilford Press.
15.	Easterly . 2006. <i>The White Man's Burden</i> . New York: Penguin Books,
16.	Parr, John B. 1999a. Growthpole strategies in regional economic planning, a retrospective view, Part 1. Origins and advocacy. <i>Urban Studies</i> 36: 1195-1215.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai
1.	Camagni, R. (2008). Towards a Concept of Territorial Capital. R. Capello, R. Camagni, B. Chizzolini, U. Fratesi. <i>Modelling regional scenarios for the enlarged Europe</i> , Springer, Berlin,.
2.	Enright, M. (1993). The determinants of geographic concentration of industry. <i>Working paper</i> 93 – 052. Cambridge, MA: Harvard Business School.
3.	Kavaliauskas, P. (2000). Regioninės politikos problema Lietuvoje. <i>Geografija</i> . 36 (1). P: 39 – 48.
4.	Paasi, A. (1986). Institutionalization of regions. <i>Fennia</i> 164 (1).
5.	Smouts, M. (1998). The region as the new imagined community. In <i>Regions in Europe</i> . P: 30-38. London: Routledge
6.	Social and economic cohesion, Agenda 2000 (Volume I, Part One: Policies of the Union), http://europa.eu.int/comm/dg1a/agenda2000/en/strong/12.htm .
7.	Šešelgis, K. (1981). K voprosu metodologii prognozирования sistem rasselenija Litovskoi SSR. <i>Problemi razvitija sistemy rasselenija I rajonnoi planirovki v respublike</i> . Vilnius.
8.	Weihe-Lindeborg, L. (2000). Europe of regions – growing reality. In <i>Structural Change of Europe. Inovative cities and regions</i> . P: 6-15. Hagbarth publications.

Studijų dalyko / modulio rengėjai / dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	El. pašto adresas
Donatas Burneika	LSTC	Prof. dr.	Donatas.geo@gmail.com

STUDIJŲ DALYKO / MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais	Fakultetas	Katedra
SOC 9016	6	LSTC	Sociologijos institutas

Studijų dalyko pavadinimas lietuvių kalba

Gerovės valstybė ne tik Europoje

Studijų dalyko pavadinimas anglų kalba

Welfare state beyond Europe

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Konsultacijos	1
Seminarai	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Kurse pristatomos pagrindinės gerovės valstybės raidą aiškinančios teorinės prieigos, gerovės valstybės tipologijos, šiuolaikinės gerovės valstybės raidos problemos. Siekiama atskleisti naujausius pokyčius gerovės valstybės srityje ir tų pokyčių priežastis. Kurse analizuojamas globalizacijos, Europos integracijos, migracijos, šeimos deinstitutionalizacijos poveikis gerovės valstybei. Didelis dėmesys skiriamas gerovės valstybės raidai Skandinavijos ir Baltijos šalyse. Pristatomi socialinės politikos pokyčiai Vidurio ir Rytų Europoje, Azijos šalyse ir Lotynų Amerikoje. Aptariamos tokios koncepcijos kaip „socialinis investavimas“, „produktyvi gerovės valstybė“, „inovacijos“ socialinės politikos srityje; analizuojamas klimato kaitos poveikis socialinei politikai.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The course introduces the major theoretical approaches and typologies explaining the development of the welfare state and highlights major problems that modern welfare states are faced with. The aim is to reveal the most recent changes in the development of the welfare state in Europe and in the world, and the reasons for the changes. The course analyses the impact of globalization, European integration, migration and family deinstitutionalization on the welfare state. Great attention is being paid to the development of the welfare state in Scandinavia and in the Baltic countries. The emerging welfare states of Asia and Latin America are also being discussed. Particular attention is paid to the social policy development issues in Central and Eastern Europe. The course discusses the concepts of "social investment", "productive welfare state", "innovation" in the field of social policy and analyzes of how climate change impacts on social policy.

Dalyko poreikis bei aktualumas

Dalykas aktualus doktorantams, kurie domisi palyginamosiomis socialinės politikos ir gerovės valstybės studijomis.

Dalyko tikslai

Kursas siekia atskleisti bei paaiškinti naujausius pokyčius gerovės valstybės srityje Europoje ir pasaulyje.

Dalyko turinys, temos ir studijų metodai

1. Įvadas. Kurso dalyviams paaiškinami dalyko tikslai, pristatomos pagrindinės temos, supažindinama su darbo eiga.

2. Gerovės valstybės raida Europoje: praeitis, dabartis ir ateitis. Šioje temoje analizuojamos istorinės, ekonominės, politinės gerovės valstybės atsiradimo priežastys. Naujos ir senos gerovės valstybės raidą aiškinančios teorinės prielaidos ir gerovės valstybės modeliai. Skaitytojai supažindinami su pagrindinėmis ir naujausiomis gerovės valstybės raidą aiškinančiomis teorijomis bei naujausiomis tipologijomis.

3. Europos Socialinis Modelis. Tema analizuoja pagrindinius klausimus: ar egzistuoja Europos socialinis modelis ir kokie jo pagrindiniai bruožai? Ar įmanoma išsaugoti dosnią socialinę politiką

Europos integracijos ir globalizacijos procese? Ar Europai reikia vieningo socialinio modelio?

4. Globali socialinė politika. Tema analizuoja Pasaulio Banko, Tarptautinio Valiutos Fondo, Tarptautinės Darbo Organizacijos, Pasaulinės Sveikatos Organizacijos, UNICEF, Jungtinių Tautų Organizacijos ir kitų įtaką socialinės politikos raidai išsivysčiusiose bei besivystančiose šalyse.

5. Skandinaviškas gerovės valstybės modelis. Tema atsako į klausimus: kuo ypatingas Skandinaviškas modelis? Kodėl jis negali būti perkeltas į kitas šalis? Ar jis tvarus globalizacijos ir Europeizacijos epochoje?

6. Gerovės valstybės raida Vidurio ir Rytų Europoje. Analizuojami iššūkiai, kuriuos patiria socialinės politikos sistemos Vidurio ir Rytų Europos šalyse, siekiama atskleisti tų iššūkių priežastis.

7. Migracija ir socialinė politika. Skaitytojai supažindinami su migracijos poveikiu socialinės politikos raidai išsivysčiusiose bei besivystančiose šalyse. Analizuojamos sąvokos: socialinis dempingas, socialinis turizmas, laisvas darbo jėgos judėjimas.

8. Socialinis investavimas ir produktyvi gerovės valstybė. Tema gvildena šiuos klausimus: Kokios gerovės valstybės mums reikia šiandien? Kaip naujos technologijos, investavimas į šveitimą, mokymąsi visą gyvenimą gali prisidėti prie gerovės valstybės plėtros? Produktyvi gerovės valstybė ar protekcionistinė? Universalumas ar pajamų testavimas? Skatinti privačią iniciatyvą ar didinti valstybės įsipareigojimus?

9. Šeimos politika skirtinguose gerovės valstybės modeliuose. Analizuojami tokie socialinės politikos iššūkiai kaip gyventojų senėjimas, išlaidų pensijoms ir sveikatos apsaugai didėjimas, šeimos deinstitucionalizacija, individualizacija.

10. Baltijos šalių gerovės valstybės raida ir perspektyvos. Tema analizuoja: Kuo ypatingos Baltijos šalys? Kokia linkme ir kodėl vystosi jų gerovės valstybių sistemos? Ar „senos“ ir „naujos“ gerovės valstybės teorijos ir tipologijos gali paaiškinti pokyčius Baltijos šalyse?

11. Socialinė politika Lotynų Amerikos šalyse. Tema supažindina ir analizuoja socialinės politikos ypatumus bei iššūkius Lotynų Amerikos šalyse.

12. Socialinė politika Azijos šalyse. Tema supažindina ir analizuoja socialinės politikos ypatumus bei iššūkius Lotynų Amerikos šalyse.

13. Klimato kaita ir socialinė politika. Tema analizuoja šiuos klausimus: Ar klimato kaita reali gresmė socialinės politikos stabilumui? Kokios jos pasekmės?

Studijų pasiekimų vertinimas

Rašto darbas 50 proc. Egzaminas 50 proc.

Pagrindinė literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai
1.	Aidukaitė, J. "Old Welfare State Theories and New welfare regimes in Eastern Europe: Challenges or Implications", <i>Journal of Communist and Post-communist studies</i> , 42 (1): 23–39. 2009.
2.	Aidukaitė, J. (ed.). <i>Poverty, Urbanity and Social Policy: Central and Eastern Europe Compared</i> . New York: Nova Science Publishers, Inc. 2009.
3.	Arts, W. and Gelissen, J. „Three Worlds of Welfare Capitalism or More? A State-of-the-Art Report“, <i>Journal of European Social Policy</i> , 12(2): 137–158. 2002.
4.	Bernotas, D., Guogis, A. <i>Globalizacija, socialinė apsauga ir Baltijos šalys</i> . Vilnius: MRU leidybos centras. 2006.
5.	Cerami, A., Vanhuyse, P. (eds.). <i>Post-Communist Welfare Pathways. Theorizing Social Policy Transformations in Central and Eastern Europe</i> . Basingstoke: Palgrave Macmillan. 2009.
6.	Carmel, E., Cerami, A. and Papadopoulos, T. <i>Migration and welfare in the new Europe: Social protection and the challenges of integration</i> (Bristol: Policy Press). 2011.
7.	Castles, F. G., Leibfried, S., Lewis, J., Obinger, H., Pierson, Ch. <i>The Oxford handbook of the welfare state</i> (Oxford University Press). 2010.
8.	Gough, I., Meadowcroft, J., Dryzek, J., Gerhards, J., Lengfeld, H., Markandya, A., Ortiz, R., „Climate Change and Social Policy: a Symposium“, <i>Journal of European Social Policy</i> , 18 (4): 325–344. 2008.

9.	Esping-Andersen, G. <i>The Incomplete Revolution</i> , Polity press. 2009.
10.	Golinowska, S., Hengstenberg, P. and Żukowski, M. <i>Diversity and Commonality in European Social Policies: The Forging of a European Social Model</i> . Warsaw: Friedrich Ebert Stiftung. 2008.
11.	Hort, S. "Welfare Policy in Sweden", in Thomas P. Boje and Sven E. Olsson Hort (eds.). <i>Scandinavia in a New Europe</i> . Norway: Scandinavian University Press, 71–87. 1994.
12.	Fodor, Eva, Glass, Christy, Kawachi, Janette and Popescu, Livia. Family Policies and Gender in Hungary, Poland and Romania. <i>Communist and Post-Communist Studies</i> 35: 475-490. 2002.
13.	Janneke Plantenga, Chantal Remery, Hugo Figueiredo and Mark Smith. Towards a European Union Gender Equality Index. <i>Journal of European Social Policy</i> Vol 19(1): 19–33. 2009.
14.	Nathalie Morel (Editor) , Bruno Palier (Editor) , Joakim Palme (Editor) Towards a Social Investment Welfare State?: Ideas, Policies and Challenges (The Policy Press). 2012.
15.	Montanari, I., Nelson, K. and Palme, J. 'Towards a European Social Model? Trends in social insurance among EU countries 1980-200', <i>European Societies</i> 10 (5): 787-510. 2008.
16.	Pascall G. and Manning N. Gender and Social Policy: comparing welfare states in Central and Eastern Europe and the former Soviet Union. <i>Journal of European Social Policy</i> , Vol. 10 (3): 240-266. 2000.
17.	Kvist, J. and Saari, J. (eds.) <i>The Europeanization of Social Protection</i> . London: The Policy Press. 2007.
18.	Sainsbury, D. Immigrants' social rights in comparative perspective: welfare regimes, forms in immigration and immigration policy regimes. <i>Journal of European Social Policy</i> Vol 16 (3): 229-244. 2006.
19.	Schubert, K., Hegelich, S. And Bazant, U. <i>The Handbook of Euroepan Welfare Systems</i> . Routlege: London and New York. 2009.
20.	Steffen Mau and Christoph Burkhardt 'Migration and welfare state solidarity in Western Europe', <i>Journal of European Social Policy</i> , Vol. 19, No. 3, 213-229. 2009.
21.	Wim van Oorschot „Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states“. <i>Journal of European Social Policy</i> Vol 16 (1): 23-42. 2006.
22.	Woolfson, Ch. 'THE RACE EQUALITY DIRECTIVE 'Differentiated' or 'differential' Europeanization', <i>European Societies</i> , pp. 1-24. 2010.
23.	Woolfson, Ch. 'Social dialogue and lifelong learning in the new EU member states: 'reform fit' in Latvia', <i>Journal of European Social Policy</i> 18(1), pp. 79-87. 2008.
24.	Yeates, N. (ed.) <i>Understanding Global Social Policy</i> . Bristol: The Policy Press. 2008.

Papildoma literatūra

Eil. Nr.	Autorius, leidinio pavadinimas, leidykla, leidimo metai
1.	Aidukaite, J. <i>The Emergence of the Post-Socialist Welfare State – the case of the Baltic States: Estonia, Latvia and Lithuania</i> . Sodertorn hogskola. 2004.
2.	Aidukaite, J., Bogdanova, N., Guogis, A. <i>Gerovės valstybės raida Lietuvoje: mitas ar realybė?</i> (Lietuvos socialinių tyrimų centras: Vilnius). 2012.
3.	Kuhnle, S. (ed.) <i>Survival of the European Welfare State</i> . London and New York: Routledge. 2000.
4.	Marju Lauristin (ed.), <i>Estonian Human Development Report. Baltic Way(s) of Human Development: Twenty Years On</i> (Eesti Koostoo Kogu: Tallinn). 2011.

Studijų dalyko / modulio rengėjai / dėstytojai

Vardas, pavardė	Institucija	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	El. pašto adresas
-----------------	-------------	-------------------------------------	-------------------

Jolanta Aidukaitė	LSTC	Prof. Dr.	Jolanta.aidukaitel@stc.lt
-------------------	------	-----------	---------------------------

STUDIJŲ DALYKO/MODULIO APRAŠAS

Kodas	Apimtis kreditais (ECTS)	Universitetas, Fakultetas	Katedra
SOC9016	6	Lietuvos socialinių tyrimų centras	Sociologijos institutas

Pavadinimas

Amžius ir senėjimas šiuolaikiniame sociologiniame diskurse

Pavadinimas anglų kalba

Age and Aging in Contemporary Sociological Discourse

Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1
Seminarai	1
Konsultacijos	1
Individualus darbas	3

Anotacija lietuvių kalba (iki 500 simbolių)

Studijų dalyko tikslas – taikant įvairias sociologines teorines perspektyvas ir atsižvelgiant į skirtingus vietas ir laiko kontekstus paaiškinti amžiaus ir senėjimo sampratą bei patyrimą. Pirmoji studijų dalyko dalis skiriama amžiaus ir senėjimo sampratos teorinių interpretacijų įvairovės bei tyrimo metodų atskleidimui – suteikiami teoriniai ir metodologiniai dalyko studijų pagrindai. Antroje dalyje nagrinėjamos aktualios amžiaus ir senėjimo sampratos ir patyrimo problemos modernioje visuomenėje.

Anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The objective of course unit - to explain the concept of aging and age and their experiences by applying various sociological theoretical perspectives and taking into account the different contexts of time and place. The first part of course unit discloses the diversity of theoretical interpretations of the concept the age and aging, as well as research techniques - gives the theoretical and methodological bases for study. The second part deals with the relevant problems of perception and experience of aging and age in modern society.

Studijų rezultatai:

Sėkmingai išstudijavę šį dalyką doktorantai gebės:

1. Apibūdinti amžiaus ir senėjimo sociologinio interpretavimo problematiką suvokdami esmines sociologines paradigmas.
2. Šiuolaikiškai ir kritiškai mąstyti apie ir analizuoti su individo amžiumi ir senėjimu susijusius reiškinius.
3. Inicijuoti empirinių tyrimų projektus ir pasitelkti tinkamas teorines ir metodologines priemones sprendžiant amžiaus ir senėjimo suvokimo bei patyrimo problemas modernioje visuomenėje.
4. Skleisti žodžiu ir raštu įgytas teorines žinias akademinėi bendruomenei ir visuomenei.
5. Savarankiškai plėsti ir atnaujinti sukauptas amžiaus ir senėjimo sociologines teorines ir metodologines išvalgas.

Turinys

1. Įvadas: Supažindinimas su dalyko tematika, turiniu, individualaus darbo ir auditorinio darbo metodika, studijų pasiekimų vertinimo kriterijais.

I. Amžiaus ir senėjimo teorinės sociologinės perspektyvos.

2. Funkcionalizmo paradigmos senėjimo teorijos: Atsitraukimo teorija; Aktyvumo teorija; Tęstinumo teorija; Vaidmenų teorija; Stratifikacijos pagal amžių teorija; Amžiaus integracijos teorija; Modernizacijos teorija; Vyresnio amžiaus žmonių subkultūros teorija; Gyvenimo raidos teorinė perspektyva.

3. Konflikto paradigmos senėjimo teorijos: Kaupiamosios nelygybės teorija; Politinės ekonomikos perspektyva; Feminizmo teorinė perspektyva; Kritinės gerontologijos perspektyva.

4. Simbolinės sąveikos paradigmos teorijos: Stigmatizavimo arba etikečių klijavimo teorija.
5. Racionalaus pasirinkimo paradigmos teorijos: Mainų teorija.
6. Socialinio konstravimo teorijos.
7. Kartų santykius aiškinančios sociologinės teorijos: konflikto, solidarumo, ambivalencijos ir kt.
8. Sociogerontologinių tyrimų metodai.

II. Senėjimas ir socialinės struktūros

9. Demografinis gyventojų senėjimas Lietuvoje ir pasaulyje: veiksniai, būklė, iššūkiai
10. Senėjimas ir lytis
11. Senėjimas miesto ir kaimo gyvenvietėse, regionuose
12. Vyresnio amžiaus žmonės ir migracijos procesai, krizinės situacijos

III Senėjimas, socialiniai institutai ir visuomeninis atsakas

13. Vyresnio amžiaus žmonių vieta ir vaidmuo darbo rinkoje
14. Senėjimas ir socialinė intervencija: gyvenimo raidos perspektyva.
15. Mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimas.
16. Senatvės pensijų sistemų modernizavimas Europos sąjungos šalyse.
17. Vyresnio amžiaus žmonių pilietinis aktyvumas ir teisių užtikrinimas Lietuvoje ir kitose šalyse.
18. Kartų politika senstančioje visuomenėje.

Studijų pasiekimų vertinimas

Taikomas kaupiamasis studijų pasiekimų vertinimas susidedantis iš šių dalių:

1. Individualus rašto darbas: parengta naujausios mokslinės literatūros pagrindų (parinktų 3-5 straipsnių) analitinė apžvalga. Apimtis: 14 ± 2 psl. – 40 proc.
2. Kolokviumas. – 40 proc.
3. Žodinio pranešimo apie pasirinktą teorinį diskursą / pasirinkto reiškinių iširtumą parengimas ir pristatymas doktorantų seminario metu. – 20 proc.

Literatūra

Pagrindinė literatūra

1. Bengtson, V.L.; Gans D.; Putney N.; Silverstein M. (Eds.) *Handbook of theories of aging*. 3rd ed. New York (N.Y.) : Springer, 2016.
2. George, L. K.; Ferraro k. (Eds.) *Handbook of Aging and the Social Sciences*. 8th ed, Amsterdam [etc.] : Elsevier Academic Press, 2015.
3. Cain, L. Age-Related Phenomena: The Interplay of the Ameliorative and the Scientific. Settersen R. A. Jr. (Ed.) *Invitation to the Life Course: Toward New Understandings of Later Life*. Amityville, NY: Baywood Publishing, 2003.
4. Harper, S.; Hamblin K. (eds.) *International Handbook of Ageing and Public Policy*. Cheltenham: Edward Elgar, 2014.
5. Johnson, M.; Bengtson, V. L.; Coleman, P. G.; Kirkwood, T. B. L. (eds.) *The Cambridge Handbook of Age and Ageing*. Cambridge; New York (N.Y.): Cambridge University Press, 2005.
6. Perek-Białas, J., Hoff, A. (Eds.); Sugareva, Marta; ... Mikulionienė, Sarmitė. Developing the "Sociology of Aging" : To Tackle the Challenge of Ageing Societies in Central and Eastern. Kraków : Jagiellonian University Press, 2012.
7. Mikulionienė, S. *Socialinė gerontologija*. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio leidybos centras, 2011.
8. Sokolovsky, J. *Cultural Context of Aging : Worldwide Perspectives*. Praeger. 2009.
9. Gedvilaitė-Kordušienė, M. *Tarpgeneraciniai santykiai ir juos lemiantys veiksniai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, sociologija (05 S), Vilniaus universitetas, Lietuvos socialinių tyrimų centras. Vilnius, 2011 [Rankraštis].
10. Luesher, K.; Pillemer, K. (Eds.) *Intergenerational Ambivalence: New Perspectives on parent-child relations in later life*. Amsterdam, London: Elsevier/JAI, 2004.
11. Powell, J. *Social Theory and Aging*. Lanham: Rowman & Littlefield Publisher, 2005.
12. Žalimienė L. Socialinės globos pagyvenusiems asmenims kokybė ir jos vertinimas. Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Jungtinių tautų vystymo programa. 2005.

Papildoma literatūra:

13. Phillips, J. E.; Ajrouch, K.; Hillcoat-Nalletamby S. *Key concepts in social gerontology*. London : Sage Publications, 2010.
14. Wilson G. *Understanding Old Age : Critical And Global Perspectives* [e-book]. Sage Publications, Ltd; 2000. Available from: eBook Academic Collection (EBSCOhost), Ipswich, MA. Accessed March 31, 2012.
15. Bengtson, V. L., Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds. *Journal of Marriage and Family*. 2001, 63.
16. Bengtson, V. L.; Burgess, E. O.; Parrott, T. M. Theory, explanation, and a third generation of theoretical development in social gerontology. *Journal of Gerontology: Social Sciences*. 1997.
17. Beauvoir, S. de. *Coming of age*. New York : G. P. Putnam's Sons, 1972.
18. Večkienė N. (sud.) *Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos*. VDU / SDI, Kaunas, 2002.
19. Ciceronas, Markas Tulijus. *Pokalbiai apie senatvę ir bičiulystę*. Vilnius : Vyturys, 1998.

20. Featherstone, M.; Wernick, A. (Eds.) *Images of Aging: Cultural Representations of Later Life*. Routledge. New York. 1995.
21. Harper, S. (ed) *Families in Ageing Societies: A Multi-Disciplinary Approach*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
22. Fry, C. L. Age. *Encyclopedia of Aging*. Ekerdt, D. J. (ed.), Vol. 1. New York: Macmillan Reference USA, 2002, 21-24, 4 vols.
23. Giele, J.; Elder, G. *Methods of Life Course Research: Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand oaks, CA: Sage Publications, 1998.
24. Harper, S. *Ageing Societies: Myths, Challenges and Opportunities*. London: Hodder Arnold, Oxford University Press Inc, 2006.
25. Hilt, M. L.; Lipschultz, J. H. *Mass Media, an Aging Population, and the Baby Boomers*. Mahwah, New Jersey, London, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 2005.
26. Bernhard M., Scharf T. (Eds.) *Critical Perspectives on Ageing Societies*. Bristol: The Policy Press, 2007.
27. Katz, S. *Cultural Aging: Life Course, Lifestyle, And Senior Worlds*. Peterborough, Ontario: Broadview press, 2005.
28. Victor, Christiana R. *The Social Context of Ageing: A Textbook of Gerontology*. 2nd ed. London; New York : Routledge: Taylor & Francis Group, 2005.
29. Morgan L, Kunkel S. *Aging, Society And The Life Course*. 5th ed. Springer, 2015.
30. Žalimienė L. Socialinės globos paslaugų pagyvenusiems žmonėms standartizavimas: Lietuvos praktika ir užsienio šalių patirtis. *Gerontologija [Gerontology]*, 2007, VIII (1), 44-55.

Studijų dalyko/modulio rengėjai/dėstytojai

Prof. dr. Sarmitė Mikulionienė, Lietuvos socialinių tyrimų centro Sociologijos institutas
 Prof. dr. Laimutė Žalimienė, Lietuvos socialinių tyrimų centro Socialinės gerovės institutas